

Casa

Gab.

Est.

Tab.

N.º

B

10

16

5 K.W. 4649

mad

Asibi
ansem

tunc si
Cum
de lae
lagi

olux et de granu
+ 2 sm

**Opuscula sancti Bonaventure ordi
nis minozum de obseruantia
Cardinalis et docto**

a me
dico uobis
olux et

amicis
meis ne
ferr amini

d domin
m d do

**Aureis notis digna. Imi
pzi mi nuperrime in lu
cem edica:**

spanduntur po tra
pam d dom

olux et decus hispa

ne sanguine
O bone Iesu dulcedo am
ma mea

Sapientia. Inredica
O bone Iesu Redemis ty

~~...~~
Hicel reg domine matre me

Cum lex

DM thespiri nobis cur
radis no

C Opuscula sancti Bonauenture: Cardinalis ac doctozis eximii: nec non generalis ozdiuis minozum in hoc libello nouiter impressa. Hec sunt v3.

De fozmatione nouitiozum pars p[ri]ma.

De informatione nouitiozum pars secunda.

De refozmatione mentis: 7 diuitur in duas ptes:

Tractatus de natura singulozum vitiozum: 7 eozum remediis

Tractatus de p[ro]cussu religionis.

Tractatus de remediis tentationum:

Tractatus de exercitio virtutum.

Tractatus de perfectione vite spiritualis.

Regula nouitiozum.

Speculum discipline

De disciplina in generali.

De disciplina circa temporalia.

De disciplina inter extraneos.

De generali exhortatione.

Itinerarium in seipsum.

Tractatus de quatuoz mentalibus exercitiis.

Qualiter anima deuota conuertere debet ad interiora sua radium sue contemplationis.

Stimulus amoris.

Contemplatio in vitam ch[ri]sti.

Speculum anime.

Qualiter instabilis sit mundus.

De pena infernali.

De iudicio finali.

De celesti gaudio.

Tabula opusculo:um sancti Bonauen-
ture que in hoc libello continentur: 7 pmo.

De informatiōe nouitior. caplo. p. car. ij.
continet capitula. xli. videlicet.
De obedientia ca. ij. ca. ij.
De pace cū platis ca. iij. ca. ij.
De surgendo a somno ca. iij. ca. ij.
Quomodo in choro te gubernare de-
bes ca. v. ca. ij.
Qualr in caplo te hēas ca. vi. ca. ij.
De correptione ca. vij. ca. iij.
Qualr in mēsa te hēas ca. viij. ca. iij.
De dormitione ca. ix. ca. iij.
De obsequijs ca. x. ca. iij.
De obsequijs ad missam. ca. xi. ca. iij.
De p̄fessione ca. xij. car. iij.
De cella 7 obedientia ca. xij. car. iij.
De electione ca. xiiij. car. iij.
De non considerando officium predica-
tio nis vel confessionis ca. xv. car. iij.
De disciplina ubiq; suāda ca. xvi. ca. iij.
De p̄suatōe iter frēs hñda ca. xvij. ca. iij.
De verecūdia hñda ca. xvij. ca. iij.
De incessu ca. xix. car. v.
De sessione ca. xx. car. v.
De visu ca. xxi. car. v.
De leuitate verborū ca. xxij. car. v.
De detentione. ca. xxij. car. v.
De rumoris rescindendis ca. xxiiij. ca. v.
De iactantia ca. xxv. car. v.
De multiloquio ca. xxvi. car. v.
De leuitate v̄borū ca. xxvij. car. v.
De collatione dei ca. xxviiij. car. v.
De pacifico auditu ca. xxix. car. v.
De modo loquendi ca. xxx. car. v.
De otio ca. xxxi. car. v.
De exemplo christi in omnibus haben-
doe vana glia 7 mō catādi ca. xxxiiij. ca. vi.
De egrediendo foras ca. xxxiiij. car. vi.
De nō circūspiciēdo p̄ loca ca. xxxv. c. vi.
Quō te hēas cū sotio ca. xxxvi. ca. vi.
De oratione 7 meditatione faciēda iute-

exercitia ca. xxxvij. ca. vij.
De bono exemplo dando in conuersa-
tione ca. xxxvij. car. vij.
De euitādīs mulierib⁹ ca. xxxix. car. vij.
De cordis libertate ca. xl. car. vij.
Epilogus siue compendium omnium su-
pradictorum ca. xli. car. vij.
C De informatione nouitiorū pars se-
cunda ca. i. car. viij.
De negligentia prelatorum seu mala liber-
tate ca. ij. car. viij.
de religionis seruoze ca. iij. car. viij.
de otio vitando 7 vanitate sensuum capi-
tulum iij. car. viij.
de euitatione prauarum cogitationū: 7 in-
utilium occupationum ca. v. car. ix.
de vitanda nobilitate 7 curiositate capi-
tulum. vi. car. ix.
De compassione peccantibus haben-
da. capitulum vij. car. x.
de tribus vitijs cōib⁹ ca. viij. car. x.
de nō habēdo res curiosas. ca. ix. car. io.
Quod religiosus non debet affecture ho-
minibus placere. ca. x. car. x.
de patēdis humilr odio 7 detractione. ca-
pitulum. xij. car. x.
de ipsius correptione. ca. xiiij. car. xi.
de eodem. ca. lji. car. xi.
Quare non sit affectandi hominum dile-
ctio. ca. xiiij. car. xi.
C Explicit libellus de informatiōe nouitio-
rum.
C Incipit liber secundus qui intitulatur de
reformatione mentis: qui diuiditur in. pu-
as partes quarum prima diuiditur in. capi-
tulum. xxxi.
de reformatiōe mētis pria ps. ca. i. car. xij.
Quod incipiētes debent esse cauti perface-
re. capitulum ij. car. xij.
de quatuor tentationibus carnis: mundi:
dei: 7 diaboli. ca. iij. car. xij.
de tribus generibus religiosorum capi-
tulum iij. car. xiiij.
Primum genus ca. v. car. xiiij.

Item p̄ntum religiosorum gen̄s capi-
 tulum. vi. car. xiiij.
 Secūdu religiosoz gen̄ ca. viij. car. xiiij.
 Tertiu religiosoz gen̄ ca. viij. ca. xiiij.
 De triplici religiosoz statu. ca. ix. ca. xv.
 De his que hontinē reformare debēt ca-
 pitulum. x. car. xv.
 De reformatiōe aīe ca. xi. car. xv.
 De refo:ratione rōnis ca. xij. car. xvi.
 De refo:ratione volūtati ca. xiiij. ca. xvi.
 De refo:matiōe memoriē ca. xiiij. ca. xvi.
 Quomodo naturales vires ⁊ motus affe-
 ctionum deformati sunt ca. xv. car. xvi.
 De origine vitioꝝ ca. xvi. car. xvi.
 De honoris appetitu ca. xvij. car. xvi.
 De triplici superbia ca. xvij. car. xvij.
 Quando bona nature, vel mala debemus
 occultare vel ostendere ca. xix. car. xvij.
 De eodē. ca. xix. car. xvij.
 Quare dat⁹ sit appetitus ca. xx. car. xvij.
 Diffinitio pctōꝝ mortaliū ca. xxi. c. xvij.
 De sancta inuidia ca. xxij. car. xvij.
 De sancta inuidia ca. xxij. ca. xvij.
 De sancta ira ca. xxij. car. xvij.
 De bona tristitia ca. xxiiij. car. xvij.
 Quare datus sit affectus gaudij capi-
 tulum. xv. car. xvij.
 De bōa auaritiā ⁊ sancta ca. xxvi. ca. xix.
 De appetitu victualiuꝝ ca. xxvij. car. xix.
 De affectu dilectiōis ca. xxvij. car. xix.
 Quare data sit spes ca. xxix. car. xix.
 Quare datus sit timor ca. xxx. car. xix.
 Quare datus sit pudor ca. xxxi. car. xix.
 Quare tot bōa nobis ꝑtulit ca. xxxij. c. xix.
 Pars secunda secundi libri in qua tra-
 ctatur de singulorum vitioꝝ natura ⁊ eo-
 rum remedijs: ⁊ diuiditur in capl. xxij. ⁊
 primo de itētiōe tractātis ca. i. car. xx.
 De triplici supbia ca. ij. car. xx.
 De trib⁹ vitia expellētib⁹ ca. iij. car. xx.
 De triplici idustria ꝑ vitia ca. iij. car. xx.
 De remedijs gnālīb⁹ ꝑ vitia ca. v. car. xx.
 De remedijs spiritualibus ca. vi. car. xxi.
 De remedijs ꝑ supbiā ca. vij. car. xxi.

De triplici inuidia ca. viij. car. xxi.
 De remedijs inuidie ca. ix. car. xxi.
 De triplici ira ca. x. car. xxij.
 De remedijs eius ca. xi. car. xxij.
 De accidia ca. xij. car. xxij.
 De eius remedijs ca. xij. car. xxij.
 De remedijs tristitie ca. xiiij. car. xxij.
 In quibus se debet exercere seruus dei ca-
 pitulum. xv. car. xxij.
 Que sit deterior: accidia ca. xvi. car. xxij.
 De auaritia ca. xvij. car. xxij.
 De remedijs ꝑ auaritiā ca. xvij. c. xxij.
 De speciebus gule ca. xix. car. xxiiij.
 De remedijs ꝑtra gulā ca. xx. car. xxiij.
 De remedijs ꝑ oēs voluptates: aduersi-
 tates ⁊ tribulatiōes ca. xxi. car. xxiiij.
 De peccato luxurie ca. xxij. car. xxv.
 De vij. remedijs luxurie ca. xxij. car. xxvi.
 Explicit liber de refo:ratione men-
 tis. car. xxvij.
 Incipit tertiu. s. de p̄cessu religiōis qui
 distinguit in. vij. p̄cessus car. xxvij.
 De primo processu videtur qui cōsistit in
 seruoꝝe nouitiatus ca. i. car. xxvij.
 Secundus processus cōsistit in labore cor-
 porali ca. ij. car. xxvij.
 De tertio processu qui ꝑsistit in spūalis cō-
 solationis infusione ca. iij. car. xxvij.
 Quartus processus ē intentiōis pugna ⁊
 tribulatiōis. h. diuidit i. ca. iij. ca. i. c. xxvij.
 De speciebus tentationuꝝ ca. ij. car. xxix.
 De scda tētatiōis specie ca. iij. car. xxix.
 De tertia tētatiōis specie ca. iij. car. xxx.
 De q̄rta tētatiōis specie ca. v. car. xxx.
 De quinta tētatiōis specie ca. vi. ca. xxx.
 De sexta tētatiōis specie ca. vij. car. xxxi.
 De remedijs contra tentationem impe-
 tus. ca. viij. car. xxxi.
 De tētatiōe generalissima ca. ix. car. xxi.
 De subtractione consolationis interne ca-
 pitulum x. car. xxxi.
 Quot modis sit retractatiō a verbo bo-
 no caplm. xi. car. xxxi.
 Utrū tētatiōes sint vitales ca. xij. car. xxxij.

De labore et pugna tērationū. c. xiiij. c. xxxij
Cuartus processus h̄ distinguitur in
 capl. x. de remedijs tentationum et vitioꝝ.
 De sanitate anime ca. i. car. xxxij.
 De disciplina exteriorū ca. ij. car. xxxij.
 De vi. cordis et cōpūctiōe ca. iij. ca. xxxij.
 De agilitate ad icipiendum bonum ca/
 pitulum. iij. car. xxxv.
 De velocitate abstrahendi se a malo ca/
 pitulum. v. car. xxxv.
 De pace cordis ca. vi. car. xxxv.
 De paritate vtendi: habendi et cupiendi
 que mundi sunt ca. vij. car. xxxvi.
 De hūili estimatiōe sui ca. viij. ca. xxxvi.
 De maturitate et biositate ca. ix. ca. xxxvi.
 De suspensione mentis in deum capi/
 tulum. x. car. xxxvi.
Cextus processus qui est in acquisitio/
 ne et exercitio virtutū diuidit in capi. xl.
 De profectu et virtute boni et mali capi/
 tulum primum car. xxxvij.
 De affectionibus mētis ca. ij. car. xxxvij.
 De bitu religionū ext̄iori ca. iij. ca. xxxvij.
 De primo religiōis bitu ca. iij. car. xxxvij.
 De forma pficiēdi ca. v. car. xxxvij.
 De vij. virtutū declaratione. vij. vitijs op/
 positōum ca. vi. car. xxxvij.
 De caritate ca. vij. car. xxxvij.
 Qualis est caritas ca. vij. car. xxxvij.
 In quib⁹ consistit dilectio ca. ix. car. xxxvij.
 De virtutibus ca. x. car. xxxix.
 De p̄ caritatis gradu. ca. xi. car. xxxix.
 De sc̄do gradu caritatis ca. xij. car. xxxix.
 De tertio caritatis gradu ca. xij. ca. xxxix.
 De proximi dilectione ca. xij. car. xl.
 De differentia inter spirituales et carna/
 lem amorem ca. xv. car. xl.
 De vij. iudicijs carnal' amoris. c. xvi. c. xl.
 De dilectiōe proximi ca. xvij. ca. xli.
 De humilitate ca. xvij. car. xli.
 De humilitate ad nos ca. xix. ca. xliij.
 De humilitate ad pximū ca. xx. car. xliij.
 De humilitate ad deū ca. xxi. ca. xliij.
 De triplici gradu hūilitatis ca. xxij. ca. xliij.
 De virtute paciētie ca. xxij. ca. xliij.

De gradibus siue profectibus patientie.
 capitulum xxij. car. xliij.
 De obedientia ca. xxv. car. xlv.
 De triplici rōne obie ca. xxvi. car. xlv.
 De triplici obedientia ca. xxvij. car. xlv.
 De gradibus et profectibus obediētie ca/
 pitulum. xxvij. car. xlv.
 De paupertate ca. xxix. car. xlvi.
 De triplici stēptu diuitiarū ca. xxx. ca. xlvi.
 De ḡdib⁹ i stēptu diuitiarū c. xxxi. c. xlviij.
 De sobrietate ca. xxxij. car. xlviij.
 De trib⁹ in quibus consistit sobrietas. ca/
 pitulum xxxij. car. xlviij.
 De gradib⁹ sobrietatis ca. xxxij. c. xlviij.
 Ad virtus consistit in medio: vitia in ex/
 tremis ca. xxxv. car. xlviij.
 De diffictiōe s̄mū a vitijs ca. xxxvi. c. xlix.
 De castitate ca. xxxvij. car. xlix.
 De quatuor vtilitatibus castitatis capi/
 tulum. xxxvij. car. xlix.
 De his qui valent ad castitatis profe/
 ctum. ca. xxxix. car. xlix.
 De gradib⁹ et pfectib⁹ castitatis. c. xl. c. l.
C De septio p̄cessu qui diuidit i ca. xxij.
 In quibus perfectio spiritualis vite consi/
 stit. ca. i. car. l.
 De motu intentionis ca. ij. car. li.
 De trib⁹ modis orādi ca. iij. car. li.
 De formatiōe diuersarum vocum et per/
 sonarum in oratione ca. iij. car. li.
 De gratiarū actiōe ca. v. car. liij.
 De septuplici consideratione attendēte de
 gratiarum actione ca. vi. car. liij.
 De laudatione dei ca. vij. car. liij.
 De tertio modo orandi ca. viij. car. liij.
 De multiplici vtilitate orōnis. c. ix. ca. lv.
 De multiplici respectu dei ad orantē ca/
 pitulum x. car. lv.
 Ad oratio multipliciter delectat deus ca/
 pitulum xi. car. lvi.
 De tribus retrahentibus a profectu et sa/
 lute. ca. xij. car. lviij.
 De causis quare non exaudimur orātes.
 capitulum xij. car. lviij.
 De specialibus oratiōib⁹ ca. xij. car. lviij.

Que est in vita hominis sublimior: perfectio. ca. xv. car. lix.
De generibus compunctionum et deuotionum. ca. xvi. car. lx.
De reuelationibus: visionibus: et imaginationibus: demonstrationibus. ca. xvij. c. lx.
De generibus visionum ca. xvij. ca. lx.
De pluribus modis reuelationum ca. xix. c. lxi.
De cautela in visionibus habenda: et de sensibili dulcedine ca. xx. car. lxij.
Consilium de his qui sunt debilitati causa deuotionis ca. xxi. car. lxij.
De diuersis affectionibus quibus trahimur ad communicandum ca. xxij. ca. lxiiij.
De his qui petunt in oratione. c. xxij. c. lxiiij.
Incipit regula nouitiorum secundum sanctum Bonauentura cardinalis ordinis minorum
De officio ca. i. car. lxxv.
De oratione ca. ij. car. lxxv.
De confessione ca. iij. car. lxxvi.
De sacramento eucharistie. c. iij. c. lxxvij.
De comestione ca. v. car. lxxvij.
De abstinentia ca. vi. car. lxxvij.
De dormitione ca. viij. car. lxxvij.
De otiositate fugienda ca. viij. car. lxxvij.
De honestate ca. ix. car. lxxvij.
De tentatione ca. x. car. lxxix.
De familiaritate mundi ca. xi. car. lxxix.
De iudicio vitando ca. xij. car. lxxix.
De obedientia ca. xij. car. lxxix.
De paupertate ca. xiiij. car. lxx.
De silentio ca. xv. car. lxx.
Incipit in nomine et indiuidue trinitatis beatissime virginis marie et omnium sanctorum. Incipit liber qui dicitur speculum discipline: per fratrem sanctum Bonauenturam ordinis minorum editum.
De preparationis ad disciplinam et primo de uerustatis dispositione. ca. i. ca. lxxij.
De constantia mentis et cautela contra tentationes diaboli ca. ij. car. lxxij.
Rubrica que necessaria sit ad discipline susceptionem humilitas ca. iij. car. lxxij.

De captinatione proprie voluntatis capitulum iij. car. lxxij.
De presumptione tam in re quam in signo uirtutis ca. v. car. lxxiiij.
De uitio irreuerentie fugiendo capitulum. vi. car. lxxv.
Incipit pars secunda huius operis de disciplina in generali ca. i. car. lxxvij.
De disciplina in speciali circa spiritualia inter fratres et primo respectu amotionis mali. ca. ij. car. lxxvij.
De disciplina circa confessionem ca. iij. c. lxxvij.
De disciplina circa confessionem publicam. ca. iij. car. lxxvij.
De disciplina respectu positionis boni capitulum. v. car. lxxvij.
De disciplina circa orationem ca. vi. c. lxxvij.
De disciplina in lectioe ca. viij. ca. lxxix.
De disciplina circa diuinum officium ad secundum ca. viij. car. lxxix.
De disciplina circa diuinum officium in choro. ca. ix. car. lxxix.
De disciplina circa diuinum officium extra chorum. ca. x. car. lxxx.
De disciplina circa altaris ministerium capitulum xi. car. lxxxi.
Incipit pars tertia huius operis que est de disciplina circa temporalia: et primo ponetur distinctio tertie partis. ca. i. ca. lxxxiiij.
De disciplina in gestu respectu que in nobis sunt ca. ij. car. lxxxiiij.
De disciplina locutionis ca. iij. ca. lxxxiiij.
De disciplina comestionis ca. iij. c. lxxxiiij.
De disciplina circa exercitium operis manualis ca. v. car. lxxxv.
De disciplina circa icibus ca. vi. ca. lxxxvi.
De disciplina circa membrorum officia capitulum viij. car. lxxxvij.
De disciplina in habitu ca. viij. car. lxxxvij.
De disciplina in officinis ca. ix. ca. lxxxvij.
Incipit quarta pars huius operis de disciplina inter extraneos et primo de disciplina in uilla. ca. i. car. lxxxvij.
De disciplina in itinere ca. ij. car. lxxxvij.

de disciplina in ecclesia ca. iij. car. lxxxix.
de disciplina in hospicio ca. iij. car. xc.
de disciplina locutionis ca. v. car. xci.
de disciplina in comestione ca. vi. car. xcij.
Explicit prima huius opusculi particula.
Incipit secunda primi principalis que de
generali exhortatione loquitur et de par-
tis ipsius distinctione ca. i. car. xcij.
De ordinatione respectu dei ca. ij. ca. xcij.
de disciplina respectu sui ca. iij. car. xcij.
de disciplina respectu proximi. c. iij. ca. xcij.
de custodia rerum ca. v. car. xcvi.
de diuersorum differentia conuersorum ca-
pitulum vi. car. xcvi.
de nouiter progressis ca. vij. car. xcvi.
Incipit libellus pulcher et valde utilis
sancti Bonaventure cardinalis ac docto-
ris eximij ordinis minorum qui vocatur
Itinerarium in seipsum. car. xcviij.
Incipit prologus in opusculo qui intitu-
latur de quatuor mentalibus exercitijs san-
cti Bonaventure cardinalis ordinis mi-
norum car. cv.
Qualiter deuota anima radium sue con-
templationis conuertere debet ad interio-
ra sua: vt intelligat: et videat qualiter forma-
ta sit per naturam ca. i. ps. p. ma. car. cv.
Qualiter anima sit reformata per gra-
tiam. car. cx.
Qualiter instabilis sit mundus et mundana
opulencia. car. cxij.
Quomodo anima debet radium contem-
plationis conuertere ad inferiora. car. cxvi.
Qualiter debet radium contemplationis
conuertere ad iudicij finalis formidabilem
austeritatem. car. cxvi.
de pena infernali. car. cxvij.
Quomodo anima conuertere debet ra-
dium contemplationis ad superiora. car. cxvij.
Incipit stimulus amoris seraphici. Bo-
nauenture Cardinalis: ordinis minorum
olim generalis prologus. car. cxv.
Incipit prima pars quomodo homo de-
bet libere christi passionem meditari. ca. cxv.

Quomodo homo debet compati christo
crucifixo. car. cxvij.
Quomodo homo debet se reputare indi-
gnum tanto beneficio vt est in medio christi
passionis. car. cxvij.
de platu regis marie iuxta crucem. car. cxix.
Quo homo debet dare cor suum deo. car. cxxiij.
Quo deus promisit se vulnerari: et de re-
cognitione tanti beneficii. car. cxxxv.
Qualiter homo debet ad amorem dei excitare et
quatenus potest ignire cor suum. car. cxxxvij.
Quomodo homo perfecte se odiat et deum
perfecte diligit. car. cxxxx.
Quod homo commutetur in deum. car. cxliij.
de ordinatione ad proximum. car. cxliij.
Quod homo semper sit ordinatus in loquel-
la cogitatione et operatione. car. cxliij.
Quo homo potest conseruare in statu. car. cxliij.
Quo homo in breui potest esse perfectus. car. cxliij.
Secunda pars stimuli amoris sancti Bonauē-
ture ordinis minorum **Q**uo homo studeat se
vtilissimum ostendere. car. cxliij.
Quo homo non doleat nisi de peccato. car. cxliij.
de dilectione paupertatis. car. cxliij.
Quod quilibet debet adimplere voluntatem
christi. car. cxliij.
Quod nullum despiciat. car. cxliij.
Quod nullum iudicet. car. cxlv.
Quod bonum proximi diligat. car. cxlv.
Quod bonum proximi amet. car. cxlv.
Pater christi etiam omnem reuerentiam
exhibeat et dicat sic. car. cxlv.
de predestinatione. car. cxlv.
Nec sunt que ducunt homines ad contem-
plationis quietem. car. cxlvi.
Contra superbiam. car. cxlvi.
Quod temptationis vtilis sunt. car. cxlvij.
Qualiter homo ordinet cogitationes suas
quod semper habeat deum in corde. car. cxlvij.
Quo anima in ebrietas in amore dei. car. cxlvij.
Quando anima rapitur diuersimode in
ebriatur. car. cxlvij.
Quomodo homo serueat in amorem de
ad opera dei. * car. cli.

Ad contemplatiuus nō iudicet alios. car. d.
De paucitate bene uiuentium car. clij.
Questio carnis ad deū p̄ez de xp̄o ca. cliij.
Clemētissimus de p̄ r̄ndet carni. ea. cliij.
C Diui bonauenture de iesu christi uita
siue cōtēplatione prologus. car. cliij.
P̄reclaritas origis fruct⁹ p̄imus. car. clv.
Ramus secundus humilitas conuersatio-
nis. Fructus secundus: Iesus maria natus:
Iesus conformis patribus. car. clvi.
Ramus tertius celsitudo uirtutis. Fruct⁹
tertius. Iesus plenus uirtutibus. car. clvi.
Ramus quartus plenitudo pietatis. Fru-
ctus quartus. Iesus pati parat⁹. car. clviij.
Ramus quintus cōfidētia in piculis. Fru-
ctus quintus. Iesus iudeis p̄ditus. car. clvij.
Ramus sextus paciētia in iniurijs. Fructus
sextus. Iesus morte damnatus. car. clviij.
Ramus septim⁹ p̄stātia in cruciatu. Fruct⁹
septim⁹. Iesus in cruce positus. car. clviij.

Ramus octauus victoria in cōflictu. Fru-
ctus octau⁹ Iesus translāceatus. car. clviij.
Ramus nonus nouitas resurrectionis. Fru-
ctus non⁹. Iesus victor fortissim⁹. car. dx.
Ramus decimus ascensionis sublimitas
Fruct⁹ decim⁹. Iesus sp̄sus ornat⁹. ca. clxi.
Ramus undecimus eq̄tas iudicij Fruct⁹
undecimus Iesus iudex rectissim⁹. ca. clxi.
Ramus duodecimus eternitas regni Fru-
ct⁹ duodecim⁹ Iesus finis optatus. ca. clxij.
C Incipit tractatus qui speculum aie dici-
tur editus a sancto Bonauentura Cardi-
nali ordinis minorum. ca. clxij.
De p̄rio principali ramo. s. supbia. ca. clxij.
De p̄mo ramo supbie. s. p̄suptio. ca. clxij.
Secund⁹ ram⁹ p̄cupiscētia diuiniat⁹. ca. clxix.
Tertius principalis ramus concupiscētia
carnis. car. clxxi.
Epilogus predictorum. car. clxxvij.
Finis tabule.

Incipit liber sancti Bonaventure ordi-
nis minorum: cardinalis et doctoris eximij.
De interiori homine: siue alias de triplici
statu religiosorum: incipientibus vsq; proficien-
tium et perfectorum: et primo de informatio-
ne nouitiorum. Capl; p̄mū. Prima ps.

Primo semper de-
bes considerare ad
qd veneris: qua-
re veneris: et pro-
pter quid veneris.
Propter qd enim
venisti, nō solūmo-
do propter deū vt
ipse fieret merces
laboris tui in vita
eterna. Sicut ergo ppter nullū alium ve-
nisti: ita ppter nullū aliū: nec propter aliud
deuisti omittre: nec propter aliquid exē-
pla te peruertere quin studeas ad illud qd
venisti. Venisti enim ad seruitutem dei cui
seruire debet omnis creatura: qz nihil hēt
nisi ab ipso. Et ideo debet ei dare totū qd
est: et qd sit et pōt. Et si omnia seruiunt crea-
tori pro omni posse suo: multo magis ho-
mo tenet que non solus creauit sicut et cete-
ra: sed insuper intellectu decorauit libero ar-
bitrio nobilitauit: mundi dominū constitu-
it sibi similem fecit: naturas eius assumpsit
verbo: et exemplo proprio influxit: proprio
sanguine suo de eterna damnatione rede-
mit: spūm sanctū ei infudit: carnē suā in ci-
bum tradidit: curā eius habet sicut mater
paruuli sui: et eternā hereditatē ei dare in-
stituit. Ecce quantū tenemur nos deus pre-
ceteris: et super oia diligere: qui nos pre
omnibus mūdi creaturis sic amauit.

De obediētia. ca. ij.

Quia non confidis tibi ipsi:
vt presumas te scire quid ve-
lit deus: ideo comisisti te supe-
riori tuo vt ipse te regat: et dedi-
sti ei manus tuas in professione vt ipse te

in viam dei inducat: vnde non licet tibi vi-
uere de cetero pro velle tuo: sed quo du-
ctor tuis te ire iubet: et qd ipse prohibet ea-
uere debes: quia qui artem aliquam ad-
ficere cupit: sui doctoris regulas debet tene-
re: et proprias adinventiones relinquere: et
infirmus qui adhuc accerfiones vitiorum
patitur debet seruare dietam quam ei me-
dicus suus indicit: si cito et plene vult cura-
ri. Ita et tu nihil facias: siue dicas qd magi-
strū tuum nolle presumas. Te enim dedi-
sti ei propter dominū: et propter regnū ce-
lorum: et iam non es tuus sed eius cui te vē-
didisti: et ideo nihil tibi licet agere de te sine
eius voluntate. Ipse enim est dominus vo-
luntatis tue. Et contrectatio rei aliene inti-
to domino furtum est. Fur autem celo nō
appropriat. Ipsi rectores nostri: sunt vica-
rij dei super nos: et ideo debemus eis si-
cut domino obedire: et non sicut hominib;
quia non propter ipsos sed propter deum
eis subiaccemus. Talē enim te exhibeas ei
vt libere iubeat te facere vel omittre qd
quid viderit expedire: qz si ipse timet te ius
suum maior ē dño suo: et discipulus est sup-
magistrum.

De pace cum prelatiis. Ca. iij.

Abe semper pacem cum prela-
tis: non eis detrahas: nec liben-
ter audias eis detrahentes: qz
deus specialiter h̄ vitium odit in
subditis et in p̄siti: vt i cham p̄s-
qui verenda patris sui nudata fratribus
nuntiauit: et sibi maledictionem in h̄ irre-
mediabilem acquisiuit. Non ponderes ex-
cessus eorum: sed ignosce eis quasi homi-
nibus: quia in multis curis non potest ali-
quando negligentia vitari. Et sepe quod in
eis reprehendimus ex nostro vitio magis
est q̄ ex eorum culpa: quia sepe aliquid
quod pro bono faciunt: quia eorum inten-
tionē nō intelligim; pro malo iudicam;: qd
ad nos nō ptinet nobis nō vsurpemus nec
reprehendam; ea que quo aio fiāt nescim;.

Honora eos in corde tuo: et non spernas: ne forte et deum spernas cuius vicem gerunt. Crede etiam quod deus inspirauit eis quicquid iubet te facere propter anime tue utilitatem. Ordinationes eorum et constitutiones ne fastidias: quia non sine causa faciunt: sed tu nescias omnes causas. Qui autem simpliciter ambulat in via dei ei non nocet: sed ad meritum maius sibi prodest. Nam qui ambulat simpliciter ambulat confidetur. Seruus dei sic debet incedere via recta in mandatis: quod statuta humana cum non arceant in aliquo: quia semetipsum debet arctare: ita quod si non esset illud statutum tamen sibi caueret ab omni quod sibi expediens non esset. Per talia enim statuta tamen reprimuntur eorum excessus qui metas discipline transgrediuntur. His de obedientia premissis que est initium boni in religione ad aliud traheor: et primo ad corporalia exercitia et ad spiritualia preterea: quia non prius quod spirituale est sed quod animale: deinde quod spirituale.

De surgendo a somno. ca. iiii.

Suesce cum oportune potes parum ante matutinas euigilare ut spiritus tuus dirigatur ad deum in oratione: et ut orationi et dei laudibus magis sis sobrius et deuotus. Cum euigilas statim omnes cogitationes tuas abijce de corde tuo: et somnia que somnasti in nocte: quibus te diabolus uellet occupare: et primitias cogitationum tuarum offerre deo in cogitatione vel aliquibus bonis meditatione cum corporis exercitatione vel genuflexione donec aliquem effectum deuotionis concipias: et cogitationes uestras que tunc maxime infestant mentem a te abijcias. Et ex his eris ad omne opus deuotum et expediat: tota die.

Quo in choro te gubernare debeas. ca. v.

In diuino officio non sis piger et fastidiosus: sed coge corpus spiritui seruire et sta reuerenter et psalle alacriter in ecclesia et de

note coram angelis qui ibi iuncta te sunt presentes. Non circumspectas hinc inde: nisi necessitas assit. Ritus et uerba inutilia penitus detestare ubi coram domino maiestatis cum metu et reuerentia debes assistere. Verba psalmodie distincte et integre pronuntia. Non discurras per choros: nec ante fines horarum exeat nisi oporteat. Priusquam incipiatur officium: preuenire studeas si potes ut cor ad aliquam deuotionem sit adaptatum quoniam officium incubatur. Ideo enim tam desides et tepidi sumus in diuino officio: quia ante non sumus in aliqua deuotione excitati: et ita sicut intrinsecus frigidi: eximus corde dissoluti. Stude in ipso initio cogitationes vagas abijcere: et intende his que placent: alioquin tumultus earum uix poteris euitare. Post officium etiam stude te seruare in deuotione quam concepisti: nec statim te ad inania effundas. Si autem non habes deuotionem interius: saltem conserua disciplinam et morem gratitatem humiliter exteri propter reuerentiam dei et aliorum exemplum.

Qualiter in capitulo te habeas. ca. vi.

In capitulo non multum loquaris et multo minus in ecclesia: nisi valde utile sit: et humiliter et mansuete et submisse culpam humiliter dic. Et correctus humiliter responde: nec te excuses quoniam corripis. Si de consilio interrogatus fueris: libere et humiliter dic quod tibi uidetur expedire. Si autem tuus consilius non requirit non sit tibi cura: nec uelis pertinaciter defendere sententiam tuam. Sufficiat tibi acquiescere conscientie tue. In accusationibus non sis anxius: dic tamen quod scis factum pro ratione et ordinis instituta: sine odio alienius: et cum uerbis mansuetis et placido uultu. Et quod nescis non teneris dicere. Noli opinando aliquem accusare: quia opinio sepe fallit. Neque dixit tibi quod nesciebas: dicet ipse si uerum est et si prius erit. Si autem prius non fuerit tunc non poterit probare eum testem non habeam. Non graueris pro accusationibus meis: sed tamen dic

humiliter culpam tuam: licet magne sint vel parue: quia maior tibi surget confusio si pro caciter te excuses quam si humiliter confundaris. Si vero grates essent: et non vere maxime: que possent alios scandalizare: tunc humiliter audientia petita indica eis paucis verbis: et modestis quod non sis tibi conscius de quibus accusaris. Seruus dei non timet confusionem coram hominibus: ubi est coram deo conscientia non accusat: sed sustinet patienter: quicquid deus voluerit eum sustinere.

De correctione. Capi. vii.

Consuesce ubique dum a superiore corripieris: siue in choro: siue extra quod statim genibus flexis dicas tuam culpam. Hec est lex antiqua religionis a sancto Francisco et alijs sanctis tradita. Unde et tu debes studere tibi ordo a sanctoribus tuis traditus est: ita et tu tradas eum posteris tuis quantum in te est verbo et exemplo. Nec aliquam non bonam consuetudinem inducas vel discas: nec aliquam bonam consuetudinem neglectam per incuriam diaboli permittas in te et in alijs: quibus cum modestia persuadere poteris. Quicumque enim aliquid exemplum alijs relinquit siue bonum siue malum particeps est imitatorum suorum: siue in supplicio siue in premio sempiterno.

Qualiter in mensa te habeas. Ca. viii.

In mensa non sint oculi tui gregarios: ne hinc inde aspicias ita quod nescias quis sedet in latere tuo vel quid faciat: vel quid coram se habeat. Tibi soli intentus sis vel deo vel lectioni. Cum disciplina timeris et silentio comede. non cum impetu gula quasi famelicus: nec vagis oculis: et inquieto corde circospicias quid sit in mensa delictum: nec ante queras facere oculum quam palatum: sed cum gratiarum actione sufficiat

habere: quod potes. Et semper velis penuriam aliquam potius sustinere quam plus habundare. Nihil spernas quod tibi apponitur: nec indigneris si aliquid defectus sit in condimento vel salis vel cocture: sed cogita quod multo meliores te vilioribus et paucioribus cibis sunt contenti: qui illud quod abicis pro magis delictis reputarent. **Paupertas christi familiaris amica placeat tibi in omnibus: et ipsam cum summo conatu amplectere in mensis cibis: et potu in vestibus in utensilibus in libris in edificijs: et in omnibus.** Vide mus quam humiles gestus pauperes habent quam simplex responsum: quam pauidum animum. Nunquam audias aliqua querimonia de te pro aliquo defectu in cibo vel potu vel vestitu. Reputa te indignum esse de hijs que habes: quia defectus exterior crescit in augmentum gratie interioris: et in diuinas conscientie bone. Contra exterior habundantia inopiam generat interiorum. **De mensura vero comedendi difficile est dare certam regulam: nisi quod inter duo semper medium teneas. Ne ita parum sumas: ut in viribus deficias: et ne communi labore frangeris. Similiter nec ita multum sumas: ut pro multum cibum sumptum non possis orare vel legere vel agilis esse ad ea que precipiuntur. Et inter ista propria experientia est melior: magistra cum bona voluntate.**

De dormitione. Cap. ix.

In dormitorio esto quietus ne aliquid per te aliquo modo inquietetur siue oras siue dormire volens. Quoties autem euigilaueris statim occurrat tibi memoria dei et eius passionis. cum gratiarum actione quia ipse vigilat super nos: quando dormimus: ut ipse custodiat nos. Quando vis ire dormitum prius attende orationi vel deuote meditationi: et si ita hac occupatione dormies: tunc somnus erit tibi dulcior et pulchra somnia somnabis et euigila-

bis deuotio: si surgens alacrior: et facilius
 redibis ad eadem deuotionem in qua an-
 te somnia tu fuisti. Et licet dormientibus nõ
 imputandum esse videatur: quod dormientes
 faciunt vel patiuntur: indecens: tamen e re
 ligioso in obrutum esse somno sicut pecus:
 et iacere membris dissolutus at in compo-
 situs: et manibus in sinu retractus cum ob
 hoc maxime vestiti dormiamus: et cincti:
 vt non habeamus potestatem circunduce-
 di manus hinc inde in nudo corpore. Et vt
 magis sumus parati ad surgendum ad ora-
 tionem. **¶ De quantitate somni tene te si-**
cut supra dictum est: de cibi mensura: vt me-
 bra: et sensus ex quiete somni reficiantur: et
 ne nimio corpore somni corpus reddat pi-
 grius: animus tepidior: et sensus obtusior.
 Nam diuturna quies: vitijs alimenta mi-
 nistrat. Non potest tamen mediũ semper
 in talibus custodiri: sed virtuti vicinius est
 si ex bone voluntatis seruiore necessitati cor-
 poris aliquid interdum subtrahitur: quã si
 ex tepiditate cordis: carnis vitia: quasi sub
 discretionis palio in pinguato corpore nu-
 triantur. **I**uxta illud. **¶ Melior est iniquitas**
viri quã mulier benefaciens. Hoc est: melior
 est qui per celeste desiderium accensus car-
 nem ei necessaria subtrahendo affligit: quã
 qui per delectationem resolutus: omnia que
 necessaria sunt ei satisfacere contendit. Et
 licet hoc bonum: et aptum sit ad profectum
 spiritualem: tamen caute faciendum est: ne
 corpus deficiat in via ante quã ad metã per-
 ueniat: vt possit sequi conuentum sine mur-
 mure destructi corporis: et comunem ordi-
 nis rigorem cum ceteris tenere. Quia qui
 post te ad ordinem veniunt non attendunt
 quid ante eos laboraueris: sed solum aspi-
 ciunt quale eis exemplum preferas in pre-
 senti. In laboribus. vigilijs i cibis: et i alijs
 obseruantijs ordinis in quibus vellent sibi
 seniores suos preire. Alioquin aut scanda-
 lizantur de ipsis: aut imitari eos incipiunt

parcendo corpori plus quã expediat. **¶ Ad. n.**
 attendunt quid boni intus meruerint: sed
 quid exterius rigoris ostendant deuotioẽ
 deo debemus intrinsecus: sed proximis bo-
 num exemplum extrinsecus: vt ita cõgrue
 possimus nos vtiq; exhibere discretio ne-
 cessaria est: per quam corpus castiget pru-
 denter ne aduersus spiritum rebellet: et rur-
 sum discrete foueat ne sub sarcina corruat.
 Et spiritualis vite profectum preinimã de-
 bilitate impediãt.

¶ De obsequijs. Capi. x.

¶ Labores cõmunes: et ad hu-
 militatis officia esto paratus.
¶ In coquina in ecclesia: et i alijs
 officijs: et maxime in illis offi-
 cijs que alij pro sua vilitate ab-
 horrent vt ligna portare: domum scopar-
 re: ollas et alia utensilia purgare pedes la-
 uare et fratrum tunicã excutere: et mudare.

¶ De obsequio ad missam. Capi. xi.

¶ Missas libenter ministra
 quia hoc est officium. Angelorum:
 ipsi enim deo suo vbiq;
 ministrant deuotissime. In hoc
 enim ministerio: multiplex fru-
 ctus est. **¶** Primo boni operis exercitium
 est. **¶** Secundo opus caritatis est: et pro-
 mouens proximum in bono. **¶** Tertio opus
 deuotionis est: quia deo appropinquat in
 oratione. **¶** Quarto opus angelicum est
 cuius quibus deo ibi presenti ministras sicut
 et illi. Et ex hoc non solum sacerdos cui mi-
 nistras tunc orare pro te specialiter: sed et om-
 nes circumstantes quorum vices geris.
 Immo tota ecclesia vbiq; terrarum: quia
 tu geris vicem omnium fidelium: qui deo
 suo de celo venienti cum gratissima gra-
 tiarum actione deberent ministrare si pos-
 sent adesse. Et vix potest esse quin dominus
 speciali gratia remuneret etiam in presen-
 ti qui libenter et deuote ministrat ad illud
 sacramentum: quo nihil sanctius et de-

uotius potest esse in celo: et in terra: et quod est admodum precipuum indicium diuine dignationis: et dilectionis ad hominē. Non enim minus videt facere deus in hoc quod quotidie dignatur descendere de celo super altare quod cum de celo descendens naturam humani generis assumpsit factus homo. Et ideo in hoc memoriale totius dilectionis sue: et quasi compendium quoddam omnium beneficiorum suorum: quod nobis reliquit. Incarnationis. Redemptionis. Glorificationis: et iustificationis figuram inducit. Sicut patet his qui considerant huius sacramenti institutionem celebrationem: et fructus participationem. Unde salubre est sepe communicare ei: qui cum deuotione: et studio virtutum et custodia sui non solum a magnis peccatis: sed etiam a leuitatibus verborum operum: et cogitationum se abstinens studet ad hoc se aptare. Licet enim omni tempore debeamus esse solliciti de omnibus que bona sunt tamen tunc maxime conueniens est: cum ad summationem christi nos preparamus vel susceptum nobiscum habemus.

De confessione. Capi. xij.

Epe confitere ad minus ter in septimana: et simpliciter sicut Angelo qui sciret secreta cordis tui. Non adducas velamen excusationis: vel alleuianis: nec implicas te: ita quod confessor non intelligat quid dicas. Specifica ei quid feceris. Istorias autem et facta aliorum noli recitare. Singulos articulos: quos recolis te fecisse a tempore quo nuper confessus es. Dic breuiter: et pure: et noli longum tractatum texere cuiusdam generalis: et affirmate confessionis: quia generatur tediū confessorum. Ista enim tria potes deo in oratione quotidie confiteri: et defectus tuos ei exponere quos feceris in singulis diebus: et de hijs: que posteris studeas te emendare.

De cella et obedientia. Capi. xij.

Ma cella libenter esto. Et aliquid semper age quod edificet te vel a maiore tibi iniungitur. Ma tamen voluntarius debes esse ad obedientiam. quod si in omni hora tibi preciperetur quid facere deberes libenter acciperes. Et quod intantum tui iuris non esses. quod non posses loqui verbum: nec ad alias necessitates proprias eundi sine licentia liberum habere arbitrium sicut olim sanctos in egipto: et alibi legimus vixisse quorum gloriam si cupimus adipisci imitemur eorum virtutem.

De lectione. Capi. xiiij.

Ege sanctorum vitam et doctrinam ut in comparatione eorum semper humiliaris: et instruaris: et accendaris ad deuotionem: et prouocaris ad studium ut informaris in intellectu scripturarum: et illumineris ad fidem. Et scias discernere verum a falso: bonum a malo: vitium a virtute: et remedia vitiorum ac tentationum: ut possis intelligere legas non: ut doctior sis: nec causa curiositatis. Nec legas que bedificant: quia vana lectio vanas generat cogitationes: et extinguit mentis deuotionem.

De non desiderando: officium predicationis: vel confessionis.

Capitulum. xv.

Non affectes fieri predicator: et confessor: quod si dignus fueris dominus ad te te vocabit. Si autem indignus: et non idoneus erit tibi confusio maior: id est quod te inieceris. Unde est quod aliqui persequimur fructum de predicationibus nostris vel confessionibus: quod non vocati a deo veniunt: et non missi currunt: prius volentes facere fructum in alijs: quam in se fixerint radices virtutis. Et ideo fructus eorum non est durabilis: quia immaturus producit. a iij

est q̄ in leui. xvij. ca. legitur. Quando ingressi fueritis terrā & plātaueritis in ea pomifera ligna: auferetis preputia eorum poma que germinant imunda erūt vobis nec ederitis ex eis. Quarto aut̄ anno omnis fructus eorum sanctificabitur domino. Quinto anno comedetis cōgregātes poma que proferunt. Arbor in terra plantata est homo de seculo sumptus & in religione plantatus qui fructum salutis debet proferre in se & in alijs tempore oportuno. Si aut̄ intēpestiuos fructus protulerit in mundi erunt et inuiles ad profectum spiritualem propter presumptionem. Primus annus est vera penitentia de peccatis preteritis. Secundus est vera conuersatio in statu emendationis. Tertius est iā vsus bone cōsuetudinis. Quartus est pro bono ope laudes & humanos honores contēpnere & fastidire: & querere solius dei gloriam & salutem animarum. Quicūq; ante hunc annū se ingerit: nec salutem animarū profert: nec deo est acceptum: nec sibi meritorium propter vanitatem & leuitatem: nec alijs ē proficiū. Post vero hunc annum. i. quinto anno pure charitatis comedat fructus & congreget poma: quia tunc eius predicatio erit fructuosa in illis & in alijs & sibi meritoria. vt congreget fructus in vitā eternā. Hoc dixi vt videas quibus sacra scriptura consulat subire officium predicationis. Stude ergo teipsum componere prius exterius in bonis moribus: interius sanctis affectionibus & cogitationibus ordinare. Tūc demum vtiliter procedes ad alios in sana doctrina: quia nemo presumit docere artē aliquam quā nō prius habuerit adiscēdo.

De disciplina vbiq; seruāda. ca. xvi.

¶ Anq̄ ita securus sis & absconditus quin ita disciplinate & caste te habeas in visu: gestu: tactu: & in omnib⁹ alijs: ac si ab aliquo videreris: quia sancti angel⁹ nobiscū sunt

semper vident omnia opera que facimus. quorū aspectus debemus vbiq; vereri: & p̄ntias reuereri. Videt nos etiam ipse deus & iudex noster. Videt etiam nos ipsa cōscientia nostra testis eorum que facimus & accusatrix. Qui aut̄ magis veretur hominum aspectus q̄ dei & conscientie proprie & sanctorum angelorum non est castus amator boni. Et qui non dedinat ex amore veri boni: sed ex timore detrimenti temporalis honouis: talis non est verus christi seruus: qui adhuc magis placere cupit hominibus q̄ deo. vnde Apl̄s. Si adhuc hoibus placere christi seruus nō es. Cui enim plus doles displicere ei plus appetis placere. Nemo enim pōt duobus dominis seruire.

De conuersatione inter fr̄es hōda. ca. xvij.

¶ Pater fratres habe te decēde gratiose & modeste. Affabili & dulci fuitiosus non onerosus alijs. Jocos dissolutos nequa q̄ exerceas. Nec v̄ba scurilia alicui p̄feras: ne libeter audias. Que enim delectat audire si audiret libenter ipse proferret. Seruus autem dei ita castus debet esse in omnibus factis & verbis suis: non tantum horeat que indecenter sonant: sed etiam que nocent vt turpia: licet sint palliata aliqua honestate.

De verecundia habenda. ca. xvij.

¶ Adhes gestus tui: mores: sermo: aspectus: & incessus: quaedam humili verecundia debēt esse colorata vt in te nihil appareat elatum: vel audacie presumptione notabile. Verecundia enim est maximus decor in religioso maxime in iuuenib⁹: ita vt qui eam postponit vix aliqua spes haberi possit de eo: q̄ fiat vnq̄ bonus religiosus vel virtuosus. Sicut enim timor dei hominem componit & ordinat intrinsecus ad bonitatem: ita verecundia componit eum ex-

terius ad disciplinam. **B:** ego. Verecun-
dia est omnium virtutum ornatus: innocē-
tie testis pudicitie mentis inditium: discipli-
ne specialis gloria. Fame custos: castitatis
socius: et totius sanctitatis insigne. Nemo sit
ita familiaris tibi: coram quo penitus obli-
uiscaris verecundie: tamen quando impe-
diret in his que expediunt: vel necessaria
sunt tunc est premissenda: non tamen abijce-
da nec extinguenda quasi vitium: sed regen-
da et ordinanda in virtutes sicut et alie affe-
ctiones naturales.

De incessu. ca. xix.

Incessus tuus sit maturus:
non leuiter curras: et sine neces-
sitate: nec corpus multum erre-
cum geras: sed mediocriter
depressum: nec vagus sis oculis: nec bra-
chijs ventiles: nec aliter more secularium
incomposito gressu incedat: sed plano et hu-
mili modo: quasi a deuota oratione recedas.

De sessione. ca. xx.

OEdens non pigre in latus reclin-
es te nec crura longa exten-
das maxime presentibus alijs.
Exterior enim in compositione cor-
poris est inditium in deuote mentis.

De visu. ca. xxi.

Risus tuus sit rarus et sine ca-
chino: et benignitates magis
ostendens quam dissolutionem.
Stude multum esse serenus non
turbulentus: nec indignabilis.

De leuitate verborum. ca. xxij.

Verba tua lenia sint: et respon-
sio humilis sine compunctio-
ne amaritudinis vel oblique
redargutionis: aut irrisionis.
Sic verba tua forma ad alterum sicut tu non
haberes pro malo ab altero.

De detractone. ca. xxiiij.

Se loquere de absente: ac si sci-
res eum proprie assistere et au-

scultare. Non timeat te quisquam quod in absen-
tia sua famam eius denigres. Ad agnum vi-
tium est religioso dicere de absente: quod eru-
besceret loqui si audiret. Non libenter audi-
as detrabere: sed aut fuge detractorem:
aut opportune compece si potes. Nil
enim prodest tibi nisi quod aggrauaberis su-
per illum de quo est sermo: aut super eum
qui refert. Quere potius si potes aliquid
inuenire laudabile in aliquo quod edificet
te et auditiones tuas.

De rumoribus rescindendis. ca. xxiiij.

Rumores nescias: quia inquie-
tant cor et mentem distrahunt:
et deuotionem exhauriunt: et te-
pus sine utilitate consumunt.

Etiam quiescias non omnia effundas qua-
si vas sine opusculo: quod statim cum in-
clinatur effudit quicquid continet in se: et
omni pulueri et immunditie patet. Non sis
libenter in turba nisi ibi tractetur de deo: et
deuotione et anime edificatione. Non sis
clamosus in loquendo: nec impetuosis
ad euaporandum quod intus tenes indu-
sum sicut Elibicites. Job duodecimo. Ca-
ue etiam ut sicut nulli detrahis: ita ne pro-
das detractorem apud illum cui detra-
bitur ne magis grauetur contra detrahen-
tem sibi quam ex relatione tua minuatur. Pro-
test namque esse quod ille qui dixit de altero ver-
bum non ita intendit derogare ei sicut ille
suspiciatur de quo dicit. Et incitatur ad odi-
um contra eum: vel ad vindictam prouoca-
tur: cum tamen ille aut simpliciter: non ani-
mo detrahendi dixerit: aut forte statim peni-
tuit proponens decetero a simili cauere.
Si autem talia dicerent de aliquo: que oino
expediret eum scire de quo dicuntur: po-
tes ei referre si vis non exprimendo quis
dixerit: ut sciat quid cauere debeat: et tamen
contra nullum in odio exardescat.

De iactantia. ca. xxv.

Iactantiam quam diligentissime caue

z nunq̄ des alicui intelligere qđ aliquid sit in te commendabile. vix enim potest in te aliquid laudabile esse quin etiam alij intelligant. Et si tu taces z abscondis plus placebis. Si autem prodis z commendes irrideberis z vilesces. Et vnde prius edificabatur inde postea despicient te.

De multiloquio. ca. xxvi.

Maledicta conuicia: mēdacia etiam leuia: frivola iuramenta z turpia verba: licet iocosa ab ore religiosi perpetuo anathemate sunt arcenda. Jaco. p̄mo.

Qui se putat religiosum esse non refrenans linguam suam: sed seducens cor suus huius vana est religio.

De leuitate verborum. ca. xxvij.

Verba ociosa vndeūq̄ sint semper fugi: licet enim grande peccatum non putetur esse: tamen eorum consuetudo graue generat detrimentum spiritualium profectuz. Et sepe dum quasi licenter relaxamus linguam in verba ociosa duz non auertimus paulatim dilabimur ad nociua. Ex quibus oriuntur quandoq̄ turbationes dissolutiones z graues conscientie corosiones.

De collocazione di. ca. xxvij.

De deo libenter loquere z libentius audi: q̄ incitat cor ad studium virtutis z affectum deuotionis.

De pacifico auditu. ca. xxix.

Audi humiliter z pacifice bona que ab alijs dicuntur. Nec disputes econtra. Sicut quidam faciunt quando audiūt aliquid boni ne ipsi videantur ignorare qđ alter proposuit statim de hoc volunt disputare: vt videantur etiam ipsi aliquid scire. Non enim querunt sui edificationem: s̄ ostentationem apud alios. Et ideo multe bone collationes inter religiosos negliguntur.

Non est esse contentiosus in aliquo. Cito cede: quia si bonum est z verum quod alter proponit tunc non est resistere propter aliquam ostentationem. Si autem bonum non esset: melius euz corrigis pacifice auertendo z humiliter ei veritatez ostendēdo qđ acriter astringendo.

De modo loquendi. ca. xxx.

Cum loqueris voce remissa z vultu placido: moribus disciplinatus z quietus esse studeas: z quicquid tunc loqueris magis autenticum z vtile erit. Non sis audax coram senioribus tuis: sed verecundus auscultator doctrine eoruz: seniorum docere. Juuenum est humiliter adiscere.

De ocio. ca. xxxi.

Non esse ociosus z intendere rumoribus z fabulis: quia duplex in hoc malum contrahis: perdis enim tempus inutiliter z verecūdie tue: z humilitatis patieris detrimentum ex tali consuetudine. Insuper enim bonum dabis ex h̄ alijs exemplū. **De exemplo christi in omnibus habendo. capitulū. xxxij.**

In omnibus virtutibus z bonis moribus prepone semp̄ clarissimum speculum z totius sanctitatis perfectissimum exemplar. s. vitam z mores filij dei domini nostri iesu christi. Qui adhuc nobis de celo missus est: vt aperiret nobis viam virtutis z legem discipline suo exemplo daret nobis: z erudiret nos sicut semetipsum: vt sicut ad imaginem eius naturaliter creati sumus: ita ad moꝝ eius similitudinem per imitationem virtutis pro nostra possibilitate reformemur: qui eius imaginem in nobis sedauimus per peccatum. Quanto enim quisq̄ se ei in virtutis imitatione hic

conformare studuerit tanto ei in prima gloria et claritate appropinquabit et similior erit. **D**escribe tibi in corde tuo mores et actus suos. Quam humiliter se habuit inter homines. Quam benignus inter discipulos. Quam modestus in edendo et bibendo. Quam misericors super pauperes. quibus se similem fecerat per oia. Et qui de eius specialiter familia videbantur. Quomodo nullum spreuit vel horruit etiam si erat leprosus. Quomodo diuitibus non adularatur. Quam liber fuit a curis mundi nec anxius pro corporis necessitatibus. Quam verecundus in visu. Quam patiens ad contumelias: et quam mitis in responsis. Non enim studuit se vindicare verbo mordaci: et amaro: sed blando et humili responso alterius malitiam sanare. Item quam compositus in omnibus gestibus suis. Quam sollicitus de animarum salute: quarum amore voluit incarnari: et mou dignatus est. Quomodo seipsum prebuit exemplum omnis boni. Quomodo mulierum familiaria colloquia vitauit causa exempli: unde etiam discipuli mirabantur: quando solus cum samaritana loquebatur eo quod quasi insolitum videbatur in ipso. Item quam patiens labori et penurie. Quam compatiens afflictioni. Quomodo condescendit infirmari imperfectio. Quomodo omne scandalum cauebat. Quomodo peccatores non spreuit. Quomodo penitentes clementer suscepit. Quam placidus in omnibus dictis suis. Quam studiosus ad orationem. Quam promptus in ministrando sicut ipse dixit. Ego in medio vestrum sum: sicut qui ministrat. Item quam sobrius ad vigiliis. Quam obediens parentibus. Quomodo omnem iactantiam et singularitatis ostentationem declinavit. Quomodo omnem gloriam et potestatem huius mundi fugit. Et multa alia ipsius acta memorie tue propinqua sint: ut in omnibus factis et verbis tuis semper ad hunc quasi ex-

plar respicias incedens: stans: sedens: et comedens: tacens: et loquens solus et cum alijs. Et ex hoc magis diliges eum: et familiaritatis eius gratiam et fiduciam assequeris. Et in omni virtute perfectior eris. Et hec sit sapientia tua: et meditatio et studium: semper aliquid de ipso cogitare: unde vel prouocaris ad imitandum eum: vel afficiaris ad eum amandum. Talia meditando et ruminando: et tempus vtiliter expendis. dum occuparis in bonis studijs circa ipsum dominum iesum christum: et mores tuos emendas ad formam vite ipsius et conuersationis semper ad eum respiciens: qualiter in his se habuit vel se habere potuit secundum extimationem tuam. Quia qui in omnibus semper est optimus optimo et perfectissimo modo se gerebat.

De vanagloria et modo cantandi. capitulum. xxxiiij.

In omnibus que facis caue vitium ostentationis et iactantie. Esto planus in omnibus sicut decet religiosum et pauperem. Non habeas curiales incesum vel gestus curiales: nec vocem curialiter frangas in cantando. Quia si queris deo placere: quanto ceteris simplicius tanto magis ei placebis. Si queris auditoribus placere inanis est gloria tua. Si tibi places vana leuitas est. Si edificationem auditorum in cantando queris: quanto magis cantando vanitatem fugis tanto magis edificas omnem cordis deuotionem: et puritatem cordis deus magis attendit quam sonoritatem vocis: facile clamabis ad deum. Propere enim est omnibus inuocantibus eum in veritate. Intentio in diuino officio debet magis esse ad hoc: ut ex verbis sacre scripture elicias spirituale intellectum et deuotionis affectum quam ut curialitatem exprimas no-

tas: et cantando vocem exaltet. Licet quidam religiosi in hoc frustra arbitrentur se obsequium prestare deo. Quia si deus delectaret vocis sonoritas: tunc et ipsa musica instrumentorum vel auium cantu deum mulceret: que satis dulcia sunt suo modo. Puritas mentis: et cordis deuotio sunt illa in quibus delectatur deus. Quicquid est de quo non est deo tuere de hoc etiam seruo dei non debet multum esse cure. Sufficit tibi ad omnem curiositatem morum vocis et verborum: si nil appareat in te quod offendat vel scandalizet intuentes: si nil elatum: vel lacuum: vel dissolutum: vel in patientia turbidum: vel singularitatis colore notabile in te videatur.

C De egrediendo foras. Ca. xxxiiii.

Am exire te domum aliquando te continget: tadium differas: ut per hoc aduertat: quod tardus esse desideras ad egrediendum: nisi quando obedientie cogit mandatum: vel alia utilis: et rationabilis causa hoc requirit. In domo enim consistere: et turbe: et hominibus absconditum latere. semper est vtile religioso: qui sibi desiderat: et deo vacare. Quicquid deuotionis in domo colligis: hec foras egrediens spargis potius quam augeas: et conserues. **C** Ande sepe experti sumus. tam in nobis: quam in alijs quod frequens exitus: et conuersatio. cum seculo: et occupatio nimia exteriorum. Deuotionem mentis extinguat. Feruorem spiritus te patefacit. Forte propositum virtutis emollit. Cor dissoluit. Studium proficiendi debilitat. Delicias docet amare. Sine fructu tempus expendere. Verba ociosa multiplicare. Jociis et truffis intendere. Oraciones negligere. Horas canonicas desidiose: et in cursu dicere. Tandem subintrat aque temptationum nauem cordis per rimas dissolutionis ex deuotionis ariditate: que cum non exhauriuntur per discussionem proprii status: et puram confessionem: vel non fortiter

obstruuntur rime per diligentem custodiam paulatim augentur donec submergant hominem in peccatum: et confusionem. Hoc tamen non dico: ut difficile te reddas ad obediendum quando iuberis exire. Sed non debet tibi esse consolatio euagare extra domum: ita ut in quantum in te est semper magis diligas domi latere: quam nisi obedientia vel utilitas anime requirat domum exire. Quia melior est obedientia: quam victime.

C De non circumspectando pro loca.

Capitulum. xxxv.

Quando extra domum egredieris non multum circumspectas in plateis ne forte videas. unde tibi propteris postmodum: vel ab oratione impediaris vel fantasias contrahas contra quod intente resperisti. David in culpa cecidit adulterij ex incauto aspectu mulieris: quam forte nunquam antea concupierat: nisi postquam eam incaute resperxit. Sculi tui sint in capite tuo. Hoc est quod cogitatio tua verset circa deum. scilicet christum: qui est caput omnium membrorum ecclesie: ita etiam non consideres que coram te foras sunt: nisi quantum necessitas vie vel utilitas alia requirit: ita ut quantum vales tales te domum reportes qualis existis. Hoc est in deuotum: ita mundum corde: et vacuum rumoribus: ut ames silentium celle.

C Quo te habeas cum socio in via.

Capitulum. xxxvi.

Et terram aut vadens esto pacificus cum socio. Nunquam contendas de aliquo etiam si tu melius vel plus sentis quam ipse vel iustis noueris: sed cito tace in tranquillitate anime: quia contentiobus raro aliquis emendatur. Cogita in teipso quod si tu pacificus non es: vix vel nunquam poteris alium placare. Incipe prius a teipso: et tunc facilius alium corages. Quicumque trahatur turbatum docet: magis reputat ex impatientia docere: ut cum pungat: quam maturo consi-

horum cum fraternae erudiat. Magis autem edificabitur exemplo patientie tue: quam a qui buscumque rationibus quas ei propones. Virtus cum vitio non docetur: sicut per patientiam: non potes alios patientiam docere: nec humilitatem per superbiam. Socialis esto in viam: et non dissolutus: ne deuotionis spiritum: pro societate extinguas.

De oratione et meditatione facienda inter exercitia. ca. xxxvij.

Alta horas ad orandum meditando tam in via: quam in hospitio. Noli ex toto negligere. Nec etiam cogites quod velis usque domum differre. Quia si tu nimis infrigidatus fueris a seruo: deuotionis, postea difficilius recuperabis. Hoc tamen non dico: quod possis: ita foris in ea gravitate et deuotione plene te conseruare: sicut in domo: sed ut scias metam ad quam studium dirrigere debeas quantum potes deo adiuuante.

De bono exemplo dando in conuersatione. ca. xxxvij.

Inter homines quantum in te est: caue omne quod potest eis esse non bonum exemplum: sicut decet fidelem seruum deici: qui debet domini sui honorem promouere: et inhonorationem cauere ubi potest. Nos enim sumus familia ipsius. Sicut ergo pater familias: ex disciplina familie sue honoratur: vel ex indisciplina inhonoratur: ita scias: quicquid nos facimus inter homines. hoc aliquo modo redundat vel in laudem domini nostri: vel in contemptum. Et quia specialiter positi sumus inter homines: ut ipsi edificentur ex nobis: parum proficiant verba nostra: si non etiam edificemus bono exemplo. Et si non sumus

tam perfecti: ut possimus eis magnum virtutis exemplum ostendere: saltem caueamus omnia mala exempla: que nos ipsi solemus reprehendere in alijs: ut. Ne rumores seculares recitemus apud eos: vel libere audiamus: vel delicata fercula: vel multa fieri pro nobis diligamus: vel nimis molles: vel pretiosa instrumenta: nec ire: vel discordie scintillas emittamus: vel verba scurilia: vel iocos dissolutos moueamus: et maxime ne auari pro muneribus possimus notari: quod ex hoc cito vilescimus apud eos: si viderit nos ea ambire: et auare querere: ad quorum contemptum nos eos hortamur predicando.

De vitandis mulieribus. ca. xxxix.

Caue etiam ne cum feminis loquens: earum vultus studiose respicias: vel manus contractes: vel nimis prope sed eas: vel leuiter eis arrideas. Nec diligenter cum eis susurres. Nec angulos ad colloquia earum requiras. Quia hec omnia etiam si nil temptationis ingererent: tamen non effugies notam suspitionis ab alijs. Et facile posses infamie maculam contrahere: quam vix postmodum detergeres cum pudore. Sed habete cum omni femina a si maritus eius: vel prelati iuxta vos sedeat: considerans: vel audiens omnia que facitis: vel dicitis: Ut quicumque superueniat: et videat te loquentem cum ea: in nullo necesse sit te erubescere. Nec aliquis postea tibi possit notam suspitionis impingere. Et si meum consilium non spernis: consulo: quod nunquam cum aliqua muliere contrahas singularem familiaritatem: etiam si religiosa sit: et sancta. Quia excepto periculo carnalis temptationis: que ex tali familiaritate semper incurritur: dum non timetur malum quod sub specie boni latet. Excepta etiam macula infamie: et suspitionis: quas alij

ob hoc sepe concipiunt: magnam generat inquietem cordi: talis priuata affectio: dum semper illi cupis ostendere dilectionem quam habes ad eam: et hoc sibi notus fieri desideras. Et cum aliquando non fit. doles: et times quod indiget illa: et quod affectus eius tepescat: et quod minus oret pro eo. Contra etiam ista turbatur: si videt quod aliquam aliam benigne salutes: vel si aliquo tempore differas: quod eam non videas: vel non salutes. Improprie quod aliam diligas pro se: et quod minus oret pro ea: et irascitur que vere sunt trusse. Et bonus homo non debet ista aliquatenus admittere: nec cor suum in talibus occupare. Oratio enim earum non potest tantum cuiquam prodesse: quantum potest talis occupatio in spiritualibus studiis impedire: quia etiam ipsa eius oratio tali carnali affectioni permixta: deo est insipida. Quod autem carnalis sit ista dilectio: ex maxima parte potest hoc perpendi in hoc: quia magis te vellet apud se minus perfectum. ut sepe posset tui copiam habere. quam longe a se plus perfectum. Quibus autem iudiciis discernat spiritualis dilectio a carnali: modo pretermitto: quia nimis ab alijs retardaret nos. Hoc tibi sufficiat si vis habere pacem cordis cum deo: honorem spiritualem inter fratres: abscede a te familiaritatem feminarum. Dilige communiter omnes bonas: et deuotas: et in nullo exasperes aliquam earum. Et meliores in corde tuo reuerere propter habundantioris gratiam spiritus sancti in eis. Noli te occupare cum eis nisi breuiter. Benigne salutes eas quando ita occurreret: quod non posses bono modo declinare: etiam cum maturitate earum orationibus te recomenda. Si enim discrete sunt ex hoc placebis eis. Si vero importune: tunc melius est tibi non occupari cum eis. Feminam quam videris bene conuersantes: me te eam dilige: non carnali dilectione.

De cordis libertate. ca. xl.

Sto dominus tui ipsius: nec des alicui potestatem cordis tui nisi deo: et prelato tuo: propter deum. Esto ita expeditus ab omnibus alienis occupationibus vel affectionibus: quod in nullo prelato tuo aliquando molestus sis pro licentibus aliquid agendi: vel eundi: vel dandi: vel accipiendi. Et ita libere arbitrio tuo te committas: quod tibi secure dicere possit. Fac hoc. Et dimittite illud. Et tu sine murmuratione cordis: et difficultate: facias: vel dimittas. Alioquin paruum fiduciam potes habere de merito tuo obedientie tue: quam vouisti deo: in manibus sui vicarij: vel tui prelati. Si tu per impatientiam: vel importunitatem: cum uoluerit tibi seruire: vel te licentiarum quo tempore uelles: noluerit: murmurares: tunc non intrares per hostium quod est christus: in ouile sancte religionis: quia non uenit facere uoluntatem suam: sed patris. Ita enim tu fur esses et latro. Fur quia rem alienam hoc est uoluntatem propriam: quam prelato refugaueras eo inuito usurpares. Latro quia tali exemplo animas simplices necares.

Epilogus siue compendium omnium su pradictorum. ca. xli.

Ergo percurram omnia que supra dixi. Esto deuotus deo: et co: tuum semper quantum potes compara cum ipso. Esto prelati humiliter obediens: nec rancores contra eos teneas: nec spernas eos: nec indices: nec murmures de eis. Esto cum fratribus pacificus. Patiens ad uerba dura et ad reprehensiones. Noli facere iudicare aliquem. Nec sis suspiciosus. Esto obsequiosus maxime infirmis: et

in humilibus obsequijs. Sepissime ora. Esto in choro disciplinatus. Et deo intentus. In victu discrete modestus. Et his que corporis necessitas requirit. Esto in cella libenter. Fuge verba ociosa. Plane loquere et modeste. Iocundus et verax valde. Verba tua sint sicut iuramentum. Nulli detrahas: nec detrahentem audias. Odium contra nullum teneas. Non sis elatus in verbis: vel moribus. Pecuniam odito. Ama paupertatem. In omnibus fuge mulieres. Esto compatiens afflictis. Castus in omnibus.

De informatione nouitiorum.

Capitulum primum.

Secunda pars.

I vis in spiritu proficere: et hoc esse propter quod: ut hoc fieres: ad scholas virtutum id est ad religiones venisti: nefas similis illis: qui longo tempore in scholis manendo multum temporis et sumptum consumunt: et minime discunt. Istius formule compendium ante oculos habeto: et ad eius regulam ordina vitam tuam: et mores compone: et studium impende: et tempus expende. In primis esto sub tali rectore et magistro qui te predicta doceat verbo et exemplo: vel sitalem habere non potes: tu ipse magister esto. Sis strenuus: ut ad huius formule regulam viuere compellaris: et in nullo tue proprie voluntatis libertati relinquare. Puer enim qui dimittitur voluntati sue id est puerili lasciuie confundit matrem suam id est religionem. Ideoque tot ordines confunduntur: quia pueriles mentes sibimet dimittuntur sine freno retrahente a noxijs: et sine

virga ad salubria compellente: atque ex negligentia seniorum: aut ex nocua condescensione. Sicut imprudens medicus: qui ne contristet egrum quem curare debet et patitur eum nocua comedere: ex quibus grauius et diutius infirmatur: et cum in vno dissimulantur excessus eius et vitia cito ab alijs trahitur in exemplum ita ut etiam sibi impune talia permittantur que videntur in alijs sustineri. Caueant tamen tales magistri ne teneros animos frangant seuera cohibitione.

De negligentia prelatorum seu mala libertate.

ca. ij.

Indem ad hoc ista mala libertas dilatatur et profluit quod hoc a pluribus vident fieri: ut quasi pro lege et pro iure ordinis descendant. Et si quis contra docere arguendo presumpserit: singularis superstitionis improprium sustinebit. Et quasi qui nouum ordinem: et insolitum morem inducere velit: ut delirus et vanus irredebitur: et omnibus fiet onerosus: et tanquam temerarius iudex aliorum actuum: persecutiones amarissimas sustinebit. Timent enim distracti: et a via dei exorbitantes: ne si parcerent zelantibus pro iustitia et religionis disciplina: multos ad partem suam traherent: et ita paulatim ad ordinis obseruantiam: etiam ipsi tandem cogentur. Et precauem ardentissime: ne ad hoc perueniant. Et sub specie singularitatis extirpande: eiciunt a se illos et opprimunt qui desiderant religionem ad statum debitum reformari. Quod videtes alij quibus hoc displicent: aliquam bone voluntatis scintilla habentes: sed tamen infirma: terreni: et potius student se illis conformare quos for

norem partē habere vident in multitudine
 & potentiaq̄ cum illis tribulari: & insuper
 infirmari. Juxta illud. Et qui recessit a ma
 lo prede patuit. h̄ omnia experti sumus in
 ordine nigro & in alijs. Namq̄ autē contin
 gat nostram religionem ad statum similem
 peruenire.

De religionis feruore. ca. iij.

Uitali feruore ad religionem
 venit: q̄ pro omnibus qui ei
 mundus promittere vel dare
 potuit noluit damnari in hoc se
 culo: nec pro diuitijs: honorib⁹

vel delitijs: nec amore amicorum vel pprijs
 corporis dubitauit se tradere carceri p̄nie
 ppter deū: non debet modo vilio: esse q̄
 tunc fuit: ut pro verbis hominum deserat
 modo viam dei a cuius ingressu: nec alicui
 aggressu: nec terroribus: nec blanditijs po
 tum auerti. Qd̄ si timeret de singularitate no
 tari: & ob h̄ alijs fieri odiosus: scias q̄ nul
 lus sanctorum singularis glorie factus est
 in celo: nisi qui inter homines positus stu
 dit esse in sanctitate vite singularis: qd̄ ta
 men de singularitate virtutum dico: nō de
 ceremonialibus obseruantijs: paruam aut
 tem nullam habentibus vtilitatem virtu
 tis. Studia autem sanctitatis in his consi
 stunt. In cauendo omne peccatum: omne
 scandalum: quantum in se est. In studendo
 omnibus virtutibus humiliter. Et in que
 rendo familiaritatem dei per affectum de
 uotionis interne. Aduersus huiusmodi nul
 la est bona conformitas per quam h̄ stu
 dia destruerentur. Cum vero pro iustitia
 sicut & pro fide debeamus pati non solum
 irrisiones & despectiones: sed etiam perse
 cutiones quasi libet: & mortem: sicut sunt pas
 si ante nos: & patiēdo post nos in diebus
 nouissimis potius q̄ fidem deserere: vel
 iustitiam vite peccando relinquere. Ita in
 nos peccantibus relinquere discamus in
 paruis: verborum & despectionum tribula
 tionibus: ut si grauiora nobis imminerent

pro christo certamina sciamus per patienti
 am superare. Nam qui a leui flatu deici
 tur: quomodo stabit a vento maxime tem
 pestatis. Hoc ad prenumendum cor pre
 misit: contra retrahentes a studio proficien
 di in virtutibus. Quia qui tale studium nō
 in se diligit: vix potest pro alijs secum morā
 tibus equanimiter sustinere. Unde sicut illi
 non dimittunt consuetudines suas malas p
 pter nos: & noxias: sic non oportet nos bo
 na & vtilia studia abijcere ppter illos: quia
 si volunt ad vitam eternam venire: oportet
 eos nobiscum vias dei nō suā abulare.

De ocio vitando. Et vanitate sensu
 uum. ca. iij.

Antq̄ debes ociosus vagari
 nec rumoribus vacare: & ver
 bis ociosis: nec vsui: nec scuri
 litanibus deditus esse: quia h̄ fa
 ciunt mentem vagari: & inanē.

Et licentia istorum dissoluitur cor: a ponde
 re timoris dei: & affectum interne deuotio
 nis exhauriunt. Non euageris tuis oculis.
 Hinc inde singula intuendo: quia leuita
 tis est indicium. Et ea que foris auris per
 oculos: vel per aures: strepitum quendam
 interius suscitant: quo puritas intelligen
 tie: que in bonis meditationibus mentem
 pascit: quasi quodam puluere obscuratur.
 Quicquid non est necessarium tibi: vel vti
 le ad tuum: vel alterius profectum: pertran
 si: & noli immobilari: nec cor tuum in eo figa
 tur: vel in eo tempus expēdatur. Semper
 aliquid defer tecum in memoria quod de
 deo ruminas cogitando. Et mentis tue in
 tuitum: semper in eius defigere stude. Sicut
 docet propheta. **D.** Prouidebas dominū
 in conspectu meo semper. &c. Nec enim cō
 tinet cor apud se: ne commoueat a se per
 vauam leticiam: vel irrationabilem tri
 stitiam. Adundus enim in quo fluctua
 mus: varijs tempestatum ventis agitur:
 & qui non vult nauem cordis sui quas
 sationibus, conteri yndarum influxione

demergi: vel inextremas plagas ventorum
 flatibus impelli affigere eam funibus bo-
 narum cogitationum assuescat ad petram
 immobile: que est christus. Funem ne faci-
 le rumpatur ex triplici resticulo componas.
 Videlicet ex sacrarum scripturarum devo-
 talectione. Ex sedule orationis compun-
 ctione. Ex bonarum actionum humili exerci-
 tatione. Lectio dat materia: et quasi semen
 bone cogitationis. Oratio rigat: et ad per-
 fectum roborat: et cor illuminat ad intelli-
 gentiam. Et impinguat affectum ad saporem.
 Bona actio maxime condita pinguetudine
 caritatis: et obedientie vel alterius virtutis
 lenificat conscientiam. Et dat fiduciam spei
 in deum. Et si ad horam intercipit deuotio-
 nis quietem tamen meretur postea maio-
 rem dulcedinis infusionem: et gratiam pu-
 ritatis.

**De evitatione prauarum cogitatio-
 num. Et inutilium occupationum.**

Capitulum. v.

Terminus et vacans caue tibi a
 vanis: et a prauis cogitatio-
 bus ne vel modicum in te morer-
 tur: quia cito inquinant cuius-
 cunque vitij colorem habeant:
 ut luxurie: vaneglorie odij vel aliorum. Item
 caue tibi ab inutilibus occupationibus: que
 tempus perdunt cor inquietant: et vitia im-
 pedunt: et deuotionem dissipant. Item a tor-
 pore accidie: et pigritie: que mentem tepi-
 dam et corpus delicatum reddunt: et ad bo-
 na opera desidiosum.

De vitanda notabilitate: et curiositate.

Capitulum. vi.

Inter homines existens caue
 tibi a duobus quo ad teipsum.

i Et a duobus quo ad alios.

Quo ad te caue ne aliqd fa-
 cias: vt ab eis noteris. vñ glo-
 riam queras. In gestu. In sermone. In vo-
 ce vel actu: quia peccatum est: et vanum et cum

puras eis placere. forte displices et iudi-
 cant te quasi inanis glorie cupidus sis. vel
 forte non aduertunt quid agis. Et sic perdis
 conatum tuum inutiliter: et vane: sicut stulti qui
 puris imaginibus. quasi vitis hominibus
 obsequuntur. ps. Qui hominibus pla-
 cent. id est placere volunt confusi sunt. et c.

Item ne pudore superfluo obuiaris in
 his que coram hominibus agere debes. lo-
 quendo cantando: vel aliud agendo: sed ita
 liber esse stude coram eis sicut sine eis esses.

Et si intus verecundia estuas foris reprimi-
 me. Quia quo magis te notabilem facis
 ex pudore eo plus considerat te: et ita plus
 confunderis. Signum superbie videtur ni-
 mis erubescere de illis defectibus quos na-
 tura indidit: vt de deformitate corporis vel
 vocis ruditate: et similibus. De vilitate au-
 tem vestis: vel de humilibus obsequijs eru-
 bescere in paupere religioso superbia est.

Vitium autem vel scandalum erubescere.
 vñ deus offenditur: vel aliquis scandali-
 zatur. **A**puđ teipsum erubescere de pec-
 catis tuis. **D**e torpore in seruitio dei. **D**e
 negligentia bonorum que posses facere: et de-
 beres. **A**d ipsos defluit et profectus virtu-
 tis non crescit. **D**e ipocrisi. qđ foris vis pu-
 tari melior qđ intus te inuenias. **A**d vi-
 tia tua occultas non timore nocimenti al-
 terius: sed timore displicendi: et ne vilipen-
 daris. **A**d bona que ostendis vis videri
 et placere hominibus: vt ex his suspicent mul-
 to plura: et maiora in occulto te habere ex
 quo talia foras prodeunt: quasi te dolente.

Ad vix familiarē habes ita vñanimē qđ
 velles te ita agnoscere: sicut teipsum agnoscis.
Ad etiā in professione quandoqđ et si non
 audes subterfugere: quin peccata accusas
 tamē in illis in quibus te magis displicere
 times: ita ordinās verba submittēdo sub-
 iungendo vel colorādo qđ minus apparēt
 verecunda: vel si forte plus bene profert
 gloriari: et vis inde apud professorem san-

ctus reputari: q̄ taz humilis sis: qui te magis quam necesse sit studeas confundere confitendo. **Ad** cur̄ tentationibus vitioꝝ maxime carnalium ita desidiose compungaris: vt solo timore periculi vel confusio nis pudore eas repellas: et quantū audes i affectu arrideas solo contentu operis vel morose delectationis excluso. In hoc apparet maior peruersitas. q̄ cum facile quandoq; huiusmodi tentationis quasi muscas imundas non abigis ex negligentia eas permittis calefcere: et conualescere donec confortate iam periculosiores fiunt: et difficiliꝝ vincuntur: et conscientiam sepius confundunt. **Ad** ita desidiosus es ad ea que dei sunt: et que ad virtutis: et deuotionis studiū pertinent: vt pudor humanus plura ex his a te extorqueat q̄ amor diuinus. **Ad** ita ingratus es de beneficijs dei: vt nō solum debitas non agas gratias de perceptis: sed etiam gratiam oblatam: et paratam in vacuum recipias: et negligas. Atq; cum gratiam sentis tui arridere occupas te vanis studijs: quasi qui textit aranearum telas: que non proderūt ad vestimentū salutis. **Ad** illa ad que teneris faciēda sicut sunt hore canonicę: et similia ita negligēter et desidiose persoluis: vt non tam meritum inde spes: q̄ supplicium expectes: quia et si verba: vtcunq; proferas: tam corde: taz vagus es: et affectu frigidus. q̄ nec sensum orationis percipis: nec deuotiōis affectum. Et de ipsis verbis plurima defluūt accelerando: et vtiā nō multa transiās omittendo: dum non attendis si dixeris vel non dixeris: nisi forte ex coniectura alicuius verbi: quasi ex caude apprehensiōe reputes te dixisse. Deus aut̄ et si patienter distimat: et attendit nostras negligentias. tamen non minus odit eas: sed integre dinumerat distincte diiudicat: seuerē puniet: nisi nos perueniamus faciem eius in humili confessione in forti satisfactione: et in

seriosa emendatione. **Ad** ad omnia que ad corporis curam vel comodum spectant studiosissimꝝ es. Que vero ad spiritus: perfectum: vel ad fraterne caritatis exhibitionem: vel ad prelati obedientias: vel ad carnis castigationem spectant desidiosus es. **Ad** etiam hos et similes plurimos defectus in te aduertens: nec terreris: nec compungeris: nec discutis: nec corrigis: quasi deus tecum aliter acturus sit: q̄ cum omnibus alijs: vt mala tua incorrecta non puniat: et bona neglecta remuneret. **Ad** his et similibus erubescere apud te: et ab alijs in te diiudicari nō mireris: nec indigneris: s; verēcūderis. **Hec** et alia plura in me metipso veraciter recognoscēs erubescō: et doleo: sed non tantum sicut debeo: et nō emendo sicut possem: et expediret. Ex meipso at̄ intelligo. q̄ hec vel aliqua istorum etiaz proximo meo inesse possunt. Et id̄ vnusq; iudicet: et discutiat semetipsum: considerās ex vero latere qualis sit: maxime. quid sibi desit boni: et insit mali ex vitio proprio. Ex altera parte qualis esse debeat in virtutibꝝ et moribus bonis: vt ex hoc humilietur ex cognitione defectus sui: et prouocetur ad studium proficiendi ad illa que videt se debere facere vel habere. Et ideo regratiet deus si in aliquibus forte ex eius gratia profecerit. **Quo** ad alios caue a duobus idest vt non curiose respicias vel perquiras eorum personas: vultus dispositiones: habitus gestus: facta: vel verba: vel officia. In quantum tibi non attinet ista perscrutari: vilitatis causa: ita pertransi: ita cogita ac si oēs essent vel alia animalia: vt in nullo circa illos occupes visum tuum vel cor: vt non iudices: vel diiudices de alijs: quales sint vel esse possint in mente in merito in moribus: vel in alijs: quia talis discussio vana est: et sepiissime falsa: imo temeraria. Et in super cor inquietatur: et aliquando inclinatur: et conscientia leditur: et alia bona ne

gliguntur ex tali occupatione. Si aliqua videris de aliquo vel audias que non placeat: pertransi: et obliuiscere cito committens ea sibi: et deo maxime ubi ad te non spectat eius correctio ex debito magistrū: vel ex sociali familiaritate: vel denunciandi necessitate.

De compassione peccantibus habenda.
Capitulum. viij.

Compatere tamen peccantibus quasi in tempestatibus maris naufragantibus: quia longe miserabilius est in lacum inferni demergi: quā in profundum maris submergi. **O**ra pro eis et plora cum potes. Ex hoc enim meraberis: ut a simili naufragio liber eris. Beati enim misericordes: quoniam ipsi misericordiam esse querunt. Sic etiam omnium miserorum afflictiones: animo et oculo intueri et singulas eorum miseras aggrauantes studiose computa: diligenter pondera: ut ex his affectus miserationis in te pinguescant. Et si quas tu miseras pateris tibi leuiores in eorum comparatione videantur. Collige etiam in his que vides passiones labores: dolores: et paupertates iesu christi: qui cum esset diues pro nobis egenus factus est: ut illius inopia: diuites in celestibus nos essemus.

De tribus vitijs communibus.

Capitulum. viij.

Tria sunt vitia communia apud homines: videlicet. **P**ronitas reprehendendi: que in alijs videtur: et non secundum affectus eorum. **A**lterum est adulatio eorum: qui solent virtutem sibi blandiri. **L**audando arridendo: querendo quomodo valeant cum non curēt eos quandoque valere: honores inutiles offerendo: et in alijs

multis modis in quibus nec est utilitas: nec ex affectu faciunt: sed ex usu ut placeant.

Tertium est propria gloriatio de seipso quia ea que nos facimus: dicimus: sentimus: et scimus: placent nobis. Et preferimus ea aliorum factis commendando: vel occulte cogitando. Et dedignamur: si alij non mirantur ea quasi non habeant sanum iudicium: et delectamur in laude nostra. Et si aliquando nos ipsos atterendo humiliamus non pure hoc facimus: sed volumus per hoc astute alium prouocare ad laudem nostram: quasi non debeat pati: ut nos vituperemus quod in nobis laudandum est: vel hoc sepe facimus: ut humiles reputemur: et saltem ex hoc placeamus si alia placencia non habemus. **Q**ui ab istis tribus est liber in magna puritate viuet: et quiete. unde versus. **E**sse reprehensor adulator: laudis amator. **N**oli sic pura tibi mens crit atque quieta.

De non habendo res curiosas.

Capitulum. ix.

Nulla curiosa habere cures: ut imagines tabulas sudariolas: pater noster: et similia. **N**ec recipias: nec des alijs promittis: quia occupant cor: et magistris nostris non placent: et facient te notabilem inter ceteros. Et sepe sine licentia recipiuntur: vel dantur talia incaute: dum pudet eos tocians pro istis recurrere ad magistros. **S**pecies aromaticas non habes: nisi pro euidenti necessitate non possis carere. **Q**ui omnibus rebus peculiaribus carere posset: felix esset: quia multe distractionis materiam abscedisset. Si autem aliqua volueris habere. ut libros ratione studij: et scriptariola: nulla superflua collige: vel curiosa. **S**olum contentus sis solis necessarijs in monero: et valore. **I**pe

habitus: et cōmunia instrumenta tua simplicitate sint et inculta. Corporis gestus: et omnia foris apparentia plana sint et pura. Nichil rationabiliter curiale: et curiosum affecta vel singularis coloris respsum.

¶ Ad religiosus non debet affectare hominibus placere.

Capitulum. x.

¶ Tude humano iudicio nō moueri: nec delectari fauoribus: nec despectu contristari: quia iudicium humanum cecum est frequentius: et ignorat veritatem: et fallitur sepiissime: nec si laudaris ab homine es ideo laudabilior: nec si despiceris es ideo vilior. Stultus est qui stulto placere laborat. Quia sicut cecus non discernit inter colores: nec surdus inter sonos: ita insipiens homo nescit pensare meritorum dignitates. vnde cū aliquid agere te cōtingit extimabile: vt predicare: vel simile non anxieris: quō ad placitum hominū hoc facias: sed inuocato auxilio dei pro vt melius expedire sibi deum intelligis stude facere. Et si bene successerit dei adiutorio refer: gratias: et noli extolli: quia non propter te: sed magis propter aliorum orationes: et merita: gratiam tibi datam debes extimare. Si aut minus bene successerit noli turbari: nec pudore confundi: sed gratias deo refer qui sic te ab elatione defendit. Siue autem bene siue minus bene successerit: statim habe te interius: et exterius ac si non feceris. Laudet qui vult vel despiciat: quid ad te. Tu tace excusationes: et recusationes caue quando debes aliqua huiusmodi facere. Ad hoc sepiissime fiūt vt despiciamur: et p̄ sumptuosi videamur qui talia audemus: vnde videt melius purius: et humilius esse simpliciter facere quod est faciendus vel obedientia iubente: vel caritate instigante. Si placet eis bene si non quid est: nunc perditum. Nam cū oportet te predicare vel simile facere quod aliquid honore videatur h̄re

si bene feceris lucrū habes de laboris tui profectu: si minus bene iteꝝ lucraris meritum humiliationis tue: et post hoc minus ad huiusmodi cogaris ab illis quibus nō placuisti. Omnes sumus alterutrum expositi: vt alter alteri placeat: vel displiceat: vt cū in mea non sit potestate vt tibi placeā: sed in tuo arbitrio vel affectu que tibi dare si valeo si multū tibi placere laboro forsitan nichil proficiam: quia aliter consiliū tuū dirigitur. Et ideo nichil in hac parte melius video: quā quod soli deo studeat homo placere: et proximum non scandalizare. vel scienter offendere. et cōmittere deo si hominibus placet vel displiceat humiliter: et patienter. Iuxta illud michi pro minimo est: vt a vobis iudicer.

Quibus places ascribe eorum beniuolentie non tue probitati. Quibus aut displices attribue tuo merito: et cogita quod si ex tantillo eis displices sicut exteri⁹ cognoscere valent tuam vilitatem. quid fieret si radicatus perspicerent omnia vitia tua: et peccata et inhonestas quecumque. Adirū si non eiceret vel lapidarent te. pro me loquor. Namque enim a fidelibus tantū despectus sur. sicut sum despicabilis in veritate. vnde non debeo indignari cum aliquando despicio: sed mirari: et reputare de beneficio dei. quod non omnibus sum odiosus.

¶ De patientia humiliter odio et detractio.

Capitulum. xi.

¶ Cum detrahi tibi intelligis. si mouearis: quia si verū est quod dicitur: nō est inconueniens hoc loqui homines quod facer̄ ausus es. Si aut verū non est. non nocet tibi eorum locutio. Et si albus esses: et diceret quis te nigrū esse: quid obesset tibi illud dicere. Nichil: cum tu esses quid es: et non aliud. Et si quis extimaret te caprā esse. tamen homo es. Si aut ad primos motus huiusmodi aduersitatis turbaris. et in flamma ris ex patientia reprime iram: et sustine ad modicum. sicut qui sustinet adustiones casu

terij: vel seccationem cirurgici cogitans vtilitatem patientie. Et cito sanari incipias: et melius habere. Immo hoc ipsum ex pugna intus exercitata: magne vtilitatis est. Quia est purgatio peccati. Vitij lima. Exercitatio virtutis. Ad meritum glorie. Preparatio pacis. Non coronabitur: nisi qui legitime certauerit. Rancorem erga nullum retine in corde. Ad omnes cor mite: et pacificum habere stude: nec pro tua offensa: nec pro vllius vitio aliquē odito ne fias cum illo sub specie celi pariter viciosus. Si non conuenit tibi eius habere familiaritatem propter vite ipsius deformitatem: sic displiceat tibi malum quod habet ex se: vt non sit tibi execrabile bonum quod est ex natura in presenti: vel ex gratia forsitan in futuro. Multi enim sunt mali qui fiunt boni postea propter quod de omnibus viventibus est sperandum. Ad si aliquis te odiret: et detraheret. et niteretur te confunderet: et grauare: tu et ex similibus vis contendere non vinitis eum nec placas: sed prouocas. Sicut qui canem latrantem minando prouocat ad mordendum: qui si latratus eius non aduertendo transfret citius eum compeferet: et abiret. Nam cum hoc intēdat omnis aduersarius: vt molestet: et prouocet illum cui aduersatur: si videt te exacerbare et contristari. ita habet quod querit: et tanto fortius instat quomodo grauēt quanto plus videt valere conatus suos ad id quod intendit. Si aut viderit quod patienter sustines: et pertransis: ac si non sentias: confunditur in seipso: et confringens tumentes fluctus eius ex indignatione quiescit. videns quod nec valet efficere quod querebat. s. vt te conturbaret. vel certe confusus compungit: et corrigit exēplo patientie tue emēdatus. Ad si forte obstinatus: nec corrigitur nec desistit te persequi: discē aliquid pati posse pro deo: quod ille qui tibi aduersatur grauius torquet seipsum: quā te. Ad aut seipsum morderet: et lamaret in odium tui: quid te lederetur. Im-

mo de se te vindicaret. ipse. non tu morosus vulnera sentiret. Ita sentias de illo quod odit te se laniat non te. vnde tu habeto pacem tecum: et aliena malitia non tibi nocebit. Ad et si verba contumelie tibi intulerit discere debes vt omnia verba habeas pro sono transeunte nisi quantum valeas ex eis edificationem accipere: sed in quantum perturbare possunt. et scandalizare sint tibi sicut auium garrulus: et latratus canis. Hoc cum audis pertransi: et non cura. Non illi similis fieri: qui tibi detrahit: quia sicut in illo odibile est vitium detractionis ita etiam esset in te. Nemo aut in odium aduersarij sui sibimet precipit nasum: vel eruit oculos sic nemo sapiens deturpat seipsum: vt se vindicet de inimico: quia tunc non tristificiam: sed leticiam inimico offerret. Si patienter fero iacula aduersantis: alij compatientur tibi: et impugnabunt pro te aduersarium tuum te tacente et diligente te. Si aut vindicare volueris te resistendo aspicient te: et respicient eos pariter mordentes: et scandalizabuntur in vtroque. Doctrina christi magistri nostri et domini est cuius te esse discipulum professus es in professione regule. Diligere inimicos benedicere odientes nos. Et nostra benignitate vincere illorum maliciam. Sicut ille malos mutat in bonos patienter eos vt conuertantur expectando: et beneficijs alliciendo.

De sui ipsius correctione. Ca. xij.

Dirige in te quod in alio reprehendis: et doce te quod vtile cuique cognoscis. Furor tuus agat in teipsum et ita inflamatus alios calefac. Sicut ignis proxima prius. et postea remotiora calefacit. Tu igit esto proximus tibi in correctione tui. Regula ingenij tui: et zelus iusticie tue primo reformet te exemplar artis tue alijs imitande. Ostende in proprio curus peritice sis in

opere alieno. Quidam sciunt in alijs multa corrigere: et vitam alioꝝ ordinare: in seipfis aut multa correcte relinquunt: et nimiam diligentiam adhibent: ut statim propriū ordinent ad p̄fectum virtutis. Quandoq; somniant si essent in alio statu in tali vel tali officio vel dignitate quantum bene valerent illam bene disponere: suū aut status in quo iam sunt nec solite discutiūt: nec emendant: sed aliquando per alium moniti. vel ex casu forte ad se reuersi cogitant ad meliora se extendere: nec prouide disponunt qualiter hec faciant. vel in eo q̄d prouidet non perseverant: consuetudinem dissolutionis et torpore eos ad solita reuocante.

De eodem. Cap. xiiij.

Sto tuimet potens: ut statim ad nutum rationis assuescas: tā cogitationes cordis: q̄z mēbra et sensus corporis a noxijs retrahere: et in bonis studijs occupare: et oculos manus linguam: auditū et cogitatum: quasi in freno manus tue ne insolente euagentur extra discipline terminos. Quia sicut avis vel bestia ex coactione domita: rursus ex relatione fiunt in domita ita sensus exteriores: et cogitationes: et affectiones interiores: nisi sub discreta cautela refrenentur ex libertatis licentia insolescūt. Ita ut postea difficiliter redigantur sub rationis magisterio. q̄z in principio cōuersionis Quia peruersi difficiliter corriguntur. q̄z nunq; conuersi. Sicut animalia difficiliter dominantur vel mansuescunt in senectute q̄z in iuuentute. Et sensus iuuenū capacior: est scientie. q̄z senum. Et inueterata arbusta inflexibilia sunt. q̄z recētia et tenera. Sepissime discute te ipsum: et considera statum mentis: et corporis: quid desit: quid deficiat: vel quid p̄ficiat. Quid impediatur p̄fectum: et quomodo illi obuietur declinando: vel resistendo aut regendo: aut tollerando. Peccata declinanda sunt et fugienda. Alijs impugnantibus est resistendus.

Officium vel alia actio occasionaliter ipse diens regenda: et ordinanda est discrete ad p̄fectus materiam. Aduersitas est tolleranda et per vsum tollerandi fit magis tollerabilis. Et ideo tam odiosa est nobis aduersitas: q̄ nolumus assuescere. Si aliquis domesticus tuus: vel vicinus tibi fuerit in corde onerosus illi stude magis obsequiosus esse et affabilis: et cito senties remedium illius morbi.

Quare non sit affectanda hominū dilectio. Capitulum. xiiij.

Non multum affectes diligere: q̄ distractio cordis est. Et a quo quis diligit: illi etiam affectas placere. Et ibi admiscet se adulatione: et sepe simulatio. ne forte displicere incipias: et minus diligi. Turbaris etiam quando suspicaris te minus diligi: ut desideraueras vel paueras. Pauci etiam sunt in sensu: et affectionibus: et motibus ita conformes: ut non sit dissensionis materia aliquando inter eos: que est dilectionis aduersatrix. Item a feminis velle diligi. etiam preter tentationis laqueus: et occupationis materiā: et turbationis occasiones primum nota suspicionis: et obseruationis nō carebis. Lōmitte te deo: et ab illo stude diligi fideliter: et de alioꝝ certā dilectionē relinque illoꝝ arbitrio: et diuine voluntati. Dilectio hominum fallax est et instabilis. Facile cedit: facile ledit. Ad modicum utilis: et sepe nociva. Si dignus fueris diligere: sinatū iustum est nō: diligi indignum: nec et vllam reuerentiam exhiberi. Amen.

Explicit libellus de informatione nouicioꝝ.

Incipit liber secundus qui intitulatur de reformatione mentis. Qui diuiditur in duas partes quarum. prima diuiditur in Capitulum. xxi.

**De reformatione mentis prima pars.
Capitulum primum.**

In priori formula nouiciorum quam scripsi de exterioris hominis compositione aliquam formam eis proposui. scđz quā se regerent tam in domo qđ extra. Hanc de interioris hominis idest mentis reformatione ad quā omnis vera religio est ordinata tradere aliqua dispositio verbis indoctis et materia inordinata. Est aut ratio: quare corporalis exercitatio precedet spiritualem: quia homo ab intimis et summis cadens per peccatum in hec exteriora et visibilia dilapsus est. Et quia non intelligit nisi corporalia: ideo ibi primo nititur resurgere ubi iacuit: et paulatim se erigere ad diuina et spiritualia ad quę creatus fuit. Ideo qđ diu religiosus nondum cupit intelligere: et sapere ea que sunt spiritus dei: sed in exterioribus obseruantijs ad huc putat totum constare qđ ad veram religionem pertinet: nouicius est: si etiā pluribus annis in habitu religionis steterit. Immo iuxta apostolū: animal dicitur: qui nondum percipit ea que sunt spiritus dei: stulticia enim est illi et non potest illa intelligere: quia spiritualiter exanimatur. Et hos perpende duos esse nouiciatus in religione. **Unus** ad probationem qui terminatur quando promittit obedientiā et stabilitatem in ordine per verba. **Alter** durat quousq; religiosus statum beneciuendi ita in consuetudine conuertit. qđ iam non solū verbis: sed etiam factis promittit se stabilē in fide ordine: et proficiendi studio permanentem. **Quādiu** enī fluctuat mente et nondum apprehendit viam studiū spiritualis: et modo vult hoc mō illud nesciens quid potius eligat: incipiens est: et nondum proficiens. **Stet** tamen in bona voluntate con-

stanter: et attendat quare venerit: et ad quod venerit: et opus iungat voluntati: et cito incipiet videre viam qua pergat ad deū.

Ad incipientes debent esse cauti proficere. **Cap. ij.**

Qattuor enim sunt in quibus noui et incipientes debent cauti esse si volunt proficere. **Primum** vt ab illa voluntate qua ad religionem venerūt: et a prio nouiciatus seruore non tepescant. Sicut quendam in Apoca. beatus Iohan. improperat dicens. **Habeo** aduersum te patrica qđ caritatem tuam primas reliquisti: quia propter penitentiam age: et prima opa fac. **Caritatem** primam reliquerunt: qui cum primo fuerint seruentes: et deuoti ad omnia postea effecti tepidi: et desides: tradunt se leuitatibus: et vitijs que expugnare venerant permittunt sibi dominari: seruientes deo pro suo libito non pro eius beneplacito voluntatis. vnde dominus filiis israel pcepit. **Ab** euentote diei huius in qua egressi estis de egipto. **Dies** quae de egipto egredimur est bona voluntas qua egredimur de seculo huius semper meminisse debemus: vt a fauore illius recedamus: et a seruo: et nunqđ retrocedamus. vnde quidam volens religionem ingredi de seculo: quę fuit a quodam sancto patre: quomodo viuere deberet. **Et** ille dixit ei. **vade** et vide qualis primo die fueris: et sic semper viue. **Hoc** est considera statum voluntatis tue in prima die qua religionem intrare disposuisti. **Quam** humilis tunc fueris. **Quam** paratus obedire ad omnia: tam aspera qđ despecta. **Quam** patiens ad correctiones penitentiam et labores. **Quā** verecundus et timoratus. **Quā** sollicitus vt emendaris vitam tuam et dies quos in seculo perdidisti recuperares. **Quā** parū curans rumorē seculi querere vel referre: nec detractionibus intentus: nec aliquibus curiositatibus

occupatus. Et quomodo fugisti et abiecasti
 oēs carnales affectus: et te totum obtulisti
 deo holocaustum viuū: vt nihil deinceps
 in te viuat de vita peccati: s; tota mactetur
 et imolet deo obedientie ferro per sacerdo
 tis ministeriū. i. plati tui: vt xpo in te inno
 uato resurgas. Scdm hanc formam semper
 postmodum stude viuere: ne alit in scola re
 ligionis decidere vl retrocedere magis q̄
 proficere videaris: sic illi: qui vadūt ad studi
 um lraꝝ: et tēpus vane cōsumantes cū rede
 unt domū expēsas solū cōputāt cōsumptas:
 q; quicqd fecerit nō apparet. Sic et nos qñ
 tempus in religione expensum cōputamus
 et pfectus virtutis exiguus ē: cum forte in
 nouitate deuotiores et fluentiores fuim⁹ q̄
 postea per plures annos. Hoc ē verecūdū
 et valde nociuū habebis: cū deberemus eē
 magistri virtutum ppter tēpus quo fuim⁹
 in religione: rursus idigem⁹ vt doceamur
 que sunt elementa exordij sermonū dei. i. ne
 cesse habem⁹ doceri: sic rudes nouicij quō
 incipiēdū sit suire deo. Et facti sum⁹ quasi
 infantes quibus lacte opus sit non solido ci
 bo. i. tales sum⁹: qui molibus blādimentis
 puerilijs cōsolationū et carnaliū foueri idi
 geamus: et fornia virtutū exercitia pati non
 valeamus in duris reprehensionibus: in
 p̄tumelijs: in necessitatibus: in p̄secutionib⁹
 pro xpo. Ois enī qui lacte p̄iceps ē exp̄s
 est s̄monis iustitię. Paruulus enī ē tā me
 ritis q̄ virtute. ¶ Scd; a quo icipiēs no
 uus debet esse cautus ne moueat mal' exē
 plis tepidoꝝ ad imitandū ea. Sunt quidā
 infirmi spū videntes alios apud se desides
 in seruitio dei: et ociosos et verbosos et cla
 tos: rebelles: ac ambiciosos et alijs modis
 viciosos: dicūt apud semetipsos. Si h' alijs
 l; quare nō etiā mihi. Et prouiores ad ma
 lū exēplum sumunt ab illis quos deterio
 res vident: et gaudent se socios inuenisse vi
 cioꝝ ne possunt soli erubescere: q; si parci
 alijs volunt et sibi in similibus parci. Con
 tra h' deuotus dei seru⁹ apud se rādere de

bet. Ego veni pure pro deo. nō pro aliquo
 alio: ideo nolo aliquem sequi ad h' vt retro
 cedam a deo: q; si hos ipsos discolors sciuis
 sem nunq̄ eoz societatem elegissem. vñ so
 los illos imitari debeo qui ad h' me in for
 mant ppter qd religionem intraui. i. vt ap
 prehendam deū et satisfaciā ei de petis me
 is: et promerear gloriā sempiternā. ¶ Dicto:
 et artifex notabile opus volens facere que
 rit non vilia sed meliora exēplaria que pōt
 habere. Et viator nō querit viā ab ignorā
 tibus sed a sciētib⁹ eam: et qui sepe ami
 bulauerit per eam. Ideo noli imitari malū
 sed bonū. ¶ Tertium a quo incipiēs: et no
 uus debet esse cautus: est: vt non iudicet te
 mere facta alioꝝ: maxime vbi nescit qua
 de causa vel intentione fiant. Sicut enī nō
 vidimus alioꝝ cogitationes: ita nec inten
 tiones eoz: quare hoc vel illud faciāt: vñ
 q̄cqd pōt aliquo modo excusari semper ad
 melioꝝ partē interpretemur si volum⁹ cor
 tranquillū vbicūq; habere cū alijs et alios
 nō turbare: et deū nō offendere. Quia se
 pe iudicam⁹ malū esse: qd in se nō est ma
 lū. Et peccam⁹ pp temeritatem vsurpādo
 nobis iudicia dei de occultis cordiū. Ad a
 gistri nri vicarij dei aliqñ id pōt iudicare
 per reiecturas circūstātes. Alijs autē nō ex
 pedit pnos eē ad iudicādū: donec plene in
 oibus cōdit per donū discretionis spūm et
 vere spirituales effecti oia iudicēt: et ipsi a
 nemine iudicent. Sicut clare vidēs: cecum
 videt: nec tamen a ceco videt: cū cecus nō
 videat seipsū. Ad Ro. Tu quis es qui iu
 dicas alienū seruum suo dño stat: aut cadit.
 Sepe enim merent' temerarij iudices alio
 rum: vt aut in similibus aut in grauioribus
 excessibus cadere permittantur: vt discant
 ex sua infirmitate cōpati aliene. Luc. Nolite
 iudicare et non iudicabimini. In quo enī
 iudicio iudicaueritis et iudicabimini. Est ta
 men differentia inter timorem et suspitionē
 et temerarium iudicium et iustum. Timor ē
 s̄m istam acceptionem: qñ nil mali suspico:

de aliquo: timeo tñ qd malū quod nōdū eue-
nit possit euenire nisi caueat. Sicut enī ob-
serant seris monasteria: et inuenes p̄hibēt
ab incautis familiaritatibus: nō q; malum
vniuersale facere presumatur: sed timetur
mali actio si non precauetur. Suspicio est
quando sine rationabili presumptione re-
puto aliquid factum esse mali vel aliquem
malum velle facere: et non est ita. hoc vici-
um est etiā sepe peccatū. Iudiciū temerari-
um est qñ credo aliquid factū esse: mala in-
tentione: qd potest fieri etiā bona: cū actio
sit in se indifferens: et h̄ est viciū: q; cor-
dis intentio iudicatur que soli deo est mani-
festa. Iere. iij. Ego dñs scrutans corda et
p̄bens renes: Iustū iudiciū ē quando in ex-
cusabilibus cōiecturis aliquis discernit ali-
quid malū eē: vñ qñ ipse act⁹ ē in se malus
et illicitus: vt cū video aliquē occidere ho-
minē iniuste: vel tales conatus ad peccatū
qui semper sunt illiciti et incongrui. Quar-
tum a quo cauti eē debent noui in religioe
est: vt non frangant aduersitate vel tenta-
tione: sed cogitēt: q; adhuc venerūt vt oīa
que eis in hac vita accidere possunt susti-
neant p̄pter deū. Sic qui intrat bellus scit
q; nō quietē et delicias: sed labores et vulne-
ra oportet eū sustinē vñ expectare. Eccl.

Sili accedens ad seruitutē dei: sta i iustitia
et timore: et prepara animā tuā ad tentatio-
nē: et deprime cor tuū et sustine tē. actū.

Oportet nos per multas tribulationes in-
trare regnū dei. Ergo aduersitas est via ad
regnū dei. et qui recusat viā recusat ad re-
gnū puenire. Luc. Oportebat pati xp̄s:
et in gloriā suā intrare. s. magis cōueniebat.
Thi. Non coronabit nisi qui legitime
certauerit.

C De quatuor tentationib⁹ carnis: mūdi:
dei: et diaboli. Capitulum. iij.

Tentatio autē q̄druplex est q̄si
quatuor vēti a quatuor plagis
flantes: qui mouēt tempestates
in mari huius seculi: et nauem

cordis quassant fluctibus: a carne: a mū-
do: a deo: et a diabolo procedūt tētationes.
A carne tentamur quando naturalibus vi-
cium motibus ad peccandū sollicitamur
vt cū luxuria vel gula nos tentat. Iaco.
vñusquisq; tentatur a concupiscentia sua
abstractus et illectus. A carne etiam tēpta-
mur quando delicata caro nostra horēdo
labores nos retrahit ne in studijs virtuo-
sis et spiritualibus conatibus sicui expedit
exerceamur: et sic impugnamur a carne du-
pliciter. aut appetit mala: aut retardat a bo-
no: licet autē ira et inuidia et inanis gloria
non videantur esse in carne sed in spiritu:
tamen a carnis corruptione trahitur cor-
ruptio spiritualium affectionum. Et h̄ dicat
q; demones huiusmodi vicia suggerāt ho-
minibus: tñ nos habemus huiusmodi ten-
tationum mām intra nos: ita vt etiam si de-
mones non adessent ipsa tamen concupi-
scentia nra pararet peccatū si ei p̄sentiret.
In nobis est omne qd peccamus. Cogita-
tiones enim et mentis affectiones et volun-
tates et membra corporis nostri sunt in qui-
bus meremur et demeremur. Ista dedit
nobis quasi quedam instrumenta virtutū:
quibus bona opera faceremus: et mansio-
nes nobis in celo edificaremus: et ipsi crea-
tori nostro militādo p̄ ea quasi armis mu-
niti hostē nostrū diabolu impugnaremus.
Ipse vñ diabolus p̄tra nos inermis est et
solis astutis suggestionib⁹ suadēdo nos im-
pugnat vt peccem⁹ nō cogēdo: Benignus
enī conditor noster non dedit hosti nostro
posse nos vi ad peccatū impellere: q; tūc
nimis fortis eēt contra nos qui fragiles su-
mus: et vix possemus sine peccato subsiste-
re: sed tantū permittit mala suadere. In no-
stro autē arbitrio est si velimus ei consen-
tire. Insuper premunit nos ponens inimi-
citas implacabiles inter homines et serpe-
tem: vt quicquid suaderet nobis nō recipe-
remus quasi vtile: et sciamus q; nunq̄ de-
dit nobis fidele cōsiliū: ille tā crudelis ini-

micus cui nil sufficit de nobis citra dāna-
tionē eternā. Lū ergo suadet nobis pctūm
quodāmodo exigit a nobis vt prestem⁹ ei ar-
ma nra quibus nos occidat: vel vt ipa ar-
ma que ei prestam⁹ hebetet ⁊ rotundat: vt
nobis min⁹ apta ⁊ vtilia fiant ⁊ minus acu-
ta ⁊ efficacia ad eū per ea ipugnādū: verbi
gratia. Lū inmittit nobis cogitationes puer-
sas ⁊ suadet vt malū faciam⁹ ⁊ loq̄mur: nō
ne quasi aperte videt homini dicere. Iner-
mis sum p̄tra te. Non hēo vnde te ledere
possis: nisi tu mihi prestes arma tua: vt te
vulneres ⁊ occidā. **I**dest ergo mihi cor tu-
um ad cogitationes prauas vel affectiones
malas. Et linguā ad loquendū iniqua. Et
manus ⁊ alia membra tua ad operandum
malū: ad actiones: ⁊ alia opera praua: qui-
bus letale vuln⁹ in aia excipias ⁊ gratiā dei
perdas: ⁊ glorie celestis merito spoliaris.
Apl̄s. Neqz exhibeatis membra vestra
amara iniquitatis tē. Stultus v̄o ē qui ei
consentit ad h̄ vt dāna sua sibimet iputent
potiusqz inimico suadeti. qui more hostis:
hostiliter secū agit. **A**bundus duplici-
ter tentat nos. Sive offerēdo nobis ea qui
bus ad se alliciat. s. honores: delicias: volu-
ptates: curiositates: adulationes: ⁊ huiusmo-
di: siue quib⁹ terreat: vt persecutiōes: cōtu-
melias: rapinas ⁊ similia: v̄t oqz: mō mltos
retrahit a deo: quos aut vano amore sui:
aut magno timore retinet in pctō. **D**ia-
bolus vero h̄ in oib⁹ tētationibus solet ef-
se: n̄ spūaliter duabus tentationib⁹ nos infe-
stat: ⁊ maxime magis p̄batos in vicio dei.
Lū aut fidē veram nobis conatur auferre.
Aut spū blasphemie subuere. Et huius-
modi cogitationib⁹ nos infestat quas natu-
raliter abhorrem⁹: vt desperatiōe: vel nra
occisiōe ⁊ similib⁹: h̄ quādoqz ex alijs cau-
sis h̄ pueniat. Aut cū mala sub specie bo-
ni psuadet: quo ad improvidos. Quos alii
nō pōt decipere: calide subpl̄tat vt a bono
deiciat. Et h̄ est qd̄ in ps̄. dicif. Demoni⁹
meridianū: vel iuxta Apl̄m. Angelus sa-

thane trāformaf in angelū lucis. **D**: cū sit
p̄nceps tenebrarū ⁊ actor: malorū vt astu-
te noceat: simulat se bona dicere ⁊ docere:
vt ad peccati tenebras nos pducatur. **D**e⁹
āt nunqz tētat in malo q: nō letaf in pditiōe
nra: qui oēs hoies vult saluos fieri. S; tñ
dicif qnqz tētare aliquos cū. Aut flagellat
eos in p̄nti ad p̄fectū eorū ⁊ aliorū exēplū.
sicut Job ⁊ Thobia. Aut cū probat eos ali-
quib⁹ arduis virtutū exercitijs: sicut tēta-
uit Abraā iubēs eū imolare dilectū vnige-
nitū suū herede diuine p̄missiōis vt ostēde-
ret magna deuotio obediētie Abraam ⁊ fi-
dei ad deū. **D**: nec sic hesitauit de ei⁹ p̄mis-
sione: quin̄ pleret de occiso: sicut pollicitus
erat ei. **D**arū āt quāsdā oīs nos maxime
resistēdo: supare: vt spūalia vicia v; irā: ac-
cidiā: supbiā: ⁊ inuidiā. Quāsdā vero nos
melius fugiēdo euadim⁹ qz pugnando: vt
luxuriā: gulā: ⁊ auaritiā: h̄ etiā pugna p̄tra
eas sit necessaria: sed tñ nō est tutū diu co-
habitare serpenti. Et multo tutior est casti-
tas vbi lōga a mulierū frequētia semotio
est. qz in medio earū. Et facilius abstinem⁹
a delicatis cibis ⁊ potu vel ab eorū sup̄flui-
tate: qn̄ nō habemus nec videmus qz qn̄
eis habundamus. Et in eo qui oia reliquit
pp̄ xpm: ⁊ volūtariā paupertatē quā elegit:
minus manifestaf auaricia: qz in eo qui re-
tinet diuitias seculi. Semp enim anxius est
quō eas augeat ⁊ conseruet. Spūalia autē
vicia ⁊ si ex fuga qnqz videant quasi remis-
sius ⁊ rarius isctare dū deest occasio ipu-
gnāditanē postea orta occasione incipiūt
durius ferre: sicut leo diu catenatus ampli-
us fremit cū fuerit emissus. Tentationem
v̄o q̄ fidē ⁊ de spū blasphemie: ⁊ similes:
nec fugere possum⁹: nec repugnādo vince-
re: q: quāto plus indignamur nobismetip̄s
⁊ disputam⁹ cū eis: tāto magis refricat ea-
rum rabies: ⁊ accendit. Sed nō curande
sunt nectimende dū non cōsentiat eis ⁊ pa-
tenter earū infestatio quasi quoddam dia-
bolicū susurrū supportetur: q: aliter com-

pesci non possunt. Non enim solent bonis
 periculose esse tales tentationes: sed sunt que
 dam presagia future amplioris gratie et co-
 solationis et viciorum purgationes et magni
 meriti operatrices. Divine vero castiga-
 tiones humiliter et patienter tolerande sunt:
 et iussibus eius deuote obtemperandum est:
 ut et fortes simus in fide: et a mandatis eius
 nunquam declinemus. Possent etiam plures
 tentationes a studiosis inueniri: sed ad pre-
 sens ista sufficiant. Sunt tamen quidam qui
 sibi metum texunt laqueos tentationum priusquam te-
 tato: accedat. et quodammodo procurant sibi
 unde tententur: et hoc est incautum valde: ut sunt
 illi: qui sponte prauas cogitationes tenent
 in corde: que postmodum in delectationem
 verse et roborate difficiliter expellunt. Item
 illi qui admittunt familiaritates mulierum:
 quarum affectus: ita imprimunt cordi: ut vix
 postea euellantur. Et ita in similibus aliqui pri-
 mo sibi assumunt materiam: unde postea occasio
 naliter oritur eis turbatio et tentatio periculosa.
 Quidam vero non habentes causam tentationis
 ex sola suspitione vana somniant tentationis
 procellas: et hoc fit aliquando inter imperfecte bo-
 nos: inter quos fit turbatio et contentio non
 de radice malitie: sed ex sola vana suspitione
 dum uterque nullius sibi odij conscius est aduer-
 sus alterum: nec intendit eum in aliquo ledere
 sed suspicatur alterum erga se inuidia stimulatam
 intendere: quo possit eum ledere et insidiari
 ei: cum hoc in nullo recolat se erga eum meruisse.
 Ille contra nihil sibi de his conscius: que-
 ritur: quod iste sibi iniuriarum sine causa incipit etiam
 ipse alteri facta deprimere quasi aduersarij:
 et sic uterque inflammat odio contra alterum cum neu-
 ter voluerit ledere: sed tamen suspicatur est: et va-
 ne quod alter voluerit eum ledere sine causa. Et ita
 quicquid grauis turbatio oritur pro modica sin-
 gilla diabolica: eam ad magnum ignem rancoris
 et odij inflante. Qui ideo imperfecte boni dicun-
 tur: quod in eo sunt aliquando boni: quod non inten-
 dunt proximo suo malum facere: et in eo defi-
 ciunt a bonitate quod nimis prouisi sunt malum

de aliquo suspicari sine causa sufficienti: et
 in eo efficiuntur minime boni quod ex quacumque
 causa ad odium contra fratrem et proximum
 concitantur.

De tribus generibus religiosorum. ca. iij.

Triasunt genera religiosorum
 primi boni: secundi meliores. ter-
 tii optimi. Hi signantur per tres fa-
 milias. Levitas. Berfonitas.
 Beraritas. Coathitas: qui pre ceteris fi-
 liis israel deputati erant ad cultum sanctua-
 rij. Sicut religiosi pre alijs fidelibus in ec-
 clesia speciali videntur diuino cultui partici-
 pati: differentes tamen habentes donationes sine
 gratia que data est eis: et sine quod quilibet stu-
 duerit proficere ad virtutes. Nam sine quod quilibet
 habilitabit se ad gratiam per studium virtutum
 iuxta hoc infundetur ei gratia in presentibus: et gloria ei da-
 bitur in futuro. Si summus in virtutibus imi-
 tatus fueris: cum summis in gloria collocabe-
 ris: si medius cum medijs: si infimus etiam cum
 infimis: in futuro poneris. Deus alta desi-
 deramus premia: sed pauci perseveranter
 student ad alta virtutum exercitia. Grego. Ad
 magna premia perueniri non potest nisi per ma-
 gnos labores. Non dicit per graues sed per
 magnos. id est ad magnas virtutes promouen-
 tes. vel magne utilitatis: et si non semper ma-
 gne austeritatis. Sustata autem utilitas et
 suauitas virtutum lenit pondus laboris.

Primum genus. ca. v.

Primi religiosi designati sunt
 per gersonitas qui in profectio-
 ne castrorum portabant corti-
 nas et tectum tabernaculi et ve-
 la et quecumque tactu mollia. Et in erectione
 castrorum ad occidentem post tabernaculum ca-
 stra metabantur. Tabernaculum est vita ie-
 su christi et morum eius: peruersatio quam nemo in hac
 vita plene valet imitando portare. Quia ipse
 non ad mensuram acceperit spiritum sanctitatis
 et sapientie: sed omnem plenitudinem de qua

nos omnes accepimus: sed particulariter. sicut mensuram donationis christi. Alius quidem sic. Alius vero sic. Sed unusquisque imitatur eum in hoc donec omnes in prima occurrant: in virum perfectum: in mensuram etatis plenitudinis christi: ubi quilibet locabitur in celesti mansione. sicut suum meritum et studium quo hic vitam christi fuerit imitatus.

Certe primum religiosorum genus. *Ca. vi.*
Rimi igitur religiosi sunt qui refugiunt ardua: et austera studia sanctitatis: et leuia sibi assument exercitia: et magis laxam vitam seruant. Quo autem ad corporis comoda quam licet salua salute eis sufficit: quod tantum caueant a peccatis mortalibus. Et tales magis procliuues sunt ad lapsum peccati: quod sicut dicit Gregorius. Illi soli illicita non cadunt qui se etiam a licitis restringunt. Arta est via que ducit ad vitam et alta: et qui incaute et nimis intrepide per eam incedit cito pedem in precipitium ponit. Solent tamen ne irreligiosi videant aliquam vim magnam facere: et diligentiam habere in exterioribus obseruationibus et traditionibus humanis et honestatibus foris: insecis in inclinationibus: et pulsationibus in amplis circulis et manicis: et huiusmodi que spiritum religiositatis ostendunt exterius vel representant. vnde gersonite qui interpretantur adueniens: extrema tabernaculi portabant. videlicet tectum cortinas: et funiculos: quod noui in religione per magno habent predictas obseruationes seruare studiose. quam diu meliora virtutum studia non cognoscunt. Nec autem sicut domini sententiam loquentis ad phariseos de minimis talibus ceremonialibus obseruationibus oportuit facere: et illa non omittere. scilicet meliora. In erectione vero tabernaculi isti gersonite ad occidentalem plagam post tabernaculum castrametabantur: quod qui hic extrema exercitia virtutis suare preteriti sunt in futuro cum postremis: et quasi in occasu solis in humili glorie splendore collocabuntur.

Ceterum secundum religiosorum genus. *ca. vii.*

Secundi religiosi designant per ma-

ritimas: qui interpretantur amari qui portabant tabernaculi tabulas: et vectes et illa que maxime erant media inter cortinas et lectuarii. Hi sunt qui duram vitam in corpore exercitatioe suam affligentes corpora sua. ieiunijs vigilijs: et alijs laboribus corporalibus: et putant hoc esse summum in obseruatione religionis: et interioris dulcedis ignari de veris virtutum studijs parum curant. Hi quod in se siccus sunt: et in alios iudicando seueri solent. esse bene amari seu amari caritas dici possunt. Et quod medium hoc inter extremum: et optimum in studio virtutum statum habuerunt in erectioe lectuarii non post ipsos: sed ex latere ad actionem locum foriunt. vbi minor calor solis: et lux quam in australi parte sentitur. Et quantum defuit eis de perfecto virtutum studio tamen illic deerit eis de fulgore glorie: et diuine fruitionis ardore.

Certium religiosorum genus. *Ca. viii.*

Tertii religiosi: et optimi qui designari possunt per coarctatas: qui portabant ipsum lectuarii. id est archam: et altare: et mesas propositiois cum vasis suis inuoluta tamen et coopta: sunt hi qui studet interiori homines. id est mente in qua christus inhabitat per fidem proponere: et ad veras virtutes se exercere: et vicia carnis et spiritus extirpare. Inui. Sup. Alci. Alua. Su. et Lu. virum extirpare vel expurgare. Et his proprias virtutes cordi inherere. Humilitate. Caritatem. Abasue. Deuotionem. Largitatem. Sobrietatem. Castitatem. Iste enim virtutes sunt vnum lectuarii: et que eas habet sanctus est. vnde coarctate interpretantur patientes vel proponentes: quod per patientiam que teste. In opus perfectum homines se proponit: et ordinat ad deum: et proximum in virtutibus sic dicit. Prioribus duabus humiliter iussit dominus dari plaustrum ad subuehenda onera. Filij autem coarctati non dedit plaustrum que fuerunt in lectuario: sed onera proprijs portant humeris: quod tam in humanis ordinatibus quam in castigatibus corporis premitat aliquam remissionem vel et remissionem. Immo iubemur ut in talibus sit rationabile obsequium nostrum. pro loco et tempore ne corpus deficiat sub onere laboris. Sed in virtutum studijs nulla remissio debetur

quia nunquā indulgetur nobis vt simus virtuosī ellati iuntes: inuidi: accidiosi: auari & gulosi. Et hec onera proprijs debemus portare humeris. i. non confidere de alicuius virtutibus nisi & nos studemus posse vt hec in nobismetipsis habeamus. Sicut qui desiderant esse cum pacificis: non vt exemplo eorum laborent fieri patientes: sed vt ab eis ad impatientiam non prouocentur. Quid prodest sanctorum contuberniū habere: si nolet eos in studio sanctitatis imitari. Onera coarctatarum: secundum materiā dura erant: sed preciosa & sancta: & interiora sita in tabernaculo: quia studia spiritualium virtutum laboriosa sunt imperfectis adhuc: sed nobilia dignitate honestatis & sancta: quia sanctificant & interiora: q̄ in spiritu mentis: & interiori homine. velata tamen portabant: quia dum hic sumus per fidem ambulamus & nō per spēs. Nūdū videmus virtutum decorem sicut est pure & in exterior operum exercitijs necesse est eas nō inuoluerē tam pro nostro exercitio q̄ pro exemplo aliorum: qui mentem nostram non vident nisi per vestigia nostrorum operum & morum. **De** hac tamen familia descenderūt sacerdotes per aaron: qui grece interpretatur vigilans: qui sanctuarium reuelatum viderē: & contractare ex officio debebant: & leuite portando disponere singula prout eis congruebat. Ipsi vero sacerdotes non portabant: & in erectione eius ante tabernaculum ad orientē excubabant. Sicut per coarctatas virtuosī: ita per sacerdotes contemplatiui figurantur. Et soli virtuosī ad contemplationis gratiam proficiūt qui pro remuneratione studij spiritual' vocationem spiritus sancti intus percipiunt: & illuminati secreta celestia vident que alijs velata sunt. Tales iam non laborant in studio virtutis: quod per laborem portandi significatur: quia per suauitatem interne sapientie versus est eis labor in delectationem ex amore cōditoris. Ipsi vero disponūt one

ra singulorum deportantiū: qui intus intelligendo cognoscunt rationes quarūlibet obseruantiarum in vita religiosa: quia rudes & imperfecti mundum valent capere: inuolunt ea corporalibus actionibus & exterioribus exercitijs: & tradunt cuiq; obseruanda: que statui eius viderint cōuenire. **De** igitur de qua familia velis esse vel cui⁹ spiritus sis: & secundum h̄ suscipe onus tibi deputatum. i. serua regulas & vias quibus ad perfectionem illius status valeas peruenire. Impossibile nāq; est q̄q; aliquam artem plene adiscere: qui regulas eius non vult attendere: vel tenere: nec specialis fieri poterit: qui non vult spiritu ambulare.

De triplici religioso:um statu. ca. ix.

Latus Bernardus in epistola ad fratres de monte dei describit tres status religiosos. i. incipientium: proficientium: & perfectorum. **Primum** vocat animale: quasi rudem: qui nūdum percipit ea que sunt spiritus dei. Et circa compositiones corporis maxime adhuc occupati necessariū habent vt illud doment & castigent ne rebellet spiritui: sicut prius in peccato quādo caro dominabatur spiritui. **Secundus** vocat rationalem: vbi ratio dignior pars est hominis & per quas discernitur a ceteris animalibus irrationalib⁹: quasi nobilitas creaturis mūdi: & dñs omnium: qui subiugata carne: & in sinitate spūs redacta seipsum studet agnoscere: purgare & reformare in pristina dignitate & pulchritudine: quā per peccati seditate ambat. **Tertius** vocat spūalem vbi spūs ad imaginē dei dicit⁹. i. in grā aditus supra se, ascendit: discit & itēdit in eū cui⁹ ē imago: vt ei ipsam & sformet p cognitionē intellect⁹: p affectū amoris & fruitionis iocūditatē: per primum peruenit ad secundus & per illud ad tertius. exo. **Latus** erat templum in superioribus: & sic de inferioribus ad superiora per mediū ascendebat.

De his q̄ hoies reformare debēt. ca. x.

Rationalis autē spūs est imago
 summetrinitatis: et sicut deus ē
 trin⁹ et vn⁹: ita aīa cū sit vna ha
 bet tres potētias: quibus capax ē
 dei. scilicet rōnē: memoriā et volūtātē. Per rō
 nē potēs ē capere sapientiā dei. Per volū
 tātē autē potēs est capere volūtātē dei. Per
 memoriā potēs ē capere virtutē eternitatē
 dei: ut in eternū nunq̄ ab eo possit separa
 ri. Ne igit̄ ociosa sit tanta similitudo in aīa
 ad deū per quā capax ei⁹ est: toto nixu stu
 deat eū apprehēdere: ut eū tenēdo beatus
 esse: quia citra deum nihil pot̄ aīe sufficere: et
 eo habito nō ē qd̄ vltra requirat: cui hēat
 oē quo ad eternā felicitatē idiget: et quo ni
 hil meli⁹ eē pot̄: et in quo nullus defectus
 esse potest: nec est aliquid boni. Cum igit̄
 tur summa aīe dignitas sit q̄ ē capax sum
 mi boni: et summa vtilitas sit illud in se ha
 bere cū quo oē bonū hēat: nec dignius ali
 quid querat nec vtili⁹ inueniat: per h̄ oīb⁹
 virib⁹ suis et oī diligētia et toto desiderio
 debet eū querere: et oīa facere que pmouēt
 eā ad inuētiōnē ei⁹: et oīa vitare et fugere:
 que eā alōgant a deo: si et bona putentur.
 Quia sicut stult⁹ eēt qui hēret ortulū ferti
 lē balsami: si neglecto eo plātaret ibi metā
 vel feniculū: que h̄ bona sint: tñ in p̄paratio
 ne balsami vilia sunt. In īfinitū stultior ē il
 le qui cū possit summū bonū apprehēdē ne
 glecto eo occupat se circa caduca et vilia vl
 sordida: et amara. Hic autē intelligo de secu
 larib⁹ qui mūdū p̄ponūt celestibus: et trāsi
 toria bonis eternis. Sicut ille stult⁹ ē qui cū
 hēat cōpēdiosā viā dietarū duarū vl̄ triū
 ad locū quo tēdit: dimissa ea querit viā di
 spēdiosā: difficiliōrē et piculosiorē itinere
 triū annorū et amplius. Sic religiosi quidā
 min⁹ sapiētes vident̄ itēdere qui cum pos
 sunt in paucis annis ad magnā noticiā et fa
 miliaritatē et amicitia p̄ cōpēdiosū studiū
 virtutū et deuotiōis et puritatē p̄tingere et
 relicto eo occupāt se in alijs min⁹ fructuosīs
 et valde spēdiosis. scilicet ad dei cognitionē et

noticiā veritatis et statū p̄fectionis: cū deus
 ipse p̄mittat. Spūs v̄itatē docebit vos oēs
 v̄itatē. Si enī sciret aliquis plura artificia
 quorū vnū eēt p̄re alijs: tā notabile et q̄stuo
 sum: ut p̄ illud in breui possit ditari et subli
 mari vsq̄ ad nomē magistrorū qui sunt in
 terra: ip̄udēs eēt nimis si neglecto eo ali
 ud exerceret vilius et ignobilius et tāti la
 boris p̄ qd̄ vix posset tenuē victū acquirere.
 Ita est de hoīe maxie de religioso maxima
 ip̄udētia: si relicto studio directo virtutis
 in quo ē maximum meritū et maxia p̄fectio
 scitatē: et sapiētie maxia delectatio et securi
 tas: occupat se circa alia min⁹ vtilia et cu
 riosa et trāditur circa plurima. qm̄ vnū so
 lū bonū ē appetēdum et req̄rēdū qd̄ valet
 ad oīa. Ip̄a enī corp̄is excitatio ad modicū
 vtilis ē. Pietas at̄ ad oīa valet h̄ns. p̄. n̄
 sionē vite q̄ nūc ē et future. Pietas h̄ cult⁹
 dei ē quā studem⁹ agnoscere et h̄re et ei pla
 cere et herere. Corp̄al̄ at̄ exercitatio vtil̄ ē:
 s̄ ad modicū: q̄ nō pp̄ se s̄ pp̄ pietatē appe
 tēda ē q̄ p̄ eā obtinet̄: si ordiate exercitat̄: si
 cut artifex p̄ instrumētū artē sue opaf̄ aīa vir
 tus p̄ corp̄alia exercitia adducit et in h̄nt
 v̄tit̄: et quāto q̄s aptiora instrumēta h̄s si b̄n̄
 eis v̄tit̄: tāto cit⁹ et melius p̄ficit opus qd̄
 desiderat p̄sumare. Oīa at̄ q̄ ad religionis
 obsuatiā exteri⁹ vident̄ ad interioris hoīs
 īformatiōnē p̄ sp̄ū sancti ordinationē ordi
 nata sunt: q̄ qui nōdū intelligit ip̄a instrumēta
 pro arte reputat. Interior reformatio ī sp̄ū
 mētis p̄sistit: q̄ interior hō et imago dei est
 mēs rōnal̄. Exterior hō ē corpus qd̄ ex de
 sectu corruptiōis que ex pctō puenit morat̄
 et icinerat. Interior at̄ hō in bonis de die
 in die renouat̄: et p̄ficit in similitudinē eius
 ad cui⁹ imaginē creatus ē.

De reformatiōe aīe. ca. xi.

Ratio reformatiōis hec ē. Aīa
 h̄ tres potētias sic dictū ē: ra
 tionē voluntatē: memoriā. Rō
 data erat ei ut deū agnosceret.

Volūtas ut eū amaret. Memoria ut i eo

q̄sceret. S; p̄ pctūz rō ceca facta ē. Volun-
 tas curua ⁊ feda. **A**d memoria istabil ⁊ va-
 ga. Rō sepius recipit falsūz p̄o nō. Volū-
 tas deterī p̄ bono eligit. **A**d memoria in illis
 se occupat quib; semper inquietat: q; verū
 ⁊ summū bonū deseruit: in quo oīa. bona
 poterat hēre. **L**ouerfa v̄o ad deū: incipit
 q̄rere qd̄ pdidit: ⁊ vidēs se deformatam a
 deo a quo facta fuerat laborat vt in p̄stinū
 statū reparet: ⁊ ad decorē qnē amībat re-
 formet: q; nō dat ei accessus ad deū p̄pter
 dissimilitudinē in se factā. Sed q; nō p̄t re-
 pente ad summū. p̄nēre: studet paulatim
 accedere de infimo ad mediū: de medio
 ad sumū. **¶** De reformatione rōnis. ca. xij.

Initiū reformationis rōnis ē ca-
 tholicā fidē firmiter credere.
Mā q; rō n̄ra ceca facta ē ⁊ in-
 tellectus obscurat; p̄ pctūz: sic
 q; nō possum; v̄itatē per nos inuenire: de-
 us condescēdit nobis ne in errore essem;
 deditq; nobis notitiā v̄itatis in scripturis
 quib; voluit nos credere. **E**bi oīa que ad
 salutem sunt nobis necessaria sufficiēter ⁊
 v̄aciter inuenim;: vt in eis sensus n̄z non
 sequamur: sed reglis fidei sensus n̄m hu-
 militer subijciam; si velimus nō deuiare.
Que p̄ magistrorū siue doctorū fidei consi-
 liū data sunt a pastore v̄o. s. deo. **H**is am-
 pli; fili mi ne requiras. **¶** **P**rofect; rōnis
 ē ex illuminatiōe diuina rōnes fidei aliqua-
 ten; itelligere: q; cū fides sup rōnem sit: ita
 q; eā p̄ se nō valet cōprehēdere: illumina-
 ta tñ diuinitus videt nihil rōnabilius eē q̄z
 fides xp̄iana cuius natura attestatur ⁊ oīs
 mūdāna sapientia famulat. **P**rofectio ra-
 tionis in hac vita est per mentis excessum
 supra se rari ⁊ nō per enigmata corporea
 rū similitudinū nec per rōnū argumēta: s; p̄
 purissima mentis intelligentia deū in con-
 templatione videre.

¶ De reformatione voluntatis. ca. xij.
Initiū reformationis voluntat; ē
 ex bone voluntat; ascēsu vicijs
 resistere ⁊ opib; v̄tutū fidelit

instare propter deum. **Q**ue enim curua di-
 storta ⁊ auersa fuit a dō: necesse h; vt p̄uer-
 sa cogat se recordare cū dō: ⁊ mot; rebelles
 p̄ studiū boni opis ad rectitudinē reflecte-
 re bone voluntat; p̄fect; ei; ē oēs affectio-
 nes h̄re ordiatas ⁊ v̄tutes formatas sine
 rebelitiōe vl' coactiōe: vt iā non libeat nisi
 qd̄ ē h; voluntatē dī. **P**rofectio eius ē vna
 cū dō spūs eē p̄ amorē: vt iā nō possit vel-
 le nisi deū: ⁊ ei; suauitat; dulcedie iebriari.

¶ De reformatione memorie. ca. xij.
Initiū reformationis memorie ē
 mētē ab euagatiōe sua ad me-
 moriā dī cū labore reducē ordi-
 do: legēdo: recolendo vl' saltes
 superficiali cogitādo. **P**rofect; eius ē boīs
 meditatiōib; ⁊ orōnib; sine iporūna eua-
 gatiōe posse itētū eē ⁊ i altitudine cordis sui
 secū deābulare. **P**rofectio memorie ē ita
 i deū eē absorū p̄ mētis excessū vt ⁊ sui-
 ipsius ⁊ oīū que sunt obliuiscat hō ⁊ in so-
 lo dō absq; oī strepitu volubiliū cogitatio-
 nū ⁊ imaginationū suauiter quiescat.

¶ Quō nāles vires ⁊ mot; affectionum
 deformati sunt. ca. xv.
Sū sunt frēs hūane p̄fectiōis ⁊
 p̄fectus ⁊ initia ad q̄ oē studiū
 spūale d; ordiari. **S**iq; ista via
 nō ābulat ē sic q̄ nescit quo vadat vag; ⁊ er-
 rabūdus ad icertū finē tēdēs. **I**nitiū cuius
 libet istarū triū potētiarū ē oīb; cōe q̄ sunt i
 statu salut; nec sine eis ē salus. **P**rofectio
 harū triū ē solūmō p̄fectoꝝ qñ sunt i sumā
 p̄fectiōe. i. i raptu p̄tēplatiōis. **A**d medi; stat;
 earū ē p̄fectio p̄ficiētū: ⁊ singl; respicit sta-
 tū p̄latoꝝ religiosorū: q; iter statū bonoꝝ se-
 culariū ⁊ statū p̄fectoꝝ scōꝝ qñ mediū ad-
 huc tenēt. **M**ō q; i eodē statu semp̄ manē
 valeāt: q; et scissimis h; vix ē possibile: sed
 q; media via illoꝝ triū statū sic distiguif
 ab incolatiōe ⁊ p̄fectiōe eoz de quoz;
 p̄fectibus aliquāto lan; est considerandū.
Et primo de reformatione voluntatis: q;
 virtus ⁊ vitiū ⁊ meritū dependent ab ea
 ⁊ affectiones que tam ad viciā q̄z ad vir-

ites inclinant: postea de memoria rōne vlt intellectū: voluntas est in anima: quasi imperans rō: quasi docēs: memoria: quasi ministrans vtriqz. s. voluntati qđ iubeat rōne vnde doceat.

De origine vitiorum. ca. xvi.

Nunc hō breuiter intellige: quo modo naturales vires anime et motus affectionum in vitia deformati sunt: et ad quid date sunt homini: postea aliqua remedia singulorum vicioꝝ subiungenda sunt et virtutum ordo. **V**oluntas igitur nulli debuit esse subiecta nisi deo: nec tamen hō coacte: sed sponte: vt posset ei ad meritum reputari: et ita poterat peccare et nō peccare. **N**ō autē adhuc peccaret cū posset: sed adhuc vt si nō peccaret cū posset: ex hō laudabilis fieret: et digna premio apud deū: vel si sponte peccaret eēt digna confusione et supplicijs: cū sciret qđ nō deberet peccare: et posset vitare. **I**tem cur facta esset anima vt capax esset summe beatitudinis in qua haberet summā gloriā et summā delectationem in deo qui est vera et summa beatitudo: datus fuit ei duplex appetitus naturalis ad hō vt ista desideraret et studeret obtinere: et cū obtinuisset tanto iocundius possideret quāto ardentius concupiuisset. **D**atus ei fuit talis appetitus glorie: vt nulla sufficeret ei preter summā gloriā. **E**t appetitus talis delectationis vt nō satiaret eam nisi summa essentia: et vtraqz ē in solo deo: et ita nihil sufficit anime preter deus: **E**t iste appetitus anime vocatur concupiscibilitas. **I**te ex hō orta est altera vis anime qua concupisceret tantum bonum suū docente vi rationali p qđ beatificanda erat. **E**t naturaliter horret de testare et repellere oē qđ ad hanc obtinendam contrariatur ei. **I**te quicquid ad eam obtinendam et conseruandā iuuat: fortiter apprehenderet et teneret. **E**x vis hęc vocatur irascibilitas iuxta ire similitudinē: que fortiter indignat contrarijs: et fortiter te-

net quod cupit: per vim rōnalem cognouit bonum: et melius bonum amplius et maxime optinuit per vim irascibile tenuit et inhesit bono: et que ei adhuc proderet poterant firmiter apprehendit: et que ei obesse poterant dedignanter repulit et fugit. **S**ed cū homo suadenti diabolo: sponte ad peccatū consensit contra dei prohibitionem: tūc oēs vires anime et potentie: que date ei fuerant ad summū bonū agnoscendū: appetendum: et fruendum deordinate sunt: et quasi subuerse: nō autē subtracte sed sedate sunt: et peruerso modo se habent sicut organū musicū: qđ quando integrū et bene ordinatū est: dulcē reddit melodiā. quādo vero contractum fuerit et deordinatum horredum stridorem pro cantu emittit. **Q**uia enim homo amore visibilium ab inuisibili amore cecidit: sola iam visibilia ex peccati pena cognoscit: eaqz diligit: solis eis inheret: et inuisibilia quasi non sint postponit imo et nescit: ita qđ pauci induci possunt ad credendum si scit aliquid extra ea que videmus et corpore sentimus. **E**t ita ratio ceca est in anima qđ nō cognoscit se ipsam: cum ipsa sit et his: que oculis carnis videri non possunt. **S**ic non solum ceca facta est sed etiā stulta: qđ cecus multa credit: que non videt. **E**t hō in infidelibus. **I**n factum est vt modo appetat terrena vilia et feda: et illis per amorem inl: eret: et pro magno imputet: quia ea poterit adipisci.

De honore appetitu. ca. xvij.

Appetitus honoris datus fuerat ei: vt altissimum honorē desideraret. s. deo placere: amicum dei esse: et filium: et heredem et deo famulari: et ei congregare: non et equalitate potentie sed ex imitatione bonitatis: et vnus cum deo spiritus fieri: et equalis angelis: et nulli subesse nisi soli summo deo omnium. **I**te vt se tante dignitatis agnosceret eo qđ in se imaginem dei haberet: et nulli indigniori se dignaretur subijcere soli

summo omnium deo subiectus et obediens et ex amore detrahens: et reliqua omnia sub deo pro cuiuscumque dignitate estimans: et utens creature ministerio pro sua utilitate: et domini voluntate. Nec erat bona superbia omne indecens despiceret: et sola bona appetere et diligere. Contrario modo appetit placere gloriæ ab omnibus hominibus querere quod fallax est et vana. Et aliquid magis se estimans homo seipsum seducit cum miser et vacuus boni sit. Et alios in comparatione sui spernit: et subijcere sibi cupit. qui forte meliores sunt. Et gloriatur in diuitiis: que sunt lutus et terra. Et iactat se de malis: et vanis sicut fatui qui gloriantur quando involuti sunt in luto. Et sic homines mutauerunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fenum. Quia omnis caro fenum: et omnis gloria eius quasi flos feni. Exaruit fenum: et flos eius decidit. etc. Ita sancta superbia d generauit: et mutata est in vitiosam superbiam.

De triplici superbia. Cap. xviii.

Est autem triplex superbia. Prima nimis sibi placere: et se maiorem reputare quam sit in veritate. hoc est initium omnis peccati. Secunda est appetere: et studere alijs placere: et maior velle credi ab eis quam sit iustum: hec est inanis gloria. Tertia est ambire: alios sperare sub se eos velle esse. dicit decepta est superbia: et vult alios secum decipi. Lupit se maiores putari quam sit. Sic magister decipit puerum ut putet in equo sedere: et sedet super fasciculum pallee. In hoc autem contrariatur deo: quia cum anima subiecta sit ei ipsa vult sui iuris esse: et spoliat deum de debito honore suo: et vniuersali domino suo quantum est in se. Et ingrata est ei de beneficiis que accepit de quibus gloriam propria querit: non dei a quo habetur omne bonum. De ramis autem superbie que de ipsa pululant pretereo: que alibi reperiuntur cum

suis descriptionibus vel diffinitionibus. Si quis autem querat maxime in summis viciis: que superbia periculosior sit responderi potest quod periculosior sepe est illa que extollitur de bonis gratie quam que de bonis nature vel fortune. Bona gratie sunt virtutes et scientia et opera de genere bonorum. ut scire ieiunare et similia. Bona nature sunt que natura contulit: ut nobilitas pulchritudo: fortitudo: ingenium: et similia. Bona fortune sunt diuitie dignitates honores. et similia: que plus quandoque dant illis: quam natura et virtutibus inferiores sunt alijs: non tamen sine aliqua dei prudentia: sed sepe cedat eis ad malum ex merito. Superbia etiam ita execat mentes. ut cum plus habeat sepe minus cognoscat. Hoc vitium precipue impedit nos ne maiora bona a deo accipiamus. Cum ipse sit largissimus: si desideret multum nobis communicare de bonis suis: que valde diligit nos. Reatus autem indignos reddit nos superne gratie dei: quia si plus daret vel extolleremur: aut ingrati efficeremur aut non digne gratiam operaremur: et sic grauioris peccati rei efficeremur. vnde sepe magis est demeritis parcens deum negare amplius gratie dona quam irascentis. Deus superbis resistit: quasi sue potentie rebellibus. Humilibus autem dat gratiam a quibus per tumorem elationis non desluit quod eis infundit. Perdit etiam nobis meritum bonorum operum que pro humano favore fecerimus. Et sepe superbia assumit sibi patium humilitatis emule sue ut sub nomine eius gloriam saltem fugiendo eam assequatur: que sicut verbum insequitur fugientem: et fugit insequentem.

Quando bona natura vel mala debemus occultare vel ostendere.

Capitulum. xix.

Nota quod bona debemus quandoque hominibus ostendere quandoque occultare. Similiter materia nostra aliquando aperire: aliquando

celare. Bona nostra ad que tenemur ex p̄cepto dei vel ecclesie. vel ad que ex manifesto voto astringimur debemus omnib⁹ ostendere: vt fidē caritatē iusticiā veritatē castitatem obedientiā: et ceterū mundano r̄ū. Que si hoies in nobis nō viderent cū sciant nos ad ea teneri scandalizarentur: et nos reputarent p̄uaricatores voti nostri.

De huiusmodi dicif. Lucē. Sic luceat lux vestra corā hoibus: vt videant bona opa vestra. Aliquando vero bona nostra occultare debemus que sp̄aliter accepimus: vt gratiam interne deuotiōis: vel que possēt nobis singularem laudē parere: vt singularis abstinentia et vigilie: et orationes: et elemosine ad que nō tenemur de quibus dñs docet in sermōe habito in monte. Si militer mala nostra quib⁹ abscondere debemus: ne quis scandalizet de nobis vel sumat exemplū imitandi nos in similib⁹. vñ dupliciter peccat: q̄ et deū offendunt: et p̄ximo fodiunt foueam in qua incidat p̄ malum exēplum. Si autē sine culpa nostra vel specie mala: aliquis ex sua malitia suspicatur mala de nobis: et nō vult recipere excusationem: tunc habeamus patientias. Si cut x̄ps tacuit in passione de multis ex inuidia accusatis: dixit. n. si vobis dixerō non credetis mihi. et cetera. Aliquando mala nra aperire debemus. s. in confessione priuata de priuatis: et in manifesto de manifestis: vt in visitationibus: et redargutionibus. Imperfectiōes quoq; nostras non debemus erubescere confiteri et defectū virtutū ne quis existimet nos supra id qd sum⁹.

De eodem.

I aut in bono opere vana gloria pulsat nos nō acquiescam⁹ ei. nec tamen bonū opus dimittam⁹ maxime si sit vtile et necessarium. Sepe etiam putamus nos pro aliquo laudari facto: vt dicto qd forte alij non aduertunt: q̄ sicut nos et non omnia pensamus que circa nos faciunt: ita nec ipsi omnia attendunt q nos

facimus. Aliquando vero despiciunt nos potius q̄ laudant: maxime si vel modicaz deprehendunt nos appetere laudē p̄ his que facimus. Etiam si forte adulentur nobis in facie: sicut est consuetudo leuibus hominibus ad placitū cuiuscūq; loqui. vnde p̄ta tales sagittas vane glorie nō tam idigēmus fortiter pugnare: q̄ prudenter eas consilij manu abigere: sicut muscas lecti flabello remouemus a nobis.

Quare datus sit appetitus. Ca. xx.

Appetitus etiā cōmodi vel delectatiōis datus fuerat homini vt desideraret sumam delectationem que est in deo: et sumā beatitudinē: et quietē et i passibilitatē: et vt delectaret i habitis vt felicius esset. Quia onerosē sunt delitie sine delectatione: et quanto delectatio auidiōr: tanto delicie iocundiores. Nunc totus appetit⁹ ille sp̄ualiu deliciarū ex peccato mutatus ē in carnales delicias: vt appetat ea in quib⁹ sensualitas delectat. Que sunt cupia carnis. et cupiscentia oculorū. Concupiscentia carnis diffundit se in luxuriam et moliciē vestiu: et quietē carnis: et somnolentiā et ad oia que spectant ad sensum tactus. Itē ad gloriā que est delectatio gustus. Itē ad aliorū sensuū delectationes: vt audire carnaliter delectantia: et odorare. Concupiscentia vero oculorū querit videre pulchra: et h̄re p̄cio: sa. Et ita generat avaritiā ex oib⁹ istis. Et etiam ex superbia vite generatur auaritiā q̄ adhuc q̄rit ditari vt amplius honoret. Ex concupiscentia carnis etiam generatur q̄ adhuc vult ditari: vt voluptuosius epulet: et luxuriose et comodius uiuat absq; sollicitudine et defectu. Jo. ij. Qd qd ē i mūdo aut cupiscentia carnis ē aut cupia oculorū aut supbia vite. Ex cupia oculorū et generat: q̄ vt videat pulchra: et habeat ad libitū in quibus oblectet: desiderat aurū: et argentū gemas vestes agros terras familiaria: et similia. Bederat tñ de⁹ homini cor:

pus et spiritum rationalem: et concesserat ei delectari etiam in sensibilibus: sed ordinate moderate: et honeste ut per sensuum delectationem sursum moueret ad spiritualium cognitionem delectationem et fruitionem. Et ut appeteret coire honeste: et sine vitiosa libidine tempore congruo ad generandum filios qui eterne beatitudinis participes essent. Et ut appeteret cibum: et potum pro sustentamento nature et alia quibus adhuc indigebat. Sed dissipato ordine nature condite adeo per peccatum: omnia modo peruersa sunt et ad sensuales delectationes dilapsa. Quas cum timet perdere irascitur et tristatur. Quas cum non habet prohibito tedio afficit: et illos quos credit sibi fore impedimentum ne adipiscatur: que cupit. vel per quos timet amittere quod diligit odit. Et vel quos videt habere que cupit invidet: quod videt quod quod diu alius habet oportet eum carere. Et sic oritur inuidia cui annexum est odium vitiosum. Itaque oritur accidia habens ex bono latere annexam tristitiam ex altero: torporem dissolutionis: et pigritie. Omnia vero vitia et peccata ex vno fonte oriuntur. scilicet superbia: et ex duobus rivulis derivantur. scilicet malo amore: et malo timore. Et triplex fomentum eam accedit scilicet. **C**oncupiscentia carnis concupiscentia oculorum. Et superbia vite. Ista sunt quasi materia et occasio homini ad tentationem que nobis mundus preponit. scilicet honores diuitias: et voluptates. In nobis autem est quadruplex defectus. vnde ad malum proni sumus. **I**gnorantia. **C**oncupiscentia. **A**malitia. **I**nfirmetas. **I**gnorantia excecatur ne vix agnoscamus et erremus in iudicio boni et mali. **C**oncupiscentia emollit ad appetendum et diligendum visibilia: et delectabilia carni. **A**malitia exasperat: et amaricat eum ad iram tristitiam inuidiam et odium. **I**nfirmetas debilitat ad resistendum malo: et adherendum bono. In hijs quatuor incidimus ex pena primi peccati: et originantur ex peccato ex quo nascimur filij ire. Ex hijs procedunt septem capitalia vitia

de quibus quasi maioribus ramis cetera vitia pullulant. **H**ec sunt septem capita draconis in Apoc. Et septem demonia in marcho de maria magdalena per ebrium cicta: Item septem gentes que terram promissionis occupauerunt: ne filij israel in ea pacifice habitarent. Quia arcent nos in via ab introitu regni celestis: nisi ea studeamus expugnare. Docetur autem vetus traditio apud grecos sicut demens testatur quod iste gentes primo expulerant filios Sem de terra illius de cuius stirpe descendit Abrahama in israel. vnde cum dominus preceperit filiis israel gentes cananeorum expugnare et eorum terram possidere videtur in hoc non alienam terram usurpare: sed domino vniuersorum obedisse ut terram recuperarent expulsis his qui iniuste eam detinebant. **H**ec autem in figura facta sunt nostri: ut vires animi et affectiones que a creatore facte sunt et ad bonum usum homini insite: ut eterna et vtilia per eas quereremus: et que ex peccato in vitium permutate sunt: studeamus reformare et in virtutes mutare expulsis corruptionibus vitiorum.

Diffinitio peccatorum mortalium.

Capi. xxi.

Eperbia est amor excellentie qua homo alta cupit seipsus altum reputans: et ab alijs volens reputari: et alios peccellere.

Inuidia est odium prosperitatis aliene qua homo dolet alium sibi equari vel preferri: et cupit ei malum et de bono eius dolet. **I**ra est indignatio turbulenta commotio qua quodammodo fuerit et estuat quod aliquid occurrit ei quod est contra voluntatem. **A**ccidia est tedium boni ex animi torpore dum animi irrationalis tristitia mentem aggravat aut dissolutio cordis ad vana animam magis inclinat. **A**uaritia est cupiditas plusquam necessarium sui habendi temporalia. **G**ula est inordinatus animi appetitus vel alimentum usus immoderatus. **L**uxuria est illicitus ardor libidinis: vel illicita expletio libidinosae de-

lectationis in actu siue in morosa cogitatione. Et licet hoc modo vitia sint peccata hoc tamen est ex culpa hois: et pena peccati. In quantum tamen deus ea dedit homini sunt naturales affectus et motus appetituum ad bonum et ad motus virtutum: quod deus nihil mali fecit: sed cuncta sunt valde bona. Expugnatio ergo vitiorum non est aliud nisi reformatio naturalium actionum affectionum: et motuum ad statum a conditore dispositum: ut supra aliquantum dictum est. **De appetitu sublimitatis** qui datus est homini: ut appetat celestia: et diuina: et spernat terrena et vilia quasi indigniora se. Hinc modo dilapsus est ad infima ut appetat terrenos honores: et vanos et falsos.

De sancta inuidia. Cap. xxij.

Inuidie affectus naturaliter homini insitus est: non ut inuideat primo de bono quod habere potest: nec ut cupiat alicui malum vel faciat: sed ut odiat vitia: et peccata in se. et in alijs. Et inuideat diabolo qui tot animas aufert deo: et alijs adiutoribus eius. imo vicarijs diaboli. scilicet hereticis et inimicis animarum qui spoliant animas eterna beatitudine. Et quantum etiam in ipsis est spoliant ipsum celum maiori gaudio: quod ibi esset si plures illuc venirent. cum singuli qui ibi sunt faciant multam leticiam omnibus civibus celi. Salua tamen eterne predestinationis ratione que nullum ibidem factum suscipere permittit. Isti sunt hostes nostri: et odio habendi in quantum tales sunt qui nos perdere eternaliter querunt non illi qui sperantur adhuc conciuere nostri futuri in gloria celesti etiam si inimici videantur.

De sancta ira. Cap. xxij.

Ire affectus datus est homini ut irascatur vitijs: et malis suggestionibus: et ex indignatione non patiat se trahi in consensus peccati: et repumat malos motus in se et in alijs: vbi oportune potest. Et

irascatur dei iniurias: et transgressiones iusticie. Et tunc est zelus iusticie. Sic legitur christum iratum fuisse phariseis: et alijs non recte agentibus. Sic et alij sancti viri. Hanc ira in vitium deformata est: et contra rationem in furorē versa est. et quasi in insaniam. ut more frenetici. ita rationabiliter moueatur homo contra hominem contra amicum: et proximum contra seipsum. Aliquando etiam contra sanctos: et contra deum: et contra insensibilia: et irrationabilia que nec bene nec male sciunt agere: nisi sicut natura impellit ea. Etiam vbi agnoscimus nos iniuste moueri non possumus quin in petum iracundie colubere.

De bona tristitia. Cap. xxij.

Tristitie similiter affectus datus est homini ut doleat de peccatis suis et alienis: ut mereatur sit de dilatione paradisi: et timeat supplicia inferni: doleat de perfectione sua: compatatur aliene afflictioni ut per maturitatem vtilis luctus excludat leuitatem vane leticie: que est mixta dissolutioni. Sed hec bona et secundum deum tristitia sancta: puerfa facta mutata est in tristitiam seculi morte operante indisperatione diffidentiam: et irrationabilem merorem.

Quare datus sit affectus gaudij.

Cap. xxv.

Gaudij affectus datus fuit homini ut gauderet in deo: et in spe eterorum bonorum: et intuitu beneficiorum dei. Et gauderet primo in bonis eius: et delectaret in laude dei: et bonis opibus: et fastidiret omnia vana et inutilia. Et iocundaret in opibus diuinis et hoc efficeret allacer: et agilis ad fuitatem. Sed modo puerus est in dissolutione: et vanitate: ut homo gaudeat de insanis falsis: et afflictionibus temporalibus rebus: et bonorum et voluptate. In risu et derisu: et fabulis: et turpibus ludis. et fastidiat omnia que dei sunt: et insipida sunt ei et tectat interesse diuinis. Et ex hoc pigritas ad studia deuotionis: et virtutum: et cor euagatur

circa inutilia & vana & imunda. Et gratio
res labores cordis libētius sustineret i alijs
occupationibus & negotijs: q̄z insistere spi
ritualibus & diuinis. vñ accelerat ab eis ab
solui q̄stotius pōt: & negligēter facit qd̄ fa
cit nisi forte lucrū vel laudē inde speret cō
sequi vel aliqd̄ comodū tpale. Ex inordina
ta aut̄ tristitia gignitur tediū boni dum nil
libet facere boni vel cogitare vel loqui. Si
milr̄ ex dissolutiōe tediū boni nascit̄. vñ tñ
intenti sumus vanis leuitatib⁹ q̄ tedit nos
spūalibus studijs intendere quasi anxiam⁹
cū debemus ab ocio: & iocis secularibus: &
seriosis studijs euelli. vñ quasi ligati catuli
ad stipitē renitenti aīo cogimur interesse
diuinis: & hoc accidie vitiū fastidiū est bo
ni. In hoc etiā multi religiosi laborant: &
pauci superant.

De bona auaritia: & sancta.

Capitulū. xxvi.

Varitie etiā affectus dat⁹ fuit
hoi: vt esset cupid⁹ magni me
riti apud deū: & magnaz virtu
tū & multoz bonoz operū: &
vt multas aīas lucraretur deo
docendo: orando: & bonū exemplū dādo
ad p̄fectū salutis. Et vt hō nō esset p̄tētus
boni qd̄ iāz haberet vbi laboraret: vt mul
tipliciter augetur ei gratia & opa virtu
tu. Sed nūc dilapsus est ad cupiditatē tem
poraliū rerū pecunie possessionū & quarū
libet rerū etiā viliū que colligit: quasi hō s̄
beat semp̄ viuere: & mūdus debeat perire
vt congreget quantū valet ne pereūte mū
do vt inueniat vñ viuat. Sicut noe iminē
te diluuiū comportauit escas quas haberet
qn̄ oīa diluuiū perissent. Et: quanto homo
morti magis p̄pinquat tanto studiosius cō
gregat: & custodit vt ostendat̄ q̄z sit irrōna
bilis auaritia eo magis colligēte quo mi
nus indiget. Sicut qui multū viaticū fert
ad breuē viā & qui sumptuosam domū con
struit pro vnius noctis hospitiō. Ideo aut̄
dñs voluit nos incertos esse de hora mor

tiō: vt partim de temporalib⁹ cogitar emus:
que omni hora timemus perdere: & mul
tum de eternis ad que semper sine inter
missione properamus.

De appetitu victualiū. Ca. xxvij.

Appetitus victualiū datus est
nobis p̄ carne vt sustentemus
naturā & possim⁹ durare in ser
uicio dei & multū mereri. Nam
moderatus & parcus victus: &
vniformis diu p̄seruat naturā dū nō oppri
mit vires eius: sed reficit: & sanitatē p̄seruat
vniformis dicta: q̄ nā p̄tēpat se ei. & nō tur
batur semp̄ ex nobis: & ignot⁹ escis. vnde
quidā tales claustrales diutissime viuunt
sani. S; appetit⁹ ille nālis mō effusus ē ad
voluptates: & supfluitates vt nō sim⁹ p̄ten
ti vñ sustentet nā: sed vñ palat⁹ oblectet.
Et cū talibus assueti fuerim⁹: & eis nā p̄tē
perauerit cū aliqn̄ tenuiori debem⁹ cē cō
tenti natura murmurat p̄pter dissuetudi
nē. vñ statim putam⁹ nos adeo debiles & i
firmos q̄ victu paupe nō possum⁹ viuere
& quasi subdiscretionis velamine delicata
importune & inuerecūde incipimus q̄rere
nolentes expiri q̄ nā sicut p̄ p̄suetudinem
ad delicata dilapsa est: ita p̄ p̄strariā assue
factionē possit̄ reduci ad p̄tētē modera
mē victus parcioris. Sicut videm⁹ in ma
xima pte mūdi q̄z parce viuūt gētiles iudei
& paupes xpiani. quoz quidā de paupertate
mō tā sani sunt sicut indelictis fuerāt. De
spūalibus at̄ delictis: & gustu interne dulce
dinis: que sine cōparatiōe oēs delictas mū
di supant: sicut mel sumū vix est mentio vñ
efficax desiderii aut studiū etiā inter illos
qui sibi vident̄ alti in religione. Immo de
spicitur: & deridetur in ebriatio talis deside
rij seu dulcedinis: & quasi stultitia: & abho
minatio iam habet. Et ab alijs religiosis
persecutionē ob hoc patiūtur: & demonia
ci reputant̄ & heretici dicunt̄ q̄zuis spūa
les ipsi sunt. Qui deuotiōis grām sic despi
ciunt & persecuntur ab apostolo discāt: qui

etiam tales eos appellat quod non intelligunt que sunt spiritus dei: quod stultitia est illis. Non laudo nec approbo deceptores et deceptos qui spiritus suum vel alienum pro spiritu dei accipientes et seducunt et seducuntur: sed probandi sunt spiritus et sic iudicandi.

De affectu dilectionis. ca. xxviii.

Affectus dilectionis est datus fuit homini ut diligeret deum super omnia: et se et proximum pro deo et secundum deum ut omnia opera dei diligeret pro factore.

Quodlibet iuxta suam dignitatem. Et uteretur ministerio creature ad dei voluntatem et suam eternam salutem et hominum delectationem et usum referret ad conditoris dilectionem et cognitionem donec ad ipsum perveniret in quo sunt et vivunt omnia secundum eternam rationem. Sed ille affectus quasi extinctus est et dilapsus ad amorem carnis et turpes delectationes: ut iam non diligat nisi pro sua temporalis utilitate et carnali delectatione et turpi voluptate. Et etiam usus carnalis percipitur datus fuerit et mandatus ad propagationem plus educande eternam beatitudinem cum deo et angelis possessore. Tamen modo non proles sed delectatio in hoc opere queritur: et si proles desiderat pro mundana iocunditate queritur: vel pro hereditatis terrene successione: vel honoris augmento ut plures amici habeantur in terra. Unde dolent quoniam parvuli decedunt: qui multo tutius moriuntur post baptismum immediate ante quam per mortale peccatum perdant vitam eternam: quam postea in etate adulta pro dubio quales futuri sunt: et propter multiplices laqueos peccati quos valde pauci evadunt.

Quare data sit spes. ca. xxix.

Spes data est homini qua confidat de bonitate dei: ut speret a deo consequi gratiam in presenti et gloriam in futuro peccatorum veniam si peniteat: et temporalis sustentationem sicut expedit et liberationem a malo et conservationem in bono. Sed spes confusa est ut aut minus speret homines quam debet: aut plus quam iustum sit. Tamen

confidunt quidam de bonitate dei quod est salvet eos in peccatis contra iustitiam et veritatem suam ut immundos collocet in celo cum angelis mundissimis. Et rursus tamen diffidunt de deo quod si revertantur non velit eis dare perseverantiam in spiritu vel sustentationem pro corpore quasi deus propitius sit inimicis suis dum in peccato manent: et propitius amicis suis iustis et penitentibus et revertentibus se ad ipsum: ut peccatores pascat liberaliter et salvet: quos deserat et fame pere sinat non affligit deo fame animas iusti.

Quare datus sit timor. ca. xxx.

Timor est datus fuit homini ut timeat deum: et timeat ab eo separari et eum offendere: et puniri ab ipso et damnari. Sed tamen timet temporalis adversitatem et incommoda corporis: et detrimentum honoris: et futura et eterna mala non timet quasi nunquam futura sint: et quasi tamen non minime sint: que dicuntur de futuro iudicio et de suppliciis eternis: vel quod facilius evadet quam dicatur: et timet et magis homines vel bestias: vel res insensibiles quam deum omnipotentem quem offendit.

Quare datus sit pudor. ca. xxxi.

Pudor est et homini datus ut pudeat eum indigna agere vel egisse gradu suo habuisse peccasse: et suum peccatum esse et principium diaboli et omnis turpitudinis vel inhonestatis et segnitiei et vilitatis. Sed autem pudet nos esse sicutum dei: cui omnia sunt: vel non voluntarie vel necessarie pudet vitari dominum in humilitate: patientiam: paupertatem: religionem: obedientiam: et despectionem et contumeliam et confusionem: cum non sit deo dignus qui eum erubescit coram hominibus confiteri vel imitari: et gloria magna sit seruo dei: se qui dominum suum bonum.

Quare tot bona nobis contulit. ca. xxxii.

Eodem modo sciendum est de omnibus que a deo accepimus de intellectu mentis: de ingenio: de corpore et membris eius: et de substantia temporalis: et honore et potestate: et de tempore quo vivimus: et de omnibus que in mundo fuerunt homini.

Oia hec data sunt nobis: vt inde fruamur
 datori nro & nobis vitā mereamur eternā:
 & p̄ximos nobiscū traham⁹ ad vitā. Sed
 ecōtra nos oia que ad vsum vitę vel meri-
 tū glorie accepim⁹: ad vsum p̄uertim⁹ cul-
 pe. Sed cuncta que ad vsum culpe cōverti-
 mus nobis vertent ad vindictam siue per-
 petuā penam. v3. Cū caro nos tētat v̄l affe-
 ctus carnales & appetitus inordinati affli-
 gunt vel substātia exterior aufertur a nobis
 vel itēperies aeris: vel terre sterilitas: vel
 corporalis infirmitas nos excuciat vel aliter
 affligimur: vt per que peccauim⁹ per hec
 puniamur. Et si volūtarie pro deo tollera-
 mus purgamur a peccatis per que mere-
 bamur penā: & accipiem⁹ coronā pro paciē-
 tia & pro bona voluntate: quā pro deo tole-
 ram⁹. Si aut̄ inuite nihilomin⁹ o3 nos hic
 vel in futuro puniri: & per impatiētiā auge-
 mus culpā: ac per p̄sequēs & meritū pene.

¶ Pars secūda sc̄di libelli in qua tractat
 de singulorū viciorū nā: & eorū remedijs &
 diuidit in capt. xxij. Et p̄ de intentione tra-
 ctantis. Capi. i.

¶ Vne de singulorū viciorū nā
 & descriptione aliq̄ p̄sidere-
 mus: & de remedijs quibus
 curant̄: cū remediū nihil ali-
 ud sit q̄ viciorū p̄fecta cura
 tio vel carētia s̄m q̄ istā ma-

teriā respicit. **¶** Si vitium ē inordinat⁹ mor⁹
 v̄l affect⁹ nālis corrupt⁹: ei⁹ p̄riū ē v̄t. i. af-
 fect⁹ v̄l appetit⁹ ordiat⁹ ad id & s̄z id q̄d a
 bono p̄ditore datū fuit vt ante p̄s & patuit
 in exēplis.

¶ De triplici supbia. ca. ij.

¶ Supbia triplex ē vt supra dictū
 ē. Aut cū hō plus placet sibi q̄z
 debeat & maiorē se extimat q̄z
 sit in veritate: Aut cū alijs pla-
 cere desiderat & studet amore proprie glie
 volēs magn⁹ reputari: laudari & honorari

cū soli deo hono: pprie & glia debeat qui
 solus essentialiter bon⁹ est & a quo habetur
 oē bonū. vñ q̄cquid glie nobis vsurpam⁹
 deo furamur: imo nos decipim⁹ attribuen-
 tes nobis q̄d nō ē nostrū sicut meretrix se
 mētis honestā & formosam eē cū nō sit: hec
 est inanis glia: q̄ vacua ē v̄itate & v̄ritate
 salutis. **¶** Tertia cū vult p̄eminere singula-
 ritate glie vel dñio & p̄clatione & iperio &
 despiciit ceteros: & dep̄imit. Decipitur aut̄
 q̄drupl̄r v̄l putat se h̄re q̄d nō h̄z: aut plus
 h̄re q̄z h̄z: aut singlariter p̄re ceteris h̄re
 aut ex se vel meritis suis h̄re.

¶ De tribus vicia expellentib⁹. ca. iij.

¶ Tria aut̄ sunt que a nobis vicia
 expellunt & virtutes operant̄.
¶ Gratia dei. Industria propria
 & necessitas. Gratia dei infun-
 dit vtutes. Industria coopat̄ gr̄e ex libero
 arbitrio: & necessitatē p̄uertit in virtutem.
 Sine necessitate sepe: s̄z sine gr̄a nunq̄z po-
 test eē virt⁹ liberi arbitrij cū p̄sensu. Qui-
 busdā igit̄ infundit virtutes cū modico vel
 nullo labore industrie proprie: s̄z nō sine cō-
 sensu volūtatis cū sine p̄sensu volūtatis nul-
 lū sit meritū: sicut illis quos p̄uenit de⁹ in
 b̄ndictiōib⁹ dulcedis sue. Sapie. vj. Qui
 de luce. i. diluculo icipiētis et̄q̄ capacis vi-
 gilauerit ad ianuā nō laborabit: assistentem
 enim foribus suis illam inueniet. i. gratiam
 sapientie & virtutis: Sic quandoq̄z aposto-
 los & alios quosdam maxime in p̄mitina
 ecclesia legimus repente spiritus sancto re-
 pletos ad virtutes & dona & diuersa caris-
 mata attingisse. Sancti spiritus gratia exci-
 tat voluntatem & instruit & roborat vt illu-
 stre agat ad profectum virtutis. Necessi-
 tas alia ē cui se hō volūtarie subijē: vt qui
 se voto obligat ad obediētiā castitatē & pau-
 pertatē & similia: vel vadūt ad fideles p̄re-
 dicare s̄z illis inuenit postea pati: v̄l agē q̄d
 libent̄ euaderēt: Vident̄ necessitate cogi q̄

tamen est voluntaria: quia adhuc se sponte ob-
tulerunt et potius pati volunt quam a propo-
sito resilire. Alia est coacta quam homo inuitus tol-
lerat nec tamen potest effugere ut paupertas secu-
li: infirmitas corporis: despectio: persecutio:
tentationes aliquae vel aliae diuersae tribula-
tiones: quas homo primo inuoluntarie tolleret et
cum murmure: postea tamen cum videt inuincibili-
les incipit quoniam voluntatem flectere et facere
de necessitate virtutem et tunc incipit mereri.
Et cooperat illa necessitas ad magnam perfectam
virtutum ad quas vix aliter perueniret. Et hoc est
quod dicitur de quibusdam: Compellis intrare. Et il-
lud: quod legitur et cantatur in ecclesia dei. Et ad te
nostras et rebelles compelle. Propinque volunta-
tes. hoc est. Fac de inuoluntariis voluntarios
ad ea que scis nobis expedire et per aduer-
sa cum volumus te in prosperis sequi.

De triplici industria et vitia. ca. iiii.

Industria in tribus consistit. In
pauca consideratione. In labo-
ris conatu. Et in perseveranti di-
ligentia. Per ista tria adiuuante
gratia vitia subiungantur et virtutes obtinen-
tur. Sed gratia quosdam ita preuenit: ut aut
multa cum facilitate: imo cum multa suavitate
faciant bonum et dedinant a malo: aut ita accen-
dant voluntatem ut cum magno seruire queque
facienda propter aggrediantur: quamuis dura et
difficilia. Quosdam vero ita sic quodammodo re-
linquit: ut quicquid boni agere debent necesse
habeant se stimulis et calcariibus pungere quasi
pigrum animal: ut grauior sit eis difficultas su-
perandi torpore cordis quam laboris actionis su-
stinendi. Isti et si non habent desiderium seruens
ad currendum post dominum: habent tamen desiderium desi-
derij orantes se trahi cum spouso: quia agilitatem
currere non habent. iuxta illud. Concupiuit ani-
ma mea desiderare iustificationes tuas in omni
tempore. Voluntatem bonam habent sed pigram et tepidam
non seruentem. Primum felicitus est facere bonum
cum facilitate. Secundum laboriosius facere bo-
num quasi ex necessitate. Quod autem istorum sit ma-
ioris meriti: puto nemo perfecte estimare

possit nisi eum qui spiritus ponderator est. scilicet. deus.
Quia secundi fideliter luctando vincunt se
ipsos: ut per consuetudinem sui potentes fiant
magne virtutis. Primi autem qui faciliter fa-
ciunt bonum: aliorum indigent cautela: ne sedu-
cantur: quia diuitie faciliter acqisite prodigaliter
solent effundi: quamque paulatim et cum diffi-
cultate elaborant. Secundi vero qui cum diffi-
cultate bonum faciunt antequam perfecte vincant
difficultatis temptationem: sepe quasi victi: laxati
vel terri ex labore desperant de victoria et
de peruectione ad finem quo tendunt: et remit-
tunt studium perfectionis: et ad alias occupa-
tiones se conuertunt: et quasi diffidentes de
deo quod nolet eos introducere in terram: promissio-
nis per quam significatur perfectio pu-
ritatis. Sicut filij israel in deserto tedio labo-
ris et timore difficultatis de superandis ho-
stibus detraxerunt terre promissionis: et morui
sunt in deserto preter paucissimos: hoc est pre-
ter Caleph et Josue: qui designant eos qui
caute et viriliter per tentationes pertransi-
unt usque in finem perseverando. Iam iter tot
de seculo quasi de egypto egressos tam pau-
ci perueniunt ad consumatam perfectionem: quia
aut seditionibus moti aut tedio laboris et diffi-
cultatis fracti viam perfectionis deserunt vel
aggredi non presumunt.

De remedijs generalibus et vitia. ca. v.

Quedam sunt generalia reme-
dia et vitia expugnanda et ad vir-
tutes obtinendas. Quaedam spua-
lia et aliqua singula: ut et luxuri-
am. Fugere feminas: viros: et cetera simi-
lia. Quaedam autem sunt que cito et perfecte perdu-
cunt hominem ad sanitatem mentis: quedam tardi-
us et imperfectius. Efficaciora remedia et omnia
vitia sunt. Primum paupertas: ut in omnibus pe-
nuria patiaris non solum in his que desideras
quia illa est omnium etiam ditissimorum: qui plus cupi-
unt quam habent: sed penuriam in his quibus
necessario indiges. in victu: in vestitu: ho-
spitio: ministris et similibus. Secundum despe-
ctio hominum ut sis contemptus et vilipeda-

ris: et non curas et in nullo singulariter honoreris: sed potius vilipendaris exprobreris et vitupereris: et h sepe ab amicis: donec tumor elationis in te penitus compulmatur. unde vides quanta mendici tollerint a diuinibus et quam patienter: quod non facerent si haberent diuitias vel honores. Tertium est magistrum strenum habere: ut cogaris facere quod iniuissime faceres: et dimittere quod libenter faceres: et nihil habere nisi quod datur: nihil agere: nisi quod iubetur. Nec etiam loqui nisi ad nutum alteri. Et nihil dissimulare quicquid agis: vel negligis: quin asperere reprehendaris et puniaris: donec curuitas proprie voluntatis plene in te ad formam rectitudinis reflectat. Quartum est elongatio a consortio secularium: quod sicut aqua turbata si ponatur seorsum a frequentia transeuntium purificatur magis ac magis: ita mens religiosi a seculo sequestrata minus affligitur circa terrena et celestia magis incipit desiderare et purius intelligere: et cogitando facilius eis inherere. Quintum est frequens oratio: quod eleuat mentem supra se ad deum: et impetrat ab ipso curationem languorum et vitiorum et sanitatem virtutum. Sextum est quelibet afflictio aduersitatis: ut labor: infirmitas: persecutio: tentationes: infamia et similia: quod sicut lima purgat et resplendere facit metallum: ita tribulatio et afflictio abradit rubiginem vitiorum. Unde Beatus Gregorius. Qui desiderat vicia plene vincere: studeat humiliter purgationis sue flagella tollerare. Si autem primo amara est ad sustinendum aduersitates de die in diem: tamen per consuetudinem continuo tollerabilis: fit quousque iam non curat. Vel etiam diligatur pro profectu sanitatis: qui ex inde puenire sentitur. Exemplum de cauterio quod primo acerbum est sed emortua carne non dolet: et superfluos et noxios humores educit. unde orat pro peccatis. Proba me domine et tenta me: ut renes meos et cor meum. Septimum est continua mortis meditatio et retributionis que facit vicia timere et virtutibus studere. Sicut arte

medicane contraria contrariis curantur: ita vitia contrariis exercitiorum remediis sanantur: ut superbia: humiliatione: gula: sobrietate: impatientia: aduersitate: et sic de ceteris.

De remedijs spiritualibus. ca. vi.

Unc ergo de spiritualibus singulorum remedijs vitioz videndum est: que si omnia non possumus describere: pauca tamen de pluribus consideremus: sicut pauperes qui non possunt multas medicinarum diuersitates et efficaces habere: conficiunt sibi de vilibus herbis unguenta quibus liniat et curent suos dolores.

De remedijs contra superbiam. ca. vii.

Rimum superbie remedium est consideratio proprie vilitatis tam in corpore quam in anima: tam illius que quidem nobis inest cum ceteris ceteris quam illius que nobis est singulariter notior in occulto: vel in aperto: siue sit naturalis siue accidentalis. Considera igitur vilitates et infirmitates corporis quod sumus: quomodo concepti: quomodo in utero nutriti et nati: quod sumus intrinsecus sub cute: que sordes ebullunt per apturas: quam facile depit quicquid pulchrum est et validum apparet: quod mors semper appropinquat: et quales erimus post mortem. Item quod exteriores et honores et diuitie non sunt nostre: naturaliter enim diuitie terra sunt et de terra tolluntur ut pecunie et possessiones. Honores vero non impenduntur homini pro se: sed pro questu qui inde speratur. Sicut vultures currunt ad cadauera que diu sperant inde saturari: sed cum totus sic corroserunt quod nihil nisi ossa sicca remanent cadauera tunc relinquunt. Item bona mentis non sunt nostra sed sunt dona dei et rationem reddituri sumus inde districte ut scientia: ingenium: virtutes. Mala vero pure mala nostra sunt et ex pluribus circumstantiis gratia et grauius supplicij digna. Bona nostra non pure bona sunt: sed multipliciter imperfecta: pigritia: desidia: vanaglo

ria: inopresens: tepiditas: & varie cogitatio: neq; imperseuerantia & cetera vitia sepe viciant bona que facimus: & maculant sacrificium nostrum tam orationum q̄ actionum: ut minus sit deo acceptum: & minus nobis meritorium. Itē expositi sumus multis periculis & eterne damnationi & infinitis supplicijs & pluribus vitijs & peccatis onerati & miserijs subiecti. Unde ergo superbis terra & cinis homo tam vilis. **¶** Secundū est exercere se in humilibus vilijs & despectis officijs & rusticanis laboribus: humili habitu recedere: humiles mores: & verba dulcia habere: locum nouissimum eligere. Nihil iactantie & ostentationis pretere. Nec & his similia cum in consuetudinē versa fuerint: mentem ad humilitatem inclinant. Si autē vanagloria pulsat vel superbia mentem pro huiusmodi humilitate. Nec est ex nouitate vel raritate huiusmodi humiliationis. Nam per longum vsum ista vanitas euanescit. vnde ps. In do faciemus virtutem: & ipse ad nihilum deducet inimicos nostros. Tertium ē meliores & superiores se attendere: & homines q̄ ipsum dominū iesum deum & homines ut eorum compassione sibi met vilescat hō: qui se putat aliquid eē: sicut locusta ad gigantem: calculus ad montem: gutta ad flumen. Et h̄ tam in faciendo bona q̄ in patiēdo aduersa: pamosus generosior vilescit inter purpuratos. Sic nos debiles in virtutibus sumus respectu maiorum & sanctorum: siue qui ante nos fuerint: siue qui adhuc naturalr manent.

¶ De triplici inuidia. ca. viij.

Inuidia triplex est. Prima nō gaudere de bono alterius & nō dolere de malo. h̄ est contra caritatē pr̄mi quem tenemur sic nosipos diligere: cū nemo sit qui de proprio bono non gaudeat: vel de malo non doleat. Secūda est doleri & torqueri in bono alterius & gaudere & optare malū ei⁹

ex odio persone. Nā qui dolet de prosperitate alterius vel gaudet de aduersitate ei⁹: quia videt non ita expedire eidē vel communi vtilitati aliorum non ex odio persone: non est inuidie deputandum. Sicut istus iudex destruit malefactores ne ipse vel ipsi grauius dānentur: si diutius in malis perseuerarent: vel per eos pax communis turbetur. Tertia est promouere malum alterius verbis & factis & bonum impedire vel grauius deprimere. Inuidia grauis ē malum pro malo reddere: grauior autē odire illum qui tibi nihil nocuit. grauius autē malum pro bono reddere: vel odio habere aliquem: qui bonus est: sicut iudei christum. Item malū est ledere aliquē in reb⁹ vel honoribus: peius in corpore. pessimum autē immo diabolicum ledere & nocere aliqui in anima quo ad salutem eternā. Itē negare indigētū beneficium peccatū est: etiam si sit inimicus. Nō impedire malū ei⁹ cum possis grauius ē. Perfectorū autē est bonū etiā inimici promouere & diligere ex affectu. Quidā putāt innocentes eē: si negāt illis quos nō diligūt salutationē suam: s; examinet se quō esurienti inimico cibum ministrarent: si salutationē quā sine damno dare possunt negāt: maxie si desideret & affectet. Ideo autē inuidia & odium deo pr̄aria sunt: q; singulariter caritati que deus ē opposita sunt: & communi bono qd̄ dei largitas equalr oibus procurauit. Inuidet eos & odit quos de⁹ creauit & redemit: & diligit: & de quibus spes est: q; ad vitam perueniat sempiternam.

¶ De remedijs inuidie. ca. ix.

Primū remediū cōtra inuidiā est: qd̄ summū est: nūq; amarere vel cupere eorum que mundus amat. i. honores: diuitias: voluptates: & tēporalia. Eo enī quo in plures diuidunt: eo in partes minores fiūt. Et qui ea appetit inuidet alijs ipsa habentib⁹ dum necesse ē aliū carere qd̄ alter h̄. Ecce

fia autem et diuina quo plures magis par-
 ticipant: eo magis dilatant et abundant: ut
 virtutes et sapientia et dona sancti spiritus:
 et similia: que participatione non minuuntur.
 ¶ Secundum est cogitare quod si alius non
 haberet illud unde ei inuides: tamen tu non
 haberes unde nec inuideas alteri quod sine da-
 no tuo habet ne frustra de aliena felicitate tor-
 quearis: Remedium contra odium est dei time-
 re vindictam: qui non remittit homini pecca-
 ta sua: quoadiu ipse tenet odium ad proximum
 suum. ¶ Tertium est cogitare quod quandoque
 oportet cum proximo suo recocultari si vult
 saluari: unde melius est hoc cito fieri: quam tar-
 dius: ne homo sit in periculo damnationis: et per-
 dat bona que interim operatur. Futuri eius
 domestici in domo patris celestis habere debe-
 rent eterne pacis sedes incolare: quod quan-
 to habet feruentior dilectio: tanto illic erit iocun-
 dior: fructio eterne pacis. ¶ Quartum est ut
 studeas illi qui magis contrarius est tibi ob-
 sequior et affabilior: esse. Per hoc enim leuis
 cor: eius si est intelligens: vel saltem cor: tuum.
 Noli vinci a malo: sed vince in bono ma-
 lum. Item si esurierit inimicus tuus ciba illi.
 Quid prodest homini diu meminisse iniu-
 riarum nisi ut amplius inquietet et affligat se
 metipsum. Sufficit dici malitia sua. Tantum
 eis nobis sunt moleste: quantum in nobis stu-
 demus esse pacifici: quod si super hoc voluerimus ea
 nobis aggregare per odium et rancoris ob-
 uationem cuius obuiemur quam si omnia resistendo
 vincamus. Sed potius iuxta apostolum dare locum
 ire debemus. id est cedere et non acquiescere ma-
 lo malum pro malo reddendo. Ad si volue-
 rimus omnes opprimere quos aduersarios pa-
 timur: interim alij insurgent: et nos prius suc-
 cubemus: quam omnes vincamus. Qui seipsum
 per patientiam vicit: omnes aduersarios
 superauit. Iere. x. Bellabunt aduersum te:
 sed non preualebunt. Exemplum de marty-
 ribus sanctis. Sed um aliquando ex inui-
 dia nascitur: aliquando ex ira.

De triplici ira. ca. x.

i
 Tre triplex est qualitas. ¶ Prima
 subito et facili causa moue-
 ri: ut ex leui facto vel verbo vel
 etiam ex sola suspitione. Aliquan-
 do etiam contra insensata commouemur et irasci-
 mur bant: lapidi: ligno: vel calamo et huius-
 modi sine ratione. ¶ Secunda vehementer
 inflamari: nam aliquando ira tantum in corde ac-
 cendit: quod etiam facies inflamatur et deforma-
 tur. Aliquando gestus et mores mobilitate
 quadam notabili aggrauant: ex qua interior
 animi commotio demonstrat: ut sunt inusita-
 tio narium: palor: vel rubor: vultus: depres-
 sio palpebrarum: tremor: labiorum: inquietu-
 tudo totius corporis. Aliqui etiam per ver-
 ba erumpit: per clamores. per conuicia: con-
 tumelias: maledicta: miseria: piuria et blas-
 phemias. Aliquando quasi febris concutit
 corpus vel quasi frenesit mentem in furores
 euertit. Aliquando manus mouet ad ledendum
 alium vel seipsum ita ut sibi et quandoque ma-
 nus inicit vel que parauerat vel abijciat
 vel destruat. Aliquando non sinit admittere
 que sibi sunt utilia ut cibum et aliud commodum
 et multa huiusmodi. Ira etiam pacem cordis turbat
 et rationem obnubilat et memoriam confundit: et si-
 cut fumus hospitem de domo expellit. Ita ira
 spiritus sanctus qui super quietem regescere nimis modo-
 quit de cordis hitaculo excludit. ps. In pa-
 ce factus est locus eius. ¶ Tertia qualitas ire est diu-
 turna commotio: quam aliqui ratione fouet. Qui-
 dam habent de ista qualitate magis et minus de secula
 et tertia. Quidam habundant in duabus ipsarum.
 Quidam in omnibus tribus: et hi sunt pessimi. Ira
 est contra virtutem: mansuetudinis et mititatis: et de-
 honestat honestatem morum et disciplinam et
 facit inconsideratum: quod nec deum timet nec ho-
 minem reueret. Ira etiam non habet misericordiam nec
 humilitatem preterdit et excecatur intellectum: sicut
 fumus nocet oculis: sic ira cordi.

De remedio eius. ca. xi.

r
 Remedia ire sunt. vij. ¶ Pri-
 mum versus. punda pmeditatio illorum
 que preter occurrere: tamen bonorum quam seculorum

contrariorū: vt ante pugnam se hō prepa-
ret ad patientias: ⁊ hostem quasi in insidijs
paratus expectet: vt eo minus perturbent
veniētia quo fuerint p̄scita. Qui. n. in du-
ello debent pugnare ante pugna solent artē
pugnandi exercitādo adiscere: vt ictus ad-
uersarij sciant scuto excipere ne improvidi
vulnerent ⁊ superent. Nā qui primo tūc
vult armari: qñ iam hostes irruunt sup eū
nec spacium dabit ei ad armandum se: nec
etiā prestupore consiliū inueniet quo eua-
dat. Secundū est os cōprimere tacendo: ⁊
accēsam flāmam ire in corde suffocare ne
si euaporare permittatur increseat ⁊ alios
accendat: sicut dei gne materiali sepe expe-
rimur. Adhuc enim duo hostia deus de-
dit lingue: dentes ⁊ labia ne facile profiliat
ad nocendū maxime cū intus accensa fue-
rit igne furoris vel infecta toxicato liuore
qui dimittit aquam caput ē iurgiorū. Eccl.
Facito ori tuo hostia ⁊ c. p̄s. Pone domi-
ne custodiam ori meo. Tertiu est conuerte-
re se ad aliqua negocia quibus cor occupa-
tur loquendo vel alia tractādo: vt sic obli-
uiscat cōmotionis sue. Sicut qui vult ignē
extinguere subtrahit stipites ardentes: vt
sic diuisus per partes deficiat materia ei
subtracta. Prover. xxvi. Cū defecerint li-
gna extinguetur ignis ⁊ c. Quarta est ve-
recundia per q̄s homo modestus erube-
scit discipline sue detrimētum incurrere: ⁊
alios scandalizare ⁊ vim facit sibi met repri-
mendo iram vel etiā alios motus idēdina-
tos ne honestatis dispendia patiatur: Sic
etiā timor reprimit iram: sicut videmus in
seruis: qui a dñis suis sepe dure castigant:
nec audent leuiter econtra mutare ne forte
peiora eis inferant. Si hec pōt timor hu-
manus: quanto magis timor dei: si vere in
sit menti. Et maxime amor ipsius boni tm̄
potens est: quisq̄ malo resistere: quantum
amor boni i cordis eius affectu qualuerit.
Quintū est assuefacere statim se cū sentit
cōmotio admittere consilia prudentie. per-

pendendo q̄s nociua sit iracūdia: que ledit
cōscientiā: confundit famā: alios scandali-
zat: cor inquietat: spiritū sanctum tormenta-
meretur. Et etiā q̄ illud pro quo irascimur
iam inevitabile est si factum est fieri oportet.
Et q̄ nihil proficimus irascēdo: nisi q̄
malū duplicamus. Tot enim in hoc seculo
occurrunt aduersa. q̄ etiā si omnē diligen-
tiam apponimus qualiter ea nobis mitti-
genus etiā leuiter patiēdo vix tamē om-
nia portabimus. Quāto magis si volueri-
mus ea nobis aggregare per impatientias
⁊ retinere in corde per rancorē: nec expel-
lere: vt euanescent sicut fumus ante obue-
mur ⁊ suffocabimur: q̄s possumus omnia
insistendo superare. Sicut illi qui ptinum
fluxum reumatis nō execrant suffocātur.
Quid volumus verba ptumeliosa aduer-
sum nos prolata retinere: que iam cū aua-
ra transierit: que nihil nobis nocuerunt
quantum fuit in se nec in rebus: nec in cor-
pore. Nec gratiam dei afferre: nec hono-
rem apud homines possunt: nisi ipsi offen-
damus nosmetipsos per impatientias. Im-
mo potius magis grati sumus deo ⁊ ho-
minibus si contumelias patimur: q̄s si ni-
hil aduersi pateremur. Sic extimem⁹ ver-
ba maledicorū: ⁊ detractorū: sicut latrat⁹
canum vel clamores anserū quos contra
nos audimus ⁊ non curamus. Qui alterū
contumeliose vituperat seipsus magis q̄s
illum debonestat. Ecce aliquando in men-
te intemperies aeris affligit nos: ⁊ cū eua-
serimus letamur ⁊ tristitie prioris obliui-
scimur. Nec adiscimus vt iterato contri-
stemur de priori incōmodo qd iam p̄terijt.
Sicut etiam debemus p̄teritarū obliui-
sci iniuriarū: ac si non fuerint gaudere
q̄ sustinuumus: quia cum tribulatio per-
transierit meritum eius adhuc manet. Lo-
gitare etiam debemus q̄ nemo in hac vi-
ta sine aduersitate viuit. Etiā qui seculo
seruiunt sepe grauiora tollerant. Item
quanti sancti sustinuerunt: et marti-

res maxime: et super omnes ipse dominus iesus christus: Et si ipse tanta passus est pro nobis non est indignum si nos aliqua toleramus pro christo: et pro magnalia nostra: et pro merito peccatorum nostrorum: pro quibus vtilius habet modica pati debemus: quam in futuro plurima et acerbiora. Nec et similia prudenter et sepe cogitando impetum iracundie et impatientie facilius superamus.

De accidia. ca. xij.

Accidie vitium tres habet species. Prima est quedam amaritudo mentis: quod nihil letum vel salubre ei libet: tedio pascitur: fastidit contentius hominum. Nec est quod scilicet cor. vij. ap[osto]l[us]. seculi tristitia appellat: que morte operatur proclivis in desperationem et diffidentiam: prona ad suspitiones que patientem aliquando instigat ad necem sui ipsius luctu irrationabili oppressa. habet aliquando nascitur ex precedenti impatientia aliquando retardato vel impedito desiderio cupite rei: aliquando ex predicationibus melancolicis humoribus: et tunc est medicorum adhibere remedium: potius quam religiosorum vel theologorum. Secunda est torpor: quidam pigritia que somnum amat et comoda corporis: horret labores: fugit aspera queque: ut frigus et operationem: ocio delectatur. Nec est pigritia proprie. Tertia est que sola fastidit ea que dei sunt: et ad alia agilis est et allacer otio est ei insipida: a laudibus dei se absentat ubi caute potest et audet. Festinat velociter exple re orationes debitas ut minus afficiatur tedio earum. Assumit interim alias cogitationes vel occupationes quibus intendit: donec perficiat horas vel orationes consuetas. Rumoribus pascitur: ludis delectatur et cogitat negotia quibus occupetur. Nihil ei est magis onerosum quam interdere deo et his que spectant ad studium et profectum spirituale: cella ei carcer est. Enagari autem tam corpore quam mente extra claustrum diligit: et querit multas occasiones. Dis rigor: spualis discipline gravis est ei: et murmurat et conquiritur

de duritia preceptorum pro disciplina habet se languum. Hoc accidie vitium signum est ingratitude: quod tanta beneficia contulit nobis dominus: et confert quotidie quod fidelem servum eius deceret nunquam ab eius laude cessare: nunquam eius obsequium fastidire. Item spoliat nos multis meritis et premiis in celo. Tantam enim gloriam omni hora negligimus: quanta bona interim facere possent si ociose ea transigimus. Et nulla vel modica hora preterit: qua aut mereamur aut demereamur. Item cum in multis offendamus deum: quoniam est ut tempus quod adhuc restat nobis ad vivendum tanto metum expendamus: ut redimamus tempus quod male amiseramus.

De eius remedijs. ca. xij.

Remedia accidie sunt habet. Primum et efficacius est cogere se ad ea spiritualia studia: que maxime fastidit homo et precipue ad orationem et celebrationem divinum quoad: et quousque per dei gratiam stat nobis in oblectatione. Si autem differat talis gratia nihilominus de labore luctamus meritum accrescit: et virtus roboratur. Deus enim non requirit a nobis quod non dedit. scilicet gratiam devotionis: sed habet vult ut eam queramus: et cum dederit perservemus et gratias ei agamus. Possibile enim est aliquem multo plus mereri in pugna laboris pro obtinenda devotione et si non proficit quam si multe devotionis foret sine labore: quod de hoc. scilicet de devotione sine labore posset extolli et meritum divinum: sed de pugna cor humiliatur.

De remedijs tristitie. ca. xij.

Contra tristitiam maxime valet frequens memoria benignitatis dei et intuitus beneficiorum eius: quod cuius bonitatem peccata nostrum sunt sic mare ad guttulum sive e contra. Item multum valet cum bona societate conversari libenter maxime ubi de deo loqueretur semper et devote. Item aliud remedium. Jac. v. Tristat aliquis ex vobis orat equo animo et psallat. Sic. n. cor illi arefcit et spiritus: et spiritus tristitie effugatur. Si

cut psallēte **David p̄ Re. xvij.** Spūs ma-
lus a saulo recedebat. **Occupatio** ē pdest
tristib⁹ vt obliuiscant tristitie. **Idigris** nō
villis ē exercitatio laboris ⁊ psuetudo in
cōmodo vti cogēte strenuo magro vt nō
possit remuere: agere pro tedio laboris nisi
debilitat⁹ sit in cā. Itē h̄ tediu cordis valet
varietas actionis vt ab vno trāseat ad ali-
ud opus bonum.

In q̄b⁹ se d̄ exercere suis dei. ca. xv.

Erunt dei in his q̄tuor: exerci-
tj⁹ **N̄sē.** Aut deo itēdat orādo
psallēdo: meditādo: studēdo de
notiōi. Aut scōdo de deo tractet:
legēdo: studēdo sancte: p̄serēdo: discendo:
docēdo. Aut tertio pro dō labore: opando
fuiēdo: corpus castigādo ⁊ v̄tutib⁹ studen-
do. Aut q̄rto corpis refectiōi moderate in
dulgēdo: q̄scēdo: doumiēdo: cibū vl' potū
sumēdo ad h̄ vt corpus possit huire spūi.
Eccle. xxij. **Manis ⁊ disciplina ⁊ op⁹ ser-
uo.** Manis ad sustentatiōez disciplina ad core-
ctionē: op⁹ ad exercitacionē. **Asin⁹** idiget pa-
bulo ne deficiat: onere ne lasciuiet ociosus:
virga q̄ pellatur ne pigre abulet vl' deuict.

Que sit deterior accidia. ca. xvi.

Ravis accidia est negligenter
persoluerē illud ad qd̄ q̄s tene-
tur: grauior oīno p̄terire exte-
dio: grauiissima ēt aīos ipedi-
re ⁊ a bono retrahere: ⁊ q̄ nō possit alioz
bona studia equo aio sustinere.

De auaritia. ca. xvij.

Auaritia tres hēt spēs. **Prima**
ē aīetas: ⁊ cupido h̄ndi p̄palia:
vl' acquirēdi siue sequat̄ effect⁹
siue nō. Sicut pōt eē auar⁹ pau-
per: qui modicū h̄z vel ēt nihil. **Secūda** te-
nacitas p̄seruādi bita: que nō p̄mittit ea er-
rogari ī pias cās vl' in vsus necessarios cō-
grue expēdēdi nisi cū dolore. **Tertia** ē auge-
re diuitias: ⁊ v̄ndecūqz acquirē ēt de iniu-
sto ⁊ turpi questu: vt furto ⁊ rapina fraude
vsura: ⁊ in alijs inhonestis modis. **Quidā**

laborāt in prima specie: qdā in secūda: qdā
in tertia: qdā in duabus: qdā in oib⁹. **Hoc**
viciū sp̄aliter videt eē h̄ naturā ⁊ extra: ⁊
ex sola p̄aua cōsuetudine vel pro corrupta
volūate. **Quia** ex h̄ p̄bat: q̄ mundus ml-
to tpe caruit h̄ vicio: ⁊ alique gētes adhuc
putantur ab eo imunes eē vel fuisse: sicut
Signoso philiste. Itē q̄ mlti seculo renūci-
antes cū ab alijs vitijs sepius ipugnentur:
ab h̄ nunqz deinceps pulsant nisi forte pro-
pria m̄sa volūate se subijciāt. **Qui** autem
semel se ei⁹ laq̄o alligari p̄misit: vix nunqz
de cetero ab ei⁹ cōpede liber erit: vnde vi-
demus quosdā religiosos: post p̄maz seculi
abrenūciationē: qua ab ei⁹ laqueis erepti
fuerāt rursus inuolui retibus auaritie ⁊ in-
satiabiliter sitire res alienas: qui p̄xi⁹ p̄p̄i-
as cōtēpserāt pp̄ deū. Sicut iudas oib⁹ su-
is renūciauerat: postea fur fact⁹ ē: ⁊ locu-
los colligēs dñm maicstatis vendidit ⁊ la-
queo se suspēdit.

De remedijs cōtra auaritiam. ca. xvij.

Remedia h̄ auaritiam sunt tria.
Primū oīa pro xpo relinque-
re ⁊ sub alteri⁹ regimie viuere
⁊ p̄uisiōe. Et si qua habuerit ea

plene resignare ⁊ ī nullo sui iuris eē: sic in
p̄mitiua ecclia fideles aplis erāt subiecti: ⁊
ī monasterijs bñ ordinātj claustrales. **Hoc**
efficacissimū auaritie remediū dñs docuit
dicēs. **Qui** nō renūciauerit oib⁹ que possi-
det: nō pōt me⁹ eē discipulus. Itē si vis p̄se-
ct⁹ eē vade ⁊ v̄de oīa que h̄es ⁊ c. **Secū-**
dū remediū ē p̄siderare oēs p̄plexitates di-
uitiarū: ⁊ laqueos auaritie ⁊ paupertatj liber-
tatē ⁊ v̄lilitatē: **Diuitie** enī piculose acgrū-
tur ⁊ cū labore ⁊ mltā sollicitudine p̄seruan-
tur: q̄ mltorū inuidie vel isidie patēt: sup-
latronū: raptorū: potētū: fraudolentorū:
vbi mltē sunt opes mlti: ⁊ q̄ comedūt eas
tā p̄sumatiū: q̄z subtrahētū. **Al** nullo ē sect-
rus diues: nec ab extraneis nec a p̄xiis. Sic
ē diuitibus ī medio cupidorū: sicut carnifi-
ib⁹ ī medio canū famelicorū. **Diuitie** diu-

colligunt: cito amittunt: paulatim multipli-
cant: et subito dispergunt. Diuitie multipli-
cate non minuunt sed augent sitis auaritie: sic po-
tus hidropico. Quid ergo quis: vni plus
crucieris. Affligunt nudum hunc: et iam habite et
amisse. Pauca sufficiunt necessitati. Ad hoc
cito rapit ab eis. Penas et nas suis amato-
ribus lucrant. ab his omnibus libera est paupertas.
ps. Rapinas nolite percipere: diuitie si
affluant nolite cor aponere. Fructus diuitiarum
est largitas elemosinarum. Sine isto infructuose
sunt et piculose. Eccle. Diuitie seruate
in malum domini sui cedent. Semine accumulatum
putrescit: sed fructificat seminatum. Primum
remedium est fiducia de deo qui uos derelin-
quit sperate in se iuxta promissum ipsius. No-
lite solliciti esse etc. Scit enim pater vester celestis
quod his omnibus indiget. Qui enim sic fecit homines
ut alimentis indigeat non patietur cum peregrino ne-
cessario subtractione: si eius cure se comit-
tat. Mat. vi. Querite primum regnum dei et
iustitiam eius: et hec omnia addicientur vobis. Nam
qui libenter homini dare vult celestia bona et
eterna: non negat minima et terrena. Si enim
mali et crudeles homines imo bestie et bruta
filios nutriunt: multo magis optimus etiam
verax deus filios suos non deseret: qui et be-
nignus est super ingratos et malos: quanto ma-
gis super bonos: qui omnes sollicitudinem suam in eo
ponunt. ps. Non vidi iustum derelictum nec se-
men eius querens panem. Unum est tribus a
deo sperandum est. Auaritiam percipientibus
pro deo: quod aut procurabit homini necessa-
ria. aut cum pro victu et penuria dabit homi-
ni vires quas in habundantia posset habe-
re. et hoc est iocundius de modico magis esse
fortis: aut quod subtrahit corpi resuderit me-
nti in consolatione spirituali: ut libenter careat
corporali habundantia: que spiritualibus de-
litijs feliciter recompensabitur. Insuper in
celo magnam gloriam meretur patienter
tollerata pro christo penuria temporalis: quod
beati pauperes spiritu etc.

De speciebus gule. ca. xix.

Alte quatuor sunt species. Prima
ante debitum tempus vel sepius
quod deceat comedere preter ne-
cessitatem more pecudum. Secun-
da est cum nimia auaritate et impetu quodam
vorare sicut lupi vel canes famelici. Tertia
nimis implere se potius quam reficere. i. plus
sumere quam sit necesse ex quadam inconside-
ratione et delectatione gule. Quarta nimis
lauta et exquisita querere. Nec nutrit auari-
tiam sicut prior acidiam vel pigritiam: que
delicata querit: cupit diuitias: ut possit ha-
bere quod appetit. Nimia vero ciborum
repletio pigram reddit: quod vas plenum pon-
derosum efficitur: hebetat etiam intellectum
et affectum dilectionis obuiat et refrigat:
et agilitas retardatur: et in somnum ducit sup-
flua ciborum repletio.

De remedijs contra gulam. ca. xx.

Remedia gule. Contra primam spe-
ciem. scilicet quando comedit ante tempus suf-
ficient bona voluntas: ut nolit pri-
us vel sepius comedere quam sit
perueniens. Infirmis autem non est lex posita. Iuue-
nes vero et laborantes sic exigent necessitas di-
scerta refici possunt quam consuetudo vel ecclesie institu-
tio non repugnat. Contra secundam versus quando come-
dit cum nimia auaritate vtilis est disciplina vecu-
die: ut modeste se habeat et impetum refrenet. Item
consideratio quod iordiana et nimis festiata refe-
ctio ledit nas et minus nutrit et plus equo
vult. Eadem est consideratio valet contra tertiam speciem
quod nimis sumit: et quod impedit a bono opere: sicut
supradictum est. Efficacius tamen remedium contra tertiam et
quartam speciem est: non habere vni gule possit satisfacere:
ut quanto quis paupior fuerit tanto minus in
hac parte peccabit. hoc est habitus seniorum. Prima
pugna quam nos deuincere oportet: quanto minus
supata fuerit tanto validiora faciet cetera vicia
contra nos: et nos debiliores contra ea. Item gule namque
peritus mors intravit in omne genus humanum: unde et
saluatoris nostri: diabolus primo per gulam
tentauit: quasi ianuam aliorum viciozum adiutum
querens ad vltiora.

Conremedijs contra omnes voluptates aduersitates et tribulationes. ca. xxi.

Alet etiam tam contra delectationes gulae quae contra alias voluptates viciosas considerare cito pertransit et quibus cuius ter durat: et quae transacta sic est quasi nunquam fuerit et relinquit post se vestigia male conscientiae et plenitudinis et confusionis: et debitum suppliciorum: et meriti detrimentum unde cum delectamenta mundi et carnis appetitis: pone in corde tuo ac si ea habueris et faciaris sis: et hora praeterierit: quae voluptas posita est quasi somnum noctis transactae: imo contemptibilior: quia malam conscientiam facit perpetrata voluptas. dimissa vero et non peracta letam facit conscientiam et securam. Contra valet contra omnium aduersitatum turbationes: ut ponas in corde tuo iam durante aduersitate: quae ita debet esse: et aliter non possit esse: et voluntas dei sit quae ita sit: et sic disposuit: ut ad hoc venires et sic eueniret. Ad enim quisque disponit sponte: inde mentis turbatur si venerit. Cum autem turbaris quae non euenit quod optaueras vel speraueras cogita quae alia mala non eueniunt quae aspera fuissent si euenissent: et tamen non turbaris quae non eueniunt: quia de quibus eorum hominis non disponit sibi gaudium si euenient: de his etiam non tristat si non eueniant: ubi gratia. Si speras cras habiturum habere bonum: praeridium letaris: sed si forte spes tua frustetur turbaris: quia letitia spei subtracta est. Sed si nihil speras non tristaris si non euenierit: quae videris tibi nihil perdidisse: cum nihil habueris amittendum. Homo enim virtuosus sic debet talem suam spem et solacium in deo ponere: ut nunquam ex toto figat in terrena consolatione: ut quasi suspensum habeat desiderium ad omnia exteriora et non fixum: sicut qui super glaciem incedit leuiter ponit pedem neptando si trepidet ut retrahat pedem ne submergatur. Cum ergo per

dis aliquid quod diligis pone in animo tuo quae nunquam habueris: et quasi somnum fuerit quod videris habuisse: quod nunc more suo euenierit: et in nihilum redactum sit. Hoc etiam optat propheta sibi cum effectu inspirari dicens. Velut somnum surgentium donec in ciuitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges. Hoc est redige memoriam terrenorum istorum in corde tuo quod est ciuitas habitationis tuae ad nihilum: ut nihil reputetur esse vel fuisse pertransit sicut somnum surgentium obliuioni traditum quod non curatur. Somnum est haec vita malis et stultis: qui putant se esse quod non sunt. id est felices: et habere quod non habent. haec est vera bona: quae falsa sunt quae habent. Item considerationes non sunt fantastice dicende: sed vere et sapientes: quia faciunt mentem tranquillam et stabilem inter mundane prosperitatis et aduersitatis varietates. Cum ergo desideras quod non habes cogita quasi habueris et iam saturatus inde fueris: et modo pertransierit. Cum iam habes quod diligis noli nimis imitari ei per delectationis affectum: sed cogita quae cito praeterfies istam letitiam: et nihil post se relinquet nisi vestigia dolorum: et confusionis et debitum suppliciorum. Cum ergo amittis quod amisisti et tamen quasi nunquam habueris illud videris sed tamen sit quasi in somnio videris vel in cogitatione quasi imaginatus sis te talia habuisse. Sicut si imaginatus sum quae sum rex franciae: et magnam pompam et delicias habeam: et postmodum rex anglie debellet me et capiat et spoliat me gloria et regno et inanis remanerem ab omnibus. Si igitur peracta tali fantasia grauer vellem turbari: et tristari de ista regni fantastici amissione: vel si valde exilarari voluisses ex delectatione huiusmodi fantastice imaginationis: non ne stulta tristitia vel inanis gloria esset moueri de his quae nunquam fuerunt vel erunt. Valere enim varias letitias et tristitias semper habere possemus imaginando in nobismetipsis qualescunque glorias vel delectationes: et

Contra tristitias et dolores. Sicut solent quidam in sani et lunatici quibusdam fantasijs delusi ex confusione cerebri sine apparente exteriori causa modo ridere modo flere secundum imaginationes interius conceptas tristes vel letas. p̄. Verum tamen vniuersa vanitas omnis homo viuens. i. viuens secundum hominem: et non secundum deum. Et quare. Verum tamen in imagine pertransit homo velut in quadam imaginatua delusione existimans se aliquid esse cum nihil sit: et ita ne dum vane extollitur: sed etiam vane conturbatur vanis timoribus: et meroribus deiectus. Theaurizat et ignorat cui congregabit ea: quia nescit an ipse eis fruiturus sit an alius cui non cupit: Contra hunc prophetam sibi met consilium innumerat. Dicens et nunc que est expectatio mea non ne dominus: et substantia mea apud te est ubi perdere non formido. Ecce tra pone in corde tuo de futura aduersitate non turbari: quia contingentia ita se habet quod possunt euenire et non euenire: et sepe turbamus nos ante tempus de hoc quod nunquam eueniet. Sicut puri aliquando flent recordantes de bonis que haberent si parentes eorum morerentur qui adhuc viui et sani sunt et eis pueri ipsi aliquando premoiturus sunt. Quod si etiam aduersitas circa futura est sufficit dici malitia sua: ut non duplicem nobis dolores precedente angustia cum sequens tribulatio per se satis excruciet. Hoc dico de temporali tribulatione non de eterna que expedit nobis preterire et cauere. Grego. Ante supplicium de supplicio cogitate. Instante vero iam tribulatione vel aduersitate consideranda cum vtilitas aduersitatis quomodo peccata purgat cautos reddat a peccato: et subtrahat occasionem peccandi in multis: et exercet ad virtutes. Ad hunc militatem ad compassionem: et ad similia sustinenda fugiendum mala. Sollicitos ad diuinum adiutorium. Ad experientiam diuine clementie: que tribulatis corde iuxta solet esse. Ad exercitationem propriarum

virtutum: que in aduersitate plenius sunt: et videmus quantum profecerimus in eis. Item ad maiorem gloriam promerendam et super omnia ad reddendam vicem christo passo pro nobis. Transacta autem aduersitate: quia euasisti gaude sicut de naufragio euadit vel detempestate: et de via mala ad hospitium bonum peruenit. Et noli te dupliciter affligere rancore vel odio ex memoria iniuriarum contra illum a quo passus es cogitans quod si non meruisti apud illum ut te affligeret: tamen forte meruisti apud deum ut te puniri permitteret: et ipse deus iudex usus est illo quasi tortore ad iustitiam prosequendam circa reum suum. Sic assur virga furoris domini dicitur: quia eo usus est quasi virga ad dandum disciplinam seruo suo israeli peccanti. Et sicut virga post correctionem in ignem proicitur sic et illi vltiores dei tandem punientur maxime qui non recto zelo et iuste proximos persequuntur. **C** His quasi per excessum tactis qualiter te inter aduersa et prospera immobilem conserues ne prospera extollant: vel aduersa deiciant: quia aduersitas maxime versatur circa carentiam vel amissionem cupiti et timorem vel tollerantiam habendi: ad remedia et qualitates vitiorum considerandas redeamus. Non enim mediocriter valet ad morbos vitiorum sanandos scire equanimiter carere his que caro vel carnalis affectus appetit: et patienter sustinere: et non pertimescere que horret: et odit. Sic et in medicina corporali sanitati propinquat qui bene seruat dietam: et cauet a nociuis: et constanter recipit et sustinet amarum poculum confectionis. Grego. Qui ergo appetit plene vitia vincere studeat humiliter purgationis sue flagella tollerare. Idem. Scio et habundare et penuriam pati et esurire et saturari viribus: et in omnibus iustus sum.

C De peccato luxurie.
Capitulum. xxij.

Auraria quadruplex est. **P**ri-
 ma est in corde quando homo
 immundas et lubricas cogitatio-
 nes scienter et voluntarie causa
 prave delectationis versat in co-
 gitatione sine repugnancia consensu. Sap. i.
Perverse cogitationes semper autem adeo
Asat. quinto. Quicumque viderit mulie-
 rem ad concupiscendum eam iam mecha-
 nus est eam in corde suo. **S**ecunda spes
 est quando citra opus generantium. Ho-
 mo: faciat se libidinosis gestus amplexando
 osculando palpando: impudice respiciendo
 et loquendo et ascultando. turpia sola delecta-
 tione parua: vel alijs meretricijs blandicijs
 carnali satisfacit affectioni. Nec tanto est
 grauior quam illa quanto longius ad exteri-
 ores conatus causa prave delectationis est p-
 gressa. Si enim sola prava mens rea est in
 se per consensu male concupiscentie: quanto
 magis laxatis habenis ad exteriora libidi-
 nis incitamenta exteriorum sensuum: et mem-
 brorum ministerio adiuta et prouocata. Si
 solum concupiscentia in corde mechia a do-
 mino iudicatur: quid ergo ex concupiscentia
 osculari palpare. etc. Nemo ergo se stul-
 te seducat: ut putet se solum peccasse quan-
 do opus generantium perficit vel laborat
 perficere: cum etiam preambula operis da-
 nabilia sint. In ipso enim licito coniugio se-
 pe excusabilior est simplex concubitus: quam
 tales in honeste blandicie tactuum videntium
 et spectaculorum: et colloctionum lasciuia-
 rum. Si ergo aliquis dicat apud se ex quo
 non quero opus prauum fornicando perfice-
 re: licite possum morosis blandicijs frui cum
 dilecta munda intentione ad mutue: et san-
 cte dilectionis nutrimentum: ut ignis carita-
 tis in nobis magis accendatur cum ex dile-
 ctione proximi nutriatur et augeatur amor
 dei: sciat quicumque talis est se sub specie spi-
 ritualis amoris: carnalis dilectione et dele-
 ctatione deludi: quia spiritus spiritum diligit: nec
 corporalibus amplexibus indiget. Quia

hoc est carnalis amoris indicium: qui quanto
 plus crescit in corde tanto magis amor spi-
 ritualis minuitur et refrigerat. Et econuer-
 so spiritualis amor carnalem reprimat et expel-
 lit. **T**riplicis autem peccati reus efficitur
 qui talibus corporalibus blandicijs vti se-
 licite putat etiam si nullam ulterius pravi
 operis habeat voluntatem. **P**rimo quia
 incaute nimis se exposuit temptationis pe-
 riculo cuius prouisi sunt sensus hominis: et co-
 gitatio in malum et temptatio que nondum
 fuit occasio: et oportunitate noxie familia-
 ritatis accepta potuit corumpere volunta-
 tem: et in peccatum precipitare. Sicut sepe
 accidit quod qui munda intentione mutuo in-
 eum familiaritates societatis mutatis affecti-
 bus spiritualibus in carnales lapsi sunt: et in
 peccatum. Tali ergo periculo se iungere est
 contra domini preceptum. Non tentabis
 dominum deum tuum. Sicut qui super ter-
 ram glaciem ex stulta curiositate incederet
 si mergeretur reus esset seipso. **P**rimo
 quia ipsam stulte tentare grauis culpa esset
 etiam si mors non sequeretur. **S**ecundo
 quia et si in se nihil temptationis: sentire et tamen
 alteri dare occasionem temptationis et pecca-
 ti. dumque alteri fodit foueam ipse incidit in
 eam. Qui alteri mortis poculum propinat
 non inde innocens erit quia ipse non bibit.
Job. Alitius eius id est diaboli prunas
 ardere facit. Ignitus enim flatus eius et
 igne gehennali cum duos carbones com-
 positos inuenerit etiam semiuuos sufflat
 defesse donec eos incendat. Nec causatur
 moras: sed si tandem aliquando perficiat
 cum omni tempore ad nihil aliud vacet: nec
 alijs curis intendat nisi animas seducere.
Tertio propter malum exemplum ex quo alij
 grauius scandalizant non carentes prava sus-
 pitione de tali noxia familiaritate: et iude-
 cantes esse malum indignantur murmurant et
 trahunt irrident innocentes collegas eorum: et
 illi similia faciant et vilipendunt religionis re-
 uerenda ex talibus: et multa mala fiunt. Alij

vero eorum exemplo audacius similia faciunt putantes etiam sibi licere quod isti innoxie se facere arbitrantur. Et discunt ab eis vel audent eorum exemplo quod ante non audebant. Immo et ipsi peccatores temerarii fiunt: et quasi iustificati se in peccato in compassione istorum communitentium religionis puritate. Et hec omnia redundat iniuriam dei: et offensam et honorem eius detrimentum cum insolentia familie patris familias dedecus videat. **Tertia species luxurie est naturalis: concubitus viri et femine sine coniugii honestate: hec dividitur in multas species ut est simplex fornicatio. Ad alterius. Sacrilegium. Incestus. Stuprum. Raptus et cetera que non prosequor nec distinguo.** **Quarta est peccatum in naturale. Cum enim natura omnibus rebus propria nomina dederit que nature subiacent. hoc peccatum quasi extra naturam vel contra naturam sine speciali nomine reliquit eo quod indignum nomine sit quod ipsam naturam destruit: et humanam naturam maculat et infamat. dicitur tamen aliquando passio ignominie vel imundicia: vel molities. Et talibus passionibus deditos et subditos apostolus dicit traditos in reprobum sensum ut faciant ea que non conveniunt. Ad Rom. i. Inuisum autem aduersitates vel descriptiones: nec nominari expectant ne et ipse acer inficiatur: vel ne usu tractandi nimis inde horrendum et abominabile fiat audientibus: vel ne detur simplicibus inde materia cogitandi: et mali occasio curiosis. Tamen quocumque studio vigilans voluntarie delectationis se provocat ad pollutionis imunditiam: vel etiam aliunde hoc pati consentit: vel cooperatur alteri preter nature usum ad quartam luxurie speciem dicitur pertinere.** **De illusionem somniorum pretermitto. Sicut enim dormiens non est corpus sui sic etiam non potest interim aliquid facere vnde daretur. Non si vigilans forte deest occasio: vnde dormiens illudere cogitando agendo loquendo: vel etiam post somnum voluntarie delectando in memoria illius**

nocturne visionis siue illusionis. Hec potius esset vigilantis quam dormientis illusio: et sic pena tam culpe precedentis: quam occasio subsequens erit inuigilante.

De septem remedijs luxurie. ca. xiiij.

Remedia contra luxuriam sunt septem que ad presens memorie occurrunt sine quibus continentia diu non potest esse cauta.

Primum est ut vir feminam et femina viros incautam familiaritatem deuitet. Eccle. A vestimento procedit timea et a muliere iniquitas viri Greg. Qui corpus suum continentie dedicat: habitare cum feminis non presumat. Nunquam diu vitalis calor vivit in corpore nemo presumat ignem percipiscere in se penitus extinctum esse: et sepe carbo videtur extinctus modica fauilla optus: si tangit comburit. Diabolus ergo cum duos carbones coadunauerit afflat donec eos accedat. Aliter eius punas ardere facit. Ignis est. n. igne gehénali. Carbo si solus dimittitur extinguit si proponit alteri ex mutuo calore accendunt ambo. Et sepe spiritus incipit amor presumitur carne. Bernardus. Cum femina semper esse et feminam non cognoscere. Hec ego magis reputo: quam mortuos resuscitare. Qui ergo quod minus est non potest quod maius est quomodo credant. Aliter esse debes Diabolus. n. in principio incaute familiaritatis occultat laqueos tetationis carnalis. Reputat quod desisteret a mutua dilectione si sentirent inde stimulos peccati donec per longam familiaritatem et incautam securitatem affectus amboz ita conflati et agglutinati fuerit in amore: quod etiam si sentiant sibi inde inuere tetationis periculum nesciant resilire: nec abinueniem separari viribus spiritualibus ita debilitatis in eis quod neuter valet sibi vim facere tantam: ut euellat se de laqueo. Immo timet alterum in tantum tristare quod etiam reputet se periculum si deserat eum. Et sic captus sentit alterius voluntati: et proprie infirmitati in omne peccatum. Sic sanon fortissimus

qui multas hostium sepe acies strauerat: et a quotiens de vinculis eriperat: confidens de viribus suis liquefactus est amore doli: et defecit anima eius: et ad mortem usque laxata est dum ei nullam daret requiem usque plene ei cor suum exposuit. Et hostibus aditum sic aperuit: captiuandi se et ligandi: et cecandi et in carcere manere faciendi: et ludum de se hostibus exhibendi. **Hec autem omnia sunt facta in figura nostri: et scripta ad correctionem nostram.** ¶ **Secundum est vitare societatem et contubernium luxuriosorum ne exemplo eorum ad similia pertrahatur.** **Prover.** Qui se iungit fornicariis est nequus. Item amicus stultorum efficitur similis. Proxi sunt enim sensus hominis et cogitatio in malum. Et ideo facilius aliorum exemplo trahitur ad illud quod appetit eius consensus carnalis. Dum non erubescit viciosus videri habens secum socios miserie sue: quorum non solum exemplis sed etiam persuasionibus et irrisionibus trahitur ad peccatum: et laudatur peccato: in desiderijs anime sue. Et hec est iam precipua causa: quare ita multiplicata sunt mala in ecclesia et in religione studia spiritualia defecerunt: et ad exteriora studia et negotia plurimi defluerunt. scilicet mala confortitas. Dum quilibet vult alios imitari: siue quia aliud nescit quam quod videt in alijs: siue quia non audet aliter vivere quam illi cum quibus conuersatur ex malo pudore timens alijs videri dissimilis: siue etiam quia tepor: et carnalis libertas gaudet se habere occasionem et quandam excusationes apud homines agendi quodlibet etiam si non liceret. **ps.** Omnes declinauerunt simul inuiles facti sunt: non est qui scilicet b. non est usque ad v. scilicet ad eum qui multitudine postposita studet vni deo placere et seruire. **Ena** petens a domino et hanc requirens: vt inhabitet in domo domini mente et conformitate quod solum est necessarium. ¶ **Tertium est corpus non delicate nutrire.** Terra enim

corporis nostri: que et prima maledictione spinas et tribulos vlt: satis germinat: si super h fuerit impinguata delitijs tanta erit spinarum densitas quod semen verbi virtutis in nobis penitus suffocabit. **Eccle.** Qui delicate nutrit seruum suum in iuuentute sua postea sentiet eum contumacem. **Gre.** Sufficit diei malitia sua. scilicet concupiscentie naturalis: que si ceperit accipere ad iumentum ab hijs qui perpetuum suscipere bellum aduersus eius oblectamenta: sunt duo contraria vni: et ita periclitatur continentia: quod duo resistunt vni: vsus continentie. scilicet innata: concupiscentia carnis: et prouocatrix voluptas deliciarum. Unde apostolus ait **Ebrius motus.** Vidua que viuit in delitijs uiuens mortua est: quod et si viuit exterius: interius mortua est per peccatum. **Eze.** Hec fuit iniquitas sode me sororis tue saturitas panis et ocium etc. **Ecouerso.** **Aplos** ait. La stigo corpus meum et in seruitutes redigone forte cum alijs predicauerim ipse reprobis efficiar. Hostem suum armat qui carnem suam fouet delitijs vltra necessitatem debite sustentationis. **Ad'** autem hosti prestatas tibi nocet. ¶ **Quartum est ocium fugere: quod est precipuus anime inimicus.** **Prover.** **Adultam** enim malitiam docuit ociositas. In desiderijs enim est omnis ociosus. Occupatus enim ab vno demone impugnatur: ociosus aut in numeris demonibus vastatur: quia quot cogitationes et desideria mala in corde versat tot inimicorum iaculis prebet. **Grego.** **Omniu** enim tentationum et cogitationum malarum sentina est iners ocium. Sicut prima sentine aqua latenter intrat et crescit donec nauis impleatur et submergatur ita ex ocio cogitationes et concupiscentie multiplicantur donec nauis cordis eis succumbens in peccato periclitetur. Unde in monasterijs et locis religionum nostrarum pauci stabiles religiosi sunt respectu antiquorum in egypto in quibus quandoque tria milia vel

quinq; milia morabant sub vno gubernatore quiete viuentes magis q̄ nunc apud nos possint decē vel pauciores obediēter & concorditer gubernari: q; de labore manū sustentati lata p̄dia & redditos ap̄los non requirebant. Et tantū operando colligentes victū: quantū sumentes: nec superflua desiderantes: nec euagantea mendicādo vel adulando pro aliena donatione: sed de proprijs laboribus se & multos paupes & debiles sustentabant. Et labori manuum intenti rumoribus & rixis: & varijs desiderijs nō permittebantur intendere: nec qui libet in personā suam reposuit acquisita et elaborata: sed sic semetip̄os pro x̄po abnegauerant: vt alterius subiacerent: ita & oīa que habebāt. Et q; hec nō strepitu clamoris: nec s̄m proprie volūtatis arbitriū agebant: sed in sumo silentio & quiete ad nutū abbatis: & gubernatiōis sui ideo a spū deuotionis nō solū non impediabant p̄ opis instantiam: sed & plurimū promouebātur. Cum tamen per acto quotidiano statuto labore operis reliquū tempus in lectione: vlt oratione solerent expendere: & ideo stabiles & perfecti in omni virtute erant: q; oē tempus bonis operibus & studijs virtutis impendebāt. Nichil ociose: & curiose transientes: nec pro voluntate sua viuentes: s; superioris s̄m regulas a sanctis patribus iunctu sancti spūs institutas ad vitia extirpanda & virtutes inferendas. Scia igit si tollas periere cupidinis artes. Nec solū vitandū est ocium: sed & verba ociosa. Bre. Ociosum est aut qđ nullā habet vtilitates vel vtilitatis intentionē: & pro vitādo ocio ociosa sectari ridiculū est. Quid aut agendū sit require supra i capitulo de remedijs accidie. Itē vt omni hora s̄luderet qualiter instans tempus possit expendere vtili⁹ vel illud opus qđ tunc incūbit ei optimo mō p̄ficere siue orando siue laborando: vel corporis refectioni intendendo: vel aliquid fa-

ciēdo. **¶ Quintū est.** Exterioris sensus ab illicitis custodire qui sūt quasi fenestre anime per quas mors peccati intrat quasi fur vel corruptor castitatis nostre dum nō custoditur. David non respexit vxorem vrie q; eam prius concupierat: sed ideo eā concupiuit: q; eā incaute respexit. Sic eua vidit lignum q; esset pulchru; visu aspectuq; delectabile: & concupiuit: Non expedit intueri qđ nō licet concupisci. Sic aurea & manus: & alij sensus: & mēbra sunt coercēda ne hauriamus per ea mortiferū corruptionis aerem. **¶ Diuina** quando curiositatis gratia egressa est videre mulieres regiōis illius corrupta est terrēnoy. Oculus meus depredatus est animā meā incūctis filiab⁹ vrbis nostre p̄queritur quidem. **¶ Contra.** Job ait. Dep̄igi sedus cū oculis meis: vt nō cogitarem quid de virgine. Sic boni religiosi recludunt se in cellis: & monasterijs quasi i spelūchis: vel sepulchris ne vel ipsi concupiscant vel concupiscant. Quāto. n. rarius vides vel audis que mūdi sunt tanto affectus tuus ad ea concupiscēda frigidior erit & minus ea cogitabit. Et econuerso. Quāto frequētius cū secularibus p̄uersaris eo magis puluer seculari respergeris quo insensibiliter paulatim interius tenebescis: & affectus fit crudus & mores insanes. In molēdino non puluerulentū fieri vix possibile est. **¶ Sextum est** interius reprimere cogitationes prauas & affectiōes carnales: quia isti sūt homines domestici inimici quorum fraude vrbis mentis hostibus traditur si non bene caueatur. Sapientie idest. Peruerse cogitātiōes separāt aīas a deo. **¶ Dat.** **¶ De corde** exeunt cogitationes male adulteria. &c. hec enim sūt que coinquinant hominē. Nulla minutio sufficit exterior: ad custodiam vrbis vbi domestici perfidi fuerint. Ita nulla custodia forinseca castitatem p̄seruat sine custodia cogitationum & affectiōnū. **¶ Prover.**

COmni custodia serua cor tuum quonia ex ipso vita procedit. Castitas et honestas matronis non solum praua opera: sed et suspecta susurrria fugienda sunt per que tentari vel infamari poterit earum castitas et honestas: et prouocari maritus in furore: et zelotipie spiritu inflammati. Sic et anima religiosa que est christo desponsata per fides et votum castitatis susurrria prauarum cogitationum non recipiat: vel retineat in corde quia cor dominus semper intuetur et arguit vsquequo morabuntur in te cogitationes noxie. **C**Septimum est frequens studium orationis et deuotionis. Sap. Et sciui quia non possus aliter esse continens nisi deus dederit: adij domum et orauit et dixi ex totis precordijs etc. ps. **C**Nisi dominus custodierit ciuitatem. etc. Et ideo semper est orandum: quia sine ipsius auxilio nihil possumus facere: vt ratioe gratie sue extinguat in nobis igne concupiscentie. Ipa etiam orationis virtus: quia eleuat mentem supra ad deum purificat eius affectiones: et desideria castigat: et mentes illuminat: et dei amores infundit: ex quo generatur quidam horro: peccati: et detestatio carnalis voluptatis: et voluntas roboratur contra tentationes: et ipse tentationes debilitantur: vt facilius deuincantur. Unde cum Moyse in monte orans manus eleuaret ad deum vincebat israel: eius vero res iittebat eas et deponebat vincebat amalech. Moyse est religiosus de aquis seculi extractus. Amalech est tentatio carnis: manus moysi sunt affectus: et memoria: quando istas manus leuamus ad deum hostis tentationis succumbit: quando vero ad terrena eas dimittimus: hostis roboratur.

CExplicit libellus de reformatione mentis.

CIncipit tertius. scilicet de processu religionis qui distinguitur in septem processus.

CDe primo processu: videtur: qui consistit in seruoze nouiciatus.

Capitulum primum.

Processus religionis: in septem processibus distinguitur: licet non ab omnibus attingatur.

P

Primus est in seruoze nouiciatus: quando conuersus in quodam impetu bone voluntatis: qua est ad omnia paratus in quibus se credit deo placere: siue

ex magno peccatorum dolore et contritione: siue ex desiderio satisfaciendi deo: siue recuperandi amissi temporis et neglecti premij per peccatus. Sicut viator qui diu dormiens in mane cum festinatione postea: et impetu laborat tempus neglectum currendo recompensare: et socios qui eum preceserant in sequendo inuenire.

Secundus processus consistit in labore corporali.

Capitulum secundum.

Secundus est in laboris corporalis exercitatione: quia sicut pauper nondum inuenire valens preciosa munera que in opus sanctuarij deo offerat: scilicet

S

tamen quod potest pilos caprarum et pelles arietum offerens: et exhibens corpus suum hostiam viuentem sanctam deo placentem rationabilem: licet quandoque minus rationabile sit eius obsequium propter indiscretam corporis castigationem qua corpus destruitur: et vires deficiunt: et sensus amittitur: et spiritus extinguitur: et totus defectus spiritualis dissipat. **Leui.** In omni oblatione tua offeres sal. scilicet discretionis: vt nec ad dexteram per nimum laborem: nec ad sinistram per nimum torporem a via regia declines. Anima enim est immortalis: et non potest deficere: et ideo

corpus corruptibile: et vas fictile non potest equaliter contendere cum ea currendo: et tantum ferre laboris quantum illa potest capere seruide voluntatis. Ebruius quandoque agitatur celeriter equum cui infidet non considerans quod cum ipse est uet vino illud ei de animal non sit faciatur feno. Et ita dum supra posse laborare cogitur sub sessione cadens tardius eum ad locum quo tendit peruenire facit quam si morosius cursitaret. **R**ationale sit obsequium vestrum. Gal. i. Cum discretionem ne quid nimis sit: sed cum temperantia corpora vestra castigetis ut ne defectu cogantur dissolui: sed vitij mori. **O**portet carnem restringere non extinguere reprimere non opprimere: ut seruiant non lasciuient: ancilletur: non dominetur. **T**erra fertilis si diu inculta fuerit si uescit: si nimis cogitur fructificare fit macra: si medium teneat fertilis perseverat. Sic est de agro corporis agendum: unde nec de nimio ocio lasciuat: nec de inedia vel labore deficiat. **C**orporalis exercitatio in duobus consistit in subtractione delectabilium secundum carnem: et assuefactione asperitatum: et laborum. Ab hac lege infirmi sunt excepti: quia eos nec sua uia delectant propter amaritudinem dolorum. Et ipsa infirmitas acerbior est quam labores sanatorum: et validorum. **V**aleat autem corporalis afflictio ad peccatorum purgationem ad vitiorum repressio- nem ad augmentum virtutis ad spiritua- lis consolationis expressionem sicut in torculari vinum exprimitur ad proximi edifi- cationem ad meritum glorie.

De tertio processu qui consistit in spi- ritualis consolationis infusione.

Capitulum tertium.

Tertius processus est in spiritu- alis consolationis infusione: quod deus est semper benignus et largus

remunerat hominem: qui fideliter of- fert ei totum quod habet et potest id est volun- tatis seruitutem: et corporis seruitutem.

Cetera autem spiritualis consolatio est in duobus. In naturalium anime potentiarum decoratione. Et carnis ad spiritum quiescentia con- cordatione. Tunc enim homo vere spiritu- alis est cum spiritus totus est ad deum ere- ctus: et ei ordinatus: et deo plenus: et cor- p^o spiritui in his que dei sunt non resistit: sed pro modo suo prompte spiritui obtempe- rat: nec concupiscendo mala: nec horrendo dura vel fastidiendo bona. **P**otentie anime in quibus imaginem summe trinitatis presert sunt tres. scilicet ratio: voluntas. me- moria: que tamen in seipsis inanes sunt: et va- cue bonis: et indigent ornari: et repleti ab eo qui fecit eas hoc est a deo. **R**atio illumi- natur ad cognitionem dei summe veri.

Memoria ascenditur ad amorem boni. **M**e- moria tranquillatur ad fruendum vero bo- no. **N**ulla istarum valet esse vel perfici si- ne alijs. Si ratio non videret: voluntas non amaret: quia nec sciret quid esset amandum. Si vero non amaret non delectaretur in bo- no. **I**tem si non memoraretur boni quomo- do posset illud cognoscere vel amare. **S**um- mum autem bonum deus est. Et ideo etiam summe verum: quia ab ipso fluunt omnia ut sint: etiam ut bona sint. Sicut deus ma- chinam mundi huius ex nihilo creauit po- stea distinguit et ornauit: ita et hominem pri- mo format. scilicet corpus in utero: deinde animam infundit: deinde per interualla eta- tum intellectus secundum actionem crescit et voluntas mouetur: et memoria viget: quasi requirens ornatum sibi competen- tem. **R**ationis ornatu est lucida intel- ligentia de deo: et de his que de deo sunt et ad deum producit: ut intellectus sacre scriptu- re: rationes fidei: et operum dei: et intelligere quid sit beneplacitum deo: et inter vitia

et virtutes discernere et naturas ipsorum agnoscere et remedia vicioꝝ et vias virtutum et sui utilitate et in operibus dei admirari potentiam: sapientiam et bonitatem ipsius. Et breuiter diuinitis et ornatus rationis sunt sapientia et scientia que est de deo: voluntatis ornatus sunt sancte affectiones et deuote ad deum: seruior fidei: fiducia spei dulcedo caritatis et bone voluntatis alacritas: spes de remissione peccatorum: deuotio circa christi humanitate et passionem: necnon circa eius diuinitatem et desiderium regni celestis: et confidentia de exauditione orationis et affectus diuine familiaritatis et similia que afficiunt hominem ad amorem virtutum et ad odium vicioꝝ: et dilectionem proximorum: et ad studia bonorum operum. Ad memorie ornatus est sacrarum copia cogitationum et affluentia vtilium meditationum et stabilis memoria dei: et exclusio vagationis mentis: et tranquilla adhesio dei: et corporaliu imaginationu expulsio: et perfecta obliuio omnium mundanorum: et vnus spiritus esse cum deo. Quia vero corpus datum est homini ad seruiendum spiritui: debet ei obedire sicut domino in omnibus bonis: et non in calcitrare vel murmurare sicut connum et seruus vel piger. Et spiritus sicut pater dominus debet ei prouidere: sicut seruo in tribus. scilicet vt operetur vtiliter ne torpeat vt castigetur discrete si in aliquo offendit vel sustentet temperate ne lasciuiet vel deficiat sub onere. Quanto plus quisque secundum has regulas ordinatus est: tanto spiritualior est. Illa habere est spiritualibus consolationibus foueri. Nam alie consolationes sicut non sunt necessarie saluti: sicut etiam suspecte sunt: et sepe false fide et deceptiue: vt visiones: reuelationes prophetie sensuales consolationes: oblectationes: miraculorum operationes: maxime modernis temporibus: licet quandoque reperiant vere sed in paucis. Datur autem spiritualis con-

solatio nobis religiosis quandoque vt videntur quod large deus remunerat sibi seruientes: et quod bonum est seruire tam dulci deo. Item ad conformationem fidei ad robur spei ad caritatis ascensionem: ad desiderii inflammationem: ad eruditionem: vt videntur quo pergendum sit: sicut in tenebris lumen ostenditur: vt videatur quomodo sit eundem: et quid cauendum. Item ad munidum contra tentationes.

Quartus processus est intentionis pugna et tribulationis. Et diuiditur in capitulum decimum tertium. Caplin primus.

Quartus processus est tentationis pugne et tribulationis: quibus probatur homo: purgatur et exercitatur: eruditur et humiliatur. Th. scde. ca. ij. Qui certat in agone non coronabit nisi qui legitime etc. Quicquid diu durare debet: solet probari et temptari si durable sit: et omne nobile et carum probatur si valet sicut debet. Ita virtus hominis boni que nobilissima est: et que in perpetuum durare debet in tentatione probatur si constans sit. Et deus probat amicos suos aduersitate si fideliter in ipso perseuerent. Eccle. Vasa figuli probat fornax: et homines iustos tentatio tribulationis. Cor. xij. Quia acceptus eras deo: necesse erat vt tentatio probaret te. Purgat homo etiam a peccatis per tribulationem tentationis vt dignus fiat glorie celestis celeri introitu ne post mortem indigeat grauius et diutius purgari. Apo. iij. Ego quos amo arguo et castigo. Purgat et vt maioris glorie et gratie capax fiat. Sicut vitrum obscurum tergitur vt luminis amplius sit capax. Exercitatur etiam vt agilior et promptior fiat ad opera iustitie et virtutum exercitia: quia in statu consolationis sola quies mentis et studium deuotionis videbantur ei sufficere ad

suam perfectionem. Que ideo ei subtrahitur ut discat in alijs virtutum studijs exerceri. Sicut enim mercato: non in foro vno vel apotheca omnia simul inuenit que desiderat: sed in diuersis diuersa: ita religiosus non tantum inquiete deuotionis et dulcedine consolationis spiritualis sed etiam in labore certaminis et in exercitio bone actionis: debet querere studium perfectionis et merendi occasionem. **Phil. iij.** Scio habundare et penuriam pati ubiq; et in omnibus iustus sum. **Cor. ij. c. vi.** Per arma iustitie a dextris et a sinistris. Eruditur etiam homo a tentationibus quando discit que sit utilitas tentationis et profectus ex eis proueniens: quia ex **h. leuior**: fit ei tentatio cum intelligit quare deus sic permiserit et quis inde sibi fructus accrescit. **Cor. p. me. x.** Fideles autem deus qui non patietur vos tentari supra id quod potestis: sed faciet cum tentatione prouentum ut sustinere possitis.

Erudimur etiam quod non tantum in ita pro prijs experientijs consolationum in fiducia ad deum: vel fidei certitudinem: sicut quidam rudes in via dei quistatim cum subtrahi sibi sentiunt consolationis experientiam animo concidunt credentes deum esse a se auersum per gratiam: vel in fide titubare incipiunt: an vera sint que de deo senserunt. Vult autem dominus erudire nos per subtractionem consolationis inuiti veritati scripture et fidei: potius quam nostre qualicumque experientie: quia fides non haberet meritum si in sola experientia consisteret: et spes que iam teneretur experientia: spes non esset. per patientiam autem et consolationem scripturarum potius quam per experientiam spem habeamus credentes deum nunquam a nobis auerti per gratiam: quoadiu voluntas nostra a deo non est auersa per consensum peccati vel per torpore negligentie. **ps. cxviii.** **Bandasti** iustitiam testimonia tua et veritatem tuam nimis. **Hec** sunt vera testimo-

nia gratia dei: iustitia in voluntate et operatione: et veritas dei secundum promissiones sacre scripture: que promittit nobis vitam eternam si mandata eius obseruamus. **Job.** Etiam si occiderit me in ipso sperabo. **Noli** ergo diffidere cum consolatio interne dulcedinis tibi subtrahitur: quasi dereliquerit te vel bona tua non accepta sint ei: sed recurre ad illa vera testimonia et consolare in ipsis. ut confidas de veritate dei: quoadiu tu non discedis a deo per consensum prouaricationis mandatorum eius: quia ipse non derelinquet te per propitiationem suam. **Non** enim nos elegimus eius sed ipse elegit nos et prior dilexit nos nondum existentes vel etiam ei resistentes per peccatum: unde dilexit et elegit nos non propter nos sed propter semetipsum. i. sola bona voluntate sua: propter hoc etiam seruabit nos. **Humiliat** autem nos deus per tentationes et tribulationes: ut agnoscamus quid sumus ex nobis ne extollamur ex eo quod a deo quidem accepimus vel accepisse putamus. **Eccle.** In igne probatur argentum et aurum: homines vero receptibiles in camino humilitationis. **Quicquid** scorie vel falsitatis intus latuit: ignis tetationis prodit. **De** ipsis bonis humiliemur videntes quod non sint nostra: sed dei qui quatenus et quantum voluit nobis dedit ex gratia non ex meritis. Si consolatio spiritualis non subtraheret homini: aliquando nimis extolleretur et gratiam perderet et periret. **Subtrahitur** ergo ei ne amittat et perdat. **Sic** pater paruulo filio nummos negat ne de ipsis perdat et ludat donec proficiat in prudentia et sciat provide conseruare. **Vidimus** quosdam pueros grossos nimis sibi inde placere et gloriam humanam querere: et tandem euauerunt: et coram deo et hominibus vituerunt. **Eccle.** **Qui** delicate nutrit seruum suum ab adolescentia sua: postea illum sentiet contumace. **Beneignus** deus cuius delitie sunt esse cum filijs

hominū libenter impartitur has delicias suas seruis suis fidelibus ab adolescentia sua idest in nouitate conuersionis. Sed heu postea quosdam eorum sentit contumaces quā ex consolatione spiritali elati ceteros despiciunt: et in torporem versi dum famā laudis desiderant iactantie vitio deprauati: et ipocrite fiunt. Et dum meliores videri laborant quā sunt: deo se opponunt gloriā dei sibi temere usurpantes. Bonus autē deus sciens quātilis est homini tentatio et tribulatio prius ei ostendit consolationes dulcedinis: quibus postmodū in tentatione confortetur: ne deficiat et alliciat: ut semper ad eas redire desideret nec desistat eas requirere donec denuo recuperet quod amisit. Sic laboranti in via prius copiosa paratura refectione illius labore deficiat. Sic columbe longius emittende prius nutriuntur frutice cum melle ut que longe emisse fuerint semper illuc redire contendat: vbi delicate se esse pastas reminiscuntur. Sic Petrus prius in montem excelsum seorsum ducitur vbi gloriā transfigurationis christi videat: ut postea a sathan expetitus ut cribraret eum in tentatione recoleret prius dulcedinis quā expertus erat: et rediret ad dominum quē tam amabilem senserat ne diffidens et deficiēs desperaret. Sic filijs israel prius māna datur in deserto ne postea longo itinere et certamine fatigentur.

De speciebus tentationū. ca. ij.

Alte sunt tentationum species.

m **C** Prima est subtractio et inopia deuotionis. Alie sine ista nullam vel minorem virtutes habent: cum ipsa deuotio sit quasi domus refugij ab omni tribulatione. ps. Dominus mihi adiutor et ego de ini. me. Item si consistant aduersum me castra etc. Subtracto ergo tam singulari refugio homo quo

dammodo inermis expositus est hostibus tentationum et ideo pauidus efficitur et pusillanimis: nisi fidei et spei firmitate se munit: et patientia et humilitate se defendat: que tunc maxime habent locū exercēdi se: et magnam gloriā promerendi. Fides ibi probatur si iam credit vera esse que iam desit per gustum dulcedinis expediri. Dulce nimis sunt omnia que de deo gustamus sed gustus eorum ideo subtrahitur bonis ut fides magis innotetur auctoritati scripture quā experientie. et magis ex h. meritoria sit. Spes probatur si confidat deum eē sibi propitiū etiam dum flagellat: et ita studeat studiose seruire et placere in omnibus ac si sentiat et videat eum sibi esse placatum. Unde abraam laudatur: quia contra spem credidit diuine promissioni et non hesitauit diffidentia: certissime scias quod quecūque promisit deus potēs est ei facere. Patientia probet si nō murmuret cōtra deū: quasi ex sua duritia hominem tribulet et desoletur: et si longanimiter sustineat beneplacitum dei et non deficiat in aduersis. Humilitas probatur si cogitet se digne puniri: quasi qui indignus est spiritali consolatione: et si iustificet deum quod iuste iudicauit puniendo reum et ingratum priuando eum beneficio consolationis interne. Tantum nobis debet deus placere: et tantum debemus deus diligere quando nos punit sicut quando consolamur: quia tam pia intentione nos punit ut purget: sic dum blanditur ut consoletur. Hebre. Quis enim filius quē nō corripit pater. Apoc. Quos amo arguo et castigo.

De secunda tentationum specie. Capitulum. iij.

q Vidam enim tentantur ex difficultate bene operandi et habent aliquam bonam voluntatem

em sed non fortem. Ex difficultate obstaculi inueniunt quasi qui saxum magnum voluit: et inde affliguntur tam ex remorsu conscientie que accusat eos. quod ex dolore tardi profectus: et desiderio vite sanctioris. Quidam enim vellent habere bona opera et non vellent ad ea exequenda seipso vincere. iuxta illud apli. Velle mihi adiacet: proficere autem non inuenio. Aliqua vero possent sed ista videntur eis arida et praua quod diffidunt ea placere deo vel alicuius meriti fore: et sic utrobique negligentes sunt: ita incidunt in quandam tristitiam et diffidentiam: sicut dicit Ber. de talibus. Sunt qui in spiritualibus studij et fatigati et versi in torporibus ambulat tristes vias domini: longos dies: longas querunt et noctes: frequenter murmurant: corde arido ad quelibet iniuncta accedunt etc. Quidam enim horro: terret eos cum cogitant de profectu spirituali quasi dicant apud se: bona est victoria: sed dura est pugna: dulce est premium: sed labor merendi grauis. Sic exploratores missi in terram promissionis reuersi comendabant vbertatem terre ostensis fructibus. Sed terruerunt populum pro difficultate in pugnationis hostium et proceritate inhabitantium. Ita religiosi quidam explorantes terram per scripturas gaudia magna: predicant in celo fore: sed pugnas tentationum et labores spiritualium exercitiorum ita exhorrent: quod potius volunt in deserto mori quam introduci in terram promissionis: sed cum magis volunt sine opere in quodam medio statu remanere inter seculare et spirituale: quasi inter egyptum et terram promissionis in deserto accidiose conuersationis quam per labores et tribulationes peruenire ad gloriam perfectionis. Gigantes territi etiam minantur et timet: quasi monstrum euandri: cum magnorum sanctorum vitas considerant: et de propria paruitate diffidentes illorum perfectionem attingere: non ex humilitate sed ex pauiditate desperant:

causantes et murmurantes contra deum: quod tam dura seruuicia ab hominibus requirant: sicut illi qui educti erant de egypto ad tales miseras tollerandas. unde etiam tam pauci veniunt ad perfectionem. Et de omnibus supra ad pugnam enumerationis tantum duo terram promissionis intrauerunt. Quia illi soli perfecti sunt religiosi: qui etiam in pugna tentationis et in exercitio virtutis infatiganter constantes fuerint in pugna resistendo malis in exercitio: insistendo bonis in fine.

De tertia tentationum specie. ca. iiii.

Et sequitur alia tentatio. scilicet fastidij qua fastidit homini omne bonum: tedet eum orare: legere: meditari: tedet eum audire bona vel loqui: vel operari: vel interesse diuinis: etiam que sine graui labore possent facere. Et exinde quia ad magna virtutum premia peruenire diffidit et in minoribus exerceri fastidit. Et quia hec tentatio ex proxi oriatur: ostendit quia statim post murmur populi pro labore sequitur murmur pro fastidio manere: quod significat spiritualis refectionis alimentum sicut sunt verba sacre scripture: et bona opera que pascuntur hominem et animam: et reficiunt conscientiam: de hoc propheta dicit. Omni enim escam ab hominibus est anima eorum: et ap. vi. ad primos. Ad duo autem trahit ista tentatio: aut ad exteriores consolaciunculas et seculares leuitates: ut qui non habent in spiritualibus consolationem: saltem in carnalibus querant: et in secularibus quo magis consulant fastidio quo vexantur. Sic et illi qui manna nauseant: carnes concupiscunt: et pepones et poros etc. i. terrena et carnalia gaudia et sollicitudines exterorum negotiorum que sua agredie quasi porci fastidientem gustum in mutando delectant: sed postea conscientiam amaricatam ad fletum

compellunt: aut ad nimiam tristitiam tra-
bunt. **De** tentatio fastidij dum non h3
in spiritualibus delectationem: et in carna-
libus consolari tenuit sic nūq3 inuenies re-
fugium malo merore consumit. Solū er-
go restat vt instanter clamēt ad dominum
dum tribulant: vt de necessitatibus suis li-
berentur: et sacrificent sacrificium laudis et
annūcient opera eius in exultatione. i. reco-
lant beneficia dei vt ex illis ad laudē eius
in exultatione spūs puocentur.

De quarta tentationum specie.

Capitulū. v.

Quod si statim nō successerit se-
quitur alia tentatio grauis i pa-
tientie contra deū quare tā du-
rus: et in misericors sit tribula-
to: quare tam parcus i dando
gratiā egeno: et tā anxie petenti et tam ipor-
tune pullanti. Et hoc tentatio qñq3 tam va-
lida est q3 quasi insanit homo et palpitat ex
vehementi merore: q3 ibi nō inuenit sola-
tium qd deberet ei esse vnicū refugium si in
oratione et in tanta suppositione. Cū domi-
nus dicat. **Qui** querit inueniet. Job. xxx.
Clamo ad te: et non exaudis me stō: et non
respicias me mutatus es mihi in crudelis: et
in duritia man⁹ tue aduersarius mihi. ysa.
Abultitudo misericordiarū tuarū et misera-
tionum super me p̄tinuerunt se. zc. **Abac.**
Usq3 quo obliuisceris me zc. **Item** exur-
ge quare obdormis dñs. zc. **Itē** illud mur-
mur filiorū israel. Est ne deus in nobis an-
nō. **Hec** omnia illius tentationis anxietate
exprimunt: que non valet melius superari
nisi patienter tollerando: et humiliter expe-
ctando: donec nobis benignitatis sue vul-
tum dignes ostendere et manus largitatis
aperire: vt celū: qd super nos quasi eneus
sentitur stillas gratie nobis influat: in terra
cordis nostri quasi ferrea emollita pluujs
benignitatis domini det fructum suū idest
affectus pius: et desiderium deuotionis.

De quinta tentationum specie.

Capitulū. vi.

Quia aut tentatio magis pericu-
losa est: que minus molesta sen-
titur quando hec longo tempo-
re: et vsu subtractionis gratie
deuotionis post multa anxia et
si aeria et laboris pro recuperanda grā ho-
mo quasi lassus remittit animū suū ab inti-
tione querendi: et sub colore paciētie d̄sim
oculos attollere ad opes quas se habere
posse nō videt: et cū indignanti humilitate
cogitat se forte indignū tali gratia: et q3 for-
san de ipso aliud ordinauit deus: vt ad exte-
riora conuersus multis prosit. Et ideo abi-
terioribus sic repulsus vult etiā sub discre-
tionis velamine deinceps parcere sibi ne
corpus rursus debilitetur vel caput irreu-
perabiliter destruat. Et incipit remissus
esse in studio oratiōis: et ad p̄fabulationes
promptior ad euagandum promior: siue pa-
ratio: ad corporis comoda studiosior: ad in-
anes iocos promptior: ad exteriores occu-
pationes sub specie redimendi tempus vti-
liter voluntarius et intentus. Et ita paula-
tim subtrahitur apud feruore: et desiderij
proficiendi refrigerat: et studium languet:
et subintrant affectiones religiosarū se-
minarum: vsq3 ad visitationes ularum: et
omnibus alijs extinctis solum remanet ei
ad solatium debile: quia ad hec scit loqui d̄
spiritualibus per qd vel seipsum p̄ferit
multis in expertis talium experientiarum
spiritualium vel acquirit sibi nomen apud
religiosas feminas: que existimant cum lo-
qui ex cordis habundantia: et esse bonum
instructionem vite spiritualis: et deuotiōis
interne. **In** huius tentationis tempesta-
te plurimi fluctuāt: et pauci enauigāt: quos
nec amor afficit: nec desiderium trahit: nec
timo stimulat: nec feruor proficiendo vr-
get: remissus in omnibus: et si qua bona vi-
dentur facere ex vsu quodam: vel pu-

doze f
rius e
rat su
at tam
mal o
tatur.
furo
freno
alij in
num
auter
nis p
nis g
ris g
C
om
dole
nus
fion
ne d
illul
vid
spe
ph
mo
dar
dic
C
pe
me
tu
cu
bi
ne
m
tr.

doze faciunt humano vs ex timore ne dete-
rius eis contingat. Unde qui hoc deside-
rat superare: oportet vt vni sibi met faci-
at tam cordi q̄z corpori: sicut pigrum ani-
mal quod calcaribus traditur flagellis agi-
tatur. Quidam namq; trahuntur impetu
furois ad bonum. Sicut igitur illi indigēt
freno quo retrahant ne precipitentur: ita
alii indigent flagello impellēte quo ad bo-
num quasi coacti incitentur. Ad misericors
autem deus quo difficilius quis in tentatio-
nis pugna certauerit eo magis perfectio-
nis gratiam retribuet in presenti ⁊ maio-
ris glorie premium in futuro.

De sexta tentationum specie. ca. vij.

Sunt ⁊ alie plurime tentatio-
num species quarum naturas
⁊ origines sequi longum es-
set. Si enim nullus medicorum
omnes morborum copulium varietates ⁊
dolores plene potest cognoscere: quāto mi-
nus spirituales morbos tentationum ⁊ pas-
sionū que subtiliores sunt valet aliquis ple-
ne discernere: nisi spiritus sancto plenissime
illustratus. Acerbissime tamen tentatiōes
videntur hesitatio in fide catholica: ⁊ de-
speratio de dei misericordia: ⁊ spiritus blas-
phemie contra deum ⁊ sanctos: ⁊ tentatio
incidēdi sibi manus: ⁊ se perimendi: ⁊ que-
dam perplexitas querulose conscientie me-
dicinale consilium non admittendi.

**De remedijs contra tentationum im-
petus. ca. viij.**

Contra tales ista maxime va-
lent remedia. **P**rimo vt
consolentur: q̄ non timeant il-
las tentationes quia magis ad
meritum proficient patienti q̄z ad deirime-
tum. **S**ecundo q̄ patienter tolerant: si-
cut sathanas aliquem visibiliter, vel senti-
biliter tribularet. **T**ertio q̄ non curent
nec ratiocinando eis resistatur: q̄ ex hoc
magis q̄si firmate inflamarēt: s; ad alia
tractanda conuertat se homo quibus attra-

ctus obliuiscatur passionis sue sicut corpo-
rali passione laborans si habet quo occu-
patus obliuiscatur sui: leuiter interim tor-
quetur. **Q**uarto vt orationibus suis ⁊
alioz bonorum hominū misericordie di-
uine remediū iploret.

De tentatione generalissima. ca. ix.

Generalissima autē tentatio qua
omnes in hoc mari magno q̄s-
samur potest ad omnem confli-
ctum viciozum referri in qua
sepe periclitamur quasi submergendi: ⁊ ite-
rum resumptis viribus subleuamur quasi
deinceps ab eorum impugnatione securis
de qua dicitur. Qui descendūt mare in na-
uibus ⁊c. Mare est profundum viciozum
Mares religiones quibus cū seculi vicijs:
pelle nauis tentationes viciozum vbi vi-
dent nauigantes opera domini ⁊ mirabi-
lia eius in profundo: quando considerant
quāta potentia ⁊ pietate custodit certates
a fluctibus peccatorum: ⁊ quanta sapientie
ratione permittit eos tribulari ⁊ dat eis vi-
ctoriam per varia consilia: ⁊ remedia vicio-
rum. **E**cclē. Qui non est tetatus qualia sent:
⁊ qui non est tentatus pauca recognouit.
Vir in multis expertus cogitabit multa: ⁊
qui multa didicit enarrabit intellectū. **A**scē-
dunt vsq; ad celos per fiducie securitatem
⁊ rursus descendūt vsq; ad abissos per ti-
morem succumbendi in tentatiōe. **V**el ascē-
dunt vsq; ad celos aspiciendo ad diuine
pietatis auxilium: descendunt vsq; ad abis-
sos intuendo proprie fragilitatis defectū.

De subtractione consolationis interne.

Capitulum. x.

Tria autem discimus in subtra-
ctione consolationis interne. s.
de minimis beneficijs gratias
agere. ⁊: minimas quaslibet
culpas ⁊ negligētias timere vs caucere. Et
aduersa queq; discim⁹ patienter tollerare
De opulenta mensa multe mices: imo quā-
doq; aliqua decidunt frustra. Sic homo

habundans diuersis consolationum donis plurima beneficia dei sine debita gratiarum actione preterierit plurimas gratias sponte oblatas negligit opere exercere. Plurima parua reputat que magna sunt: plurima nec agnoscit. Sed his omnibus subtractis sicut vir videns paupertatem suam recollit quantum prius habuit que potuit que iam non habet. Et sicut mendicus famelicus modicam bucellam gratam accipit et studiose colligit fragmenta que prius delicata sercula paruipenscit. Colligite fragmenta ne pereant. Beneficia dei nobilia et preciosa ex nobilitate dantis ex affectu liberalitatis et caritatis: qui etiam si paruissima daret grata esse deberent. Item etiam ex preciositate et nobilitate domini. Nam quid nobilius spiritu dei que vobis dat. Quid vilius ex quo transformamur in deum et deiciamur et beatificamur et heredes regni eius efficiamur. Petrus maxima et preciosa nobis promissa donauit ut per hunc efficiamur diuine consortes nature. Item ex vilitate eius cui dant. Quid enim deo cum luto. Lutum sumus viles: viciosi: peccatores ingrati: inopes omnis boni: miseri et mortis rei: et deus memor nostri esse dignatur. Si rex dignatur pauperis tantam habere memoriam et si modica det ei: hoc ipsum pauperi videri magnum debet. ps. Quid est homo quod memor es eius etc. Ad minima etiam culpas cauere docemur: quia timendum nobis est ne forte ex culpa et magna ingratitudine nostra: gratia sit nobis subtracta: ut iam recipere eam cauendo negligas quam tamen amisimus in tanta libertate. Prover. Qui spernit modica paulatim decidet. Augustinus. Visitasti gratia caue ne obuiaris arena. Prover. Qui deum timet nihil negligit. Ex minimis gattis multiplicatis inundationes aquarum sunt que etiam magna aliquando menia subruunt. per modicam riuam aqua latenter in nauem influit donec sub-

mergatur. Ad minima etiam aduersa patienter tollerare assuescamus: quia maiori non superat: qui minora tollerare non discit. Adulti optant pro christo mori: qui pro christo nolunt leuia verba pati: sed quem terret sonitus folij volantis: quomodo sustineret ictum gladij terribiliter vibrantis. Discamus ergo omnia peccata proposse cauere: et pro his que fecimus omnia aduersa humiliter pati. Et omnibus beneficijs dei debitam considerationem cum gratiarum actione exhibere semper. Et gratia de non in vacuum recipere et digni erimus ut gratia nobis subtracta etiam augmentata reddatur et ad magnum profectum peruenire mereamur.

Quo modis fit retractatio a vero bono.

Capitulum. xi.

Retractio quantum ad presentem materiam potest dici quilibet motus vel affectus vel sensus a vero bono retrahens. Fit autem huiusmodi retractio tribus modis: aut alliciendo per delectabilia: aut terrendo per contraria et aspera: aut decipiendo per falsa et verisimilia: et sic tres anime vires corumbuntur. Concupiscibilitas per delectabilia carni et oculis et cordi. id est per voluptates: diuitias et honores mundanos. Irascibilitas per timores varios debilitatur in resistendo vicijs et in non insistendo virtutibus. Rationabilitas cecatur ut bonum malum iudicet: et malum bonum: et lucem veritatis ponat tenebras: et tenebras ponat esse lucem. ps. Cor meum conturbatum est in me: sicut aqua luto turbata et imundata. dereliquit me virtus mea qua debui vero bono inherere veraciter: et lumen oculorum meorum non est mecum: quo verum a falso discernere debui. Concupiscibilitas dupliciter tentatur: quia delectatio ei spiritualis subtrahitur et inde desolatur: et carnalis concupiscentia ei ingeritur et inde sedatur. Ira

cibilitas dupliciter tentatur dum infirmatur ad bonum & procliuus est ad malum. Rationabilitas dupliciter tentatur: quia intellectus bonum non agnoscit, quantum bonum fit: & sub specie veri a falsitate deluditur. Diabolus enim suggerit anime interi^o praua consilia. Abundus exterius ingerit materiam concupiscibilem. Caro delectatur mens recipit & consentit delectationi vel non repugnat

Utrum tentationes sint vitales. ca. xij.

Vtrum autem sit vitale habere tentationes vel curare solus rei exitus probat: quia habere eas & viriliter resistere magne virtutis est. Superare vero & triumphare de ipsis gloriosum est. Carere autem commodius & securius est. Succumbere periculosum. Appetere eas & se se ingerere incautum & maxime infirmis & imperfectis. Exercitare tamen se ad pugnam spontaneam contra spiritualia vicia: videlicet iram: inuidiam: & vanam gloriam &c. Aliquando vitale est ei qui inter illos morari eligit: qui eum persequuntur & offendunt ut sic discant patientiam. Et ei qui sub discretio magistro vivit: qui in omnibus frangit eius voluntatem: ut sic assuescat esse humiliter obediens & promptus: & sic de ceteris vicijs spiritualibus expugnandis. De carnalibus autem vicijs hoc periculosum & stultum est: sed sunt fugiende eorum pugne & a memoria excludende & occasiones earum tollende. Unde dominus noluit se permittere de luxuria tentari ut doceret nos non debere ingerere huic tentationi etiam in spe triumpho & premij. Cum enim hec tentatio magnam habeat delectationem admixtam & in hoc vicio concepti sumus & non solum mens sed etiam corpus delectatur periculosior est aditus. Sicut hostis: qui

in urbe aliquos fauentes habet si intra portam irumpit potentius eam caput. Ad cor. Omne peccatum quod facit homo extra corpus est &c. Tentationibus autem in quibus delectatio consistit maxime teneri & infirmi superantur in quibus amor mundi nondum extinctus est: & ideo re^o accenduntur ex concupiscentijs mundi sicut candela adhuc fumigans cito capit flammam. Tentatio vero impetuosa & quasi violenta fortiores impetit: ut qui mollibus non fluctuantur duris & robustis tentationibus quasi ventis validis euolantur. Tentationes autem fraudolente que se sub specie boni se palliant: licet quosque rudes & stultos decipiant: qui mundum altitudinem sathane id est astutias eius comprehendunt: tamen singulis perfectis & bene proficientibus insidiantur. ps. In via hac qua ambulabam absconderunt laqueum mihi. Cor. Sathanas transfiguratur se in angelum lucis &c. Si enim eis in sua figura appareret que valde turpis est: horerent eum & fugerent. Si aperte impugnaret resisteret ei & ut angeli dei fugerent & vincerent: & sic nihil proficeret apud eos. Boni enim quia mundi sunt detestantur immunda peccata. Quia virtuosus sunt viriliter contra omne malum pugnant: quod malum esse cognoscunt. Venit ergo sathanas in specie angeli boni quem credit ab omnibus diligi ut tanto facilius decipiat quanto bonus putatur nuntius: & qui non solet nisi bona nunciare. Ber. Bonus nunquam nisi boni similitudine decipitur est. Et ut facilius recipiamur eius persuasio primo bona proponit postmodum mixta malis tandem falsa bona: sed vera mala. Postremo cum irriterit eos & illaqueauerit insolubiler aperte caput venenatum erigit & in aperto peccato eos deicit. Sicut scorpium qui blandam faciem habet & caudam venenosam cum qua occidit. Sic gabaonite similato peregrino hitu deceperunt

filios israel: vt parcerent eis: cum de genere hostium forent. Quanti sub specie spiritualis dilectionis: spirituales feminas frequentauerunt: et orationum ipsarum obtentione: ecce quanta puritas in prima intentione. scilicet caritas et deuotio: postea sequuntur longe confabulationes: modo de deo: modo de ipsorum amore mutuo: et fide et amoroosi aspectus: et munuscula pro memorabilibus caritatis. Ecce quomodo mixta sunt iam bona spiritualis affectionis et colloquutionis fidelis: cum alijs inutilibus confabulationibus et incaute familiaritatis et inutilis occupationis cordis circa dilectam. Tandem sequuntur falsa bona. id est vera mala. scilicet amplexus: oscula: tactus manuum: et vberum et similia: que omnia suspecta sunt: et carnalis affectionis indicia: et turpis operis precludia. Postremo impudica succedunt: quasi fructus precedentium. scilicet aperta opera iniquitatis. **Flugu.** **S** quibus praua et breuis concubitus hora in qua ammittitur vita eterna. In hunc modum paliat se sepe superbia: sepe inuidia et auaritia et accidia: vitia que cum non audent bonos tentare apta facie: quos faciunt omne malum odire assumunt aliquod velamen virtutis ne agnoscantur esse quod sunt. Sicut qui mentitur se amicum esse donec admissus dolose interficiat. Sic Joab tenuit vinctum **A**hanase: quasi osculari eum ne suspicaretur eum hostem esse et non obseruaret gladium eius dolosum: et ita in dolo occidit eum. Sic iudas osculo **X**ristum tradidit crucifigendum a iudeis.

De labore et pugna tetationum. ca. xiiij.

Per tentatione tria maxime debemus advertere: siue ex labore pugne et inquietudine cordis quas patimur: siue ex timore ne forte superemur et succubamus per tetationis assensu: siue quod forte timemus ne forte nimis debiliter resistamus: et per hoc deum et propriam conscientiam offendamus: et tamen plene non consentiamus. **Q**uoniam in his

tentationibus quinqz modis resistendum est. **P**rimus est cogitationem inde auertere alias occupationes assumendo quibus obliuiscatur homo impugnationis quantum potest. **S**ecundus est materias et occasiones tentationis fugere et declinare maxime carnales que appropinquantes sibi accedunt vt ignis et incendunt. **T**ertius patienter et humiliter virgam domini sustinere: vt se dignum afflictione et labore pugne iudicet et tolleret patienter confidens quod conueniet in bonum: quia sic citius placabilis erit ei dominus et purgabitur a peccatis et emendabitur a vitijs et ditabitur virtutibus et scientia et meritis et gloria. **B**egorius. **Q**ui appetit vicia vincere plene studeat humiliter purgationis sue flagella tollere. Cum deo non possumus contendere nec per iustitiam: quia peccatores sumus: nec per potentiam: quia infirmi et serui eius sumus nec fugere ab eo per astutiam: quia nusquam ei latere poterimus: et dominus eius terminos exte. **p**s. **Q**uo ibo a spiritu tuo etc. **J**ob. **S**apiens corde est et fortis robore: qui resistit ei et pacem habuerit. **U**nde humiliemus nos coram ipso: et sic misericordiam consequemur. **Q**uartus est orationi incubere et auxilium superne virtutis pro se et aliorum suffragia implorare: quia nec nostris viribus: nec meritis: nec prudentia possumus de tot hostibus triumphare: vel sine letali vulnere transire nisi protecti in manu dei et eius adiutorio confortati. **p**s. **I**nuocame in die tribulationis: et eruat te et honorificabis me. **A**d hoc enim quandoque permittit deus hominem tribulari: vt excitetur ad orationis studium et confugiat ad dominum et experiatur eius auxilium: et ad eius exauditionis solatium amplius in eius amorem exardescat: et sic tam in merito virtutum quam in fiducia eius dilectionis exerceat. **S**ic diligentibus deum omnia cooperant in bonum tam prospera quam aduersa. **S**olet etiam deus quandoque fidelem seruum su

um postmodum amplius consolari: et prioris perfectionis gratiam conferre in illis de quibus aliquando fuerat intentionis molestia grauer tribulatus. Sicut de beato Benedicto scribat beatus Greg. Qui dum carnis tentatione grauer impugnaretur: quia viriliter resistit ita plene vicit: ut dei gratia nunquam postea motus carnalis illecebre in se sentiret. ps. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo. etc. Sic etiam in tentationibus contra fidei et blasphemie spiritus meretur fidelis bellator: quousque fide clarius illustrari: et in amore dei ardentius inflamari. ysa. Erunt capientes qui se ceperant: et subijcient ex actores suos.

Quintus processus. hic distinguitur in capi. x. De remedijs tentationum et vitiorum. De sanitate anime. Capi. primum.

Quintus modus: qui etiam quintus processus religionis est. Singularis vitiorum tentationibus singularibus remedijs oportet mederi. Sic potest status creaturis: vel remediorum dici spiritualium in quo cura diligens moribus vitiorum adhibetur: ut ad sanitatis statum pueniat: de quo remedium quod in precedentibus dictum est non oportet repetere. Ea autem diligentia debet ei studere anime sue remedium perquirere: et sanandis spiritualibus moribus vitiorum in vigilare: qua letali morbo laborans medicus qui cum curare possit inquireret. Et tanto diligentius cura animabus curandis adhibenda est: quanto animarum periculosior morbus est: et cura difficilior est: et sanitas praesentio: anime quam corporis morituri. In quantum autem de corporis sanitate fuimus solliciti magis quam de anime salute intantum conuincimur illud plus diligere: et illius sanitatem amplius desiderare. Sanitas corporis consistit integritate membrorum: et sensuum et humorum ordinata qualitate et vigore spirituum. Sanitas anime consistit in recta et circum-

specta actione incaute locutionis observatione in recitudine voluntatis ordinatione affectionis: utilitate cogitationis. **C** Actio debet esse in tribus circumspecta. **P**rimo an liceat. **S**ecundo an deceat. **T**ertio an expediat. Illicitum est omne quod est contra dei preceptum vel ecclesiastica instituta: vel contra voti proprii sponsonem discretum. Et est votum continentie. Obedientie abdicacionis proprietatis: et aliorum sub voto coronari comprehensorum. Indecens est: quod non bonam speciem pretendit et colorem illiciti habet etiam si non expresse veritatem ut omne scandalum: et quod alicuius vitij vel peccati notam habere videtur: et secundum statum agentis inconueniens iudicatur. i. Cor. vi. Omnia mihi licent: sed non omnia edificant. Hoc est licet aliqua in se non sint simpliciter illicita tamen quod proximos ex mala specie scandalizant: et nullum edificant seruo dei euitanda sunt ne percutiant conscientias infirmorum exemplo male edificationis: et dominus in honorem: quia in disciplina famulorum: redundat in confusionem domini ipsorum. Ro. ij. Gloriaris in deo quasi seruus in domino et per preuaricationem legis deum in honoras. Nomen enim dei per nos blasphematur inter gentes. Inexpediens est quod caret fructu utilitatis et ratione iuste necessitatis. Vacuus autem in cor tractu dei apparet cuius actio fructu utilitatis caret: sicut ramus arefactus in arbore: et lignus in fructuosum in vinea vel pomerio. Deus autem qui omnes large remunerare desiderat tot actiones homini prouidit ad merendum quot actiones meritorias ei concedit. Et merito puniendus est: qui his neglectis inuilia et infructuosa sectatur. Veluti si quis ortum plentium nobilium fructibus ingrediens sola vilia et amara caperet et nocua. In locutione tria sunt seruanda. **P**rimo ut tardus sit ad loquendum. Ecce. xxxij. Loquere in tue causa vix. i. cuius necesse fuerit: quanto magis in non tua vel in non ca-

sed in leui necessitate. Si bis interrogatus fueris habeat caput tuū responsum. vt vtilitas et oportunitas exigat esse loquendū. Utilitas necessitas edificationis vitādi cui dentis nocementi: et honoris dei pmouendi. Oportunitas temporis loci cause: et q̄tatis audientū. Numeri. xix. Vas qd non habuerit operculū vel ligaturam desuper in mūdū erit puluis enim incidet: et h̄mes et alia immunda inquinabūt. Et si quid preciosi vel aromatici liquoris in eo recundit euaporatur virtus eius. Sic qui per censuram silentij non ponit ori suo custodiā frequenter imundat sorde illicitoz verborū mendacijs maledictis detractiombus turpiloquijs iactantijs scurilibus: et similibus. Si quid etiā deuotionis intus h̄s vel occulte virtutis citius euaporat et infrigidatur et euanescit: sicut sepe possumus experiri: qm̄ post cōpunctionis gratiā ad verba ociosa deuoluimur: mox sapor d̄minuit: et seruo: extinguitur et intelligentia obscurat: et mentis in deum intētio dissipat: et cor bono qd prius habuerat euacuat. ¶ Secundū est i loquendo circumspectū esse: vt cōsideret qd loquatur: et qualiter: et corā quo vt dispōat sermones suos in iudicio discretiōis ne cui loquēdo noceat: nec aliquē idebite offēdat vel scādalizet: ne quid falsi admisceat ne postea cōscientia postmodū remordeat et dixisse peniteat. Eccle. xxi. Cor stultoz in ore eoz. Et ideo cum aperiant os effundūt totum qd habent intus per stulticiā. Os aut̄ sapientū in corde ipsoz: q̄ os non profert: nisi qd cor pri⁹ d̄liberauerit esse loquētū. Prover. xij. Qui custodit os suū custodit a periculo aiā suā: qui aut̄ inconsideratus est ad loquēdū sentiet mala. Mat. xij. De omni verbo ocioso. etc. Greg. Scio sum verbum est qd aut ratione iuste necessitatis: aut intentione pie vtilitatis caret. Si ergo culpa non caret sermo ociosus qd de pernicioso: qui etiā alicui obest. ¶ Tertium vt breuiter loquatur: et non sine neces-

sitate vel vtilitate multiplicet verba: qui multis vtitur verbis ledit animam suam. Sapiētie. iij. In multiloquio enim non deest peccatum. Duo enī verba que sola nobis permisa sunt inter omnia cito dicta sūt idest qd necessarium est tibi v̄ alteri v̄ vtile est tibi vel alteri: necessarium cito in sinu sapienti. Nam apud insipientem nulla verba sufficiunt. Et vtilitas etiā si sepe nimia effundit onerosa ē: et fastidiosa. Nō multis opus est verbis: sed paucis et efficacibus. Prover. xv. Sicut v̄bs patens: et absq̄ muroz ambitu sic vir qui non potest in loquendo cohibere sp̄m suū. Greg. Que murū silentij non habet patet inimici iaculis ciuitas mentis. Sic cautus et peritus sit homo in verbis suis sicut auarus in nūmis suis: quia verba quibus gloriā celi meremur preciosa sunt omni thesauro. Prover. xxi. Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis. Auarus pecunie: et parcus profunde: et in abscondito recundit eam: nec proferre debet largiēdo nisi prout vrgente necessitate vel vtilitate sua: et canet ne vel obolum superflue effundat supra q̄ necesse sit. Sic et religiosus cordis sui thesaurum abscondit raro loquēdo et nisi pro necessaria causa vel vtili ad loquendum aperiat: et qd est loquendū paucioribus verbis potest expedire prout sufficit ad hoc vt supflue nō effundat. ¶ Quadruplex ei bonum prouenit: et proueniet qui cauebit a peccato vaniloquij: quia intellectus eius magis pfundabitur: et subtilimabitur: sicut aqua conclusa que mundus exitum habet per quē effluat crescit i altū. Item qd loquatur apud homines magis habetur autenticum. cum sciant eum cum maturitate loqui: et non leuiter effundere sua verba. Item singularem gratiam meretur in celo. Item vitabit peccatum multiloquij.

De disciplina exteriorum.
Capitulum secundum.

m

Dum disciplina in religioſis
 triplici decore decoratur. ſc̄z ſi
 ſint **A**ſturi. **H**umiles. Et be
 nigni. **A**ſturi vt non ſint le
 ues ridendo vel proni ad riſus
 nec curioſi vel ſubo ſinec ioculatores. ma
 turitas etiam intus mentē componit. ⁊ cor
 pus exterius ab inſolentia cuſtodit: caput
 regit ne leuiter hincinde circumferat ocu
 los ne euagentur: aures ne ocioſe auſcultēt
 que minus expediunt: linguam refrenāt
 ab ocioſis ⁊ infructuoſis verbis man^o ab
 inutilibus occupationibus pedes a vanis
 ambulationibus: ⁊ indecentibus totus cor
 pus ab inquieto motu cohibet: niſi ſm̄ q̄
 ratio expoſcit. Unde beatus **B**ernardus
 ſcribens de ſancto **A**ſalachia epifcopo co
 mendat eum q̄ ita compoſitus fuit mori
 bus: q̄ nec manū vel oculus: vel aliq̄d mē
 brum breuiter mouebat aliquando: niſi ſz
 q̄ ratio ⁊ cauſa dictabat. vt nil in eo appa
 reret q̄d poſſet continentes male edificare
 ⁊ eos certificare q̄ totum corpus in eo di
 ſciplinatum fuit. **H**umilitas morū dep̄imit
 ceruicem humilem format reſponſum ge
 ſtus complanat: v̄ ſtumentus ſimplex amat.
Se ſe inter nouiſſimos locat: oſtentationis
 notam declinat ſingularitatez fugit. Ad ali
 orum obſequia ſe agilem facit. Ad obpro
 bria tacitum. Ad honores oblatos verecū
 dum: promptū ad diſcendum. difficile ad
 indignandum. **B**enignitas facit affabilez
 compaſſiuus afflictus tractabilem: ⁊ exora
 bilem: ⁊ flexibilem ad conſilia. **L**ōmunica
 tiuus ſui: ⁊ ſuozū in bono hilarē. ⁊ mode
 ſte iocundum fidelē: ⁊ ſociale. **N**ullum
 ſpernentem: vel temere iudicantem: gratū
 beneficū omnibus gratioſum. **H**umili
 tas temperat grauitatez ne ſaſtidioſa: ⁊ ela
 ta videatur. **B**enignitas facit ne auſtera: ⁊
 dedignabunda putetur. **E**contra maturi
 tas temperat benignitatem ne leuiſ: ⁊ car
 naliter blandiens vel adulator: ie applau

dens extinetur. temperat humilitatem ne
 nimis abiecta: vel affectata reputetur. **H**u
 militas reddit imitabile. **B**enignitas ama
 bilem. maturitas venerabilem.

C De diſciplina cordis ⁊ cōpunctioē. Capitulū tertiu.

Exterioribus ordinatis in actōe
 locutione: ⁊ moribus. vt ad ve
 ram ac latam quadrature ſpiri
 tualis normam certa diſciplina
 tanq̄z viui lapides in templo veri **S**alomo
 nis locandi diſpoſitioni valeamus: de cor
 dis compunctione: ⁊ mentis bonitate ali
 qua proponamus: quia teſte **S**alomone.
Prouer. iij. **O**mn̄i euſtodia cōſeruandū
 eſt cor: ſicut a quo vita: quaſi a fonte proce
 dit. **S**anitas cordis in tribus conſiſtit. **I**n
 voluntatis rectitudine. **I**n affectionis ſan
 ctitate. Et in cogitationis ſtabili puritate.
Voluntas recta eſt que bonum tantum
 modo vult: ⁊ propter bonum: ⁊ plene vult.
Si enim aliquid vellet q̄d malum eſſet et
 peccatum: non eſſet bona voluntas. **A**ſat.
 vij. **N**on poteſt arbor bona fructus ma
 los facere. **S**i bonum vellet: ſed non pro
 pter bonum: vt bona opera facere pro lau
 de humana ſicut ypocrite vel alia nō pu
 ra intentione: ſimiliter bona non eſſet. cum
 non ſimpliciter bonum propter ſe, vellet:
 ſed propter aliud non bonum. **I**llud enim
 quiſq̄ magis vult propter q̄d aliud vult.
In fine nanq̄z quieſcit: ſed per illud q̄d ad
 finem eſt tantummodo tranſit: ⁊ reliquit id
 obtento eo q̄d voluit. **S**i autem bonum: ⁊
 propter bonum: ſed non ſicut ſufficit licet
 p̄ parte recta ſit nō t̄n̄ plena. vt qui viā dei
 icedere v̄l docē vult q̄z diu nullā ide cogit
 ſuſtinere aduerſitatem. **S**icut hi qui in fine
 tentationis vel p̄ſecutionis deſiciūt vel ita
 volūt bona opera agere: et tamen ab alijs
 illicitis nolunt abſtinere. **E**l quicunq̄

nolunt bonum inceptum ad debitum fines
perd. icere. Ad etiam qui plus q̄z debeat
et expediat bonis operibus insudare vo-
lunt: vt qui indiscrete castigando perimunt:
vel ad insanias et destructionem sui pertra-
hunt semetipsos. Ro. xij. Rationabile
obsequium vestrum: quia plus q̄z potue-
runt fecerunt propterea perierunt. neces-
sitas. Altera. ¶ Duplex est enim plenitu-
do. Una perfectionis. Necessitatis est illa
qua minus nō potest haberi ad salutem: vt
obseruantia preceptorum. Abat. xix. Si
vis ad vitam ingredi serua mandata. Ple-
nitudo perfectionis est impletio consiliorum.
Abat. xix. Si vis perfectus esse vade
et vende omnia que habes etc. cum reliquis
consilijs enumeratis Ad hoc nō tenentur
nisi qui sponte voverunt vt religiosi: que tñ
post votum fuerunt necessaria ad salutem.
Deutero. xxxij. Cum votū voveris deo
nō tardabis reddere: q̄z requirit illud dñs
deus tuus et si moratus fueris reputabitur
tibi in peccatum. Ad enim ante votū libe-
rum fuit vouere facere vel nō facere sine
peccato illud post votum iam necessarium
est et iam nō tam est in consilio: q̄z in precepto.
Sicut de precepti transgressione reus ē cō-
dēnationis eterne: ita et de voti preuarica-
tione: verbi gratia. Sicut secularis dānabi-
tur pro fornicatione vel homicidio: vel si-
milib⁹. Ita professus regulam in religione
dānat si est proprietari⁹ vel in obediens
vel facit aliquid qd̄ in regula per modum
precepti inhibetur. Iusta vero necessitas
vel euidentis maior necessitas requirit di-
spensationē: sed ab eo qui potest in talibus
dispensare. Dubia interpretatio precepti
est periculosa. Sicut pons semiputridus
aque precipitatis et profunde de quo dubius
est an subtrāseunte corruat an subsistat. Ale-
lut si is qui pro xp̄o maiora certamina subi-
re decreuit et omnia reliquit in seculo se pe-
riculo cōmitteret pro modico motu pprie
voluntatis vel pro paruo cōmodo in incer-

ta opinione sua vel alterius. Et si deus ap-
probet illam opinionem euadat sine lucro
meriti: si aut̄ reprobet eā dānetur maxime
cū tales opiniones q̄nq̄z periculosiores sūt
q̄z aperte transgressiones: q̄z vbi scit ho-
mo se delinquere inde facile corrigitur. vbi
aut̄ nescit se peccare et in super credit sibi li-
cere: inde nec in morte pure conuertitur p-
pter falsam spem qd̄ forte licuerit vel ni-
nus in eo peccauerit. baculo arundeneo et
profracto mittens. Voluntas bona et plena
via regia et securā debet icedere et relictis
dubietatum diuerticulis: quasi suspectis la-
tronū semitis apertos et tutos iustorū calles
ambulare ne velut penitens boni inchoan-
querat diuerticula declinaudi de via perse-
ctionis in qua voverat ambulare. Quid
enim est: vnde omnes in dānationē incidi-
mus nisi talis dubia interpretatio precepti
dei. De ligno venito vbi calidus serpens
persuasit mulieri nō ita stricte et simpliciter
intelligendū illud preceptū esse. Immo ei⁹
obseruatio nocua foret ne fierent: sicut dñs
scientes bonū et malū: et cuius transgressio
ne q̄zq̄z deus sic cominatus fuerat: ne dñs
morē corporis: sed anime meret. Credit
igitur insipiens mulier falso interpreti: et cō-
sensit suadēti cui nequa q̄z consensisset si cō-
siliū eius fallax et inutile credidisset. Non
tñ putādū qd̄ dicitur religiosorū peior facta
sit ex volūtario altionis voti promissio eo
q̄z de strictiori ponte facilior: et periculosior:
sit lapsus q̄z de latiori: q̄z quanto difficilior:
via tanto maior sequit gloria. Et quāto la-
boriosior pugna tanto gloriosior triūphus.
Talem aut̄ timorē altioris perfectionis in-
cutit religioso: vt pusillanimitatis formido-
losa tentatio aut inueteratus tepor quo pri-
mi feruoris oblitus et primā caritatē relin-
quens horret altāz vitā quā aggressus fue-
rat stupens precipitij profundum: et statu-
tum laborem pugne: dñs non videt premiū
et sicut debet non considerat quid sequatur
Unde prius improbatione debuit delibe-

rasse si volens edificare turrim euangelice perfectionis haberet sumptus constantis seruius ad perficiendum vt vltima p̄mis respondeant: ne postea cum posuerit fundamentum alte perfectionis: et non poterit perficere sicut ceperat ex voluntatis torpore. omnes incipiant et illudere tam homines q̄ demones. d. quia hic homo cepit edificare: et non potuit consummare. Sic scriptura imperfecta et labefacta ostendit scriptoris defectum. Ad euitandum ergo apostatice p̄uaricationis obprobriū et perfecte sanitatis gratiam obtinendam: et promissę beatitudinis religioso gloriā consequendam: quedā cōmunia spiritualia exercitia ponenda videntur in quibus qui fideliter perseuerauerit cito sentiet se in spiritualis vite profectu quiescere quousq̄ perueniet ad perfectam sanitatē virtutis.

De agilitate ad incipiendum bonū.

Capitulū quartū.

Primum est vt sit impiger et agilis ad incipiendum et faciendū bonum qd̄ ex alterius admonitione vel diuina inspiratione intelligit esse faciendum. **A**bul-

tum enim profectū negligimus tam merito ruz q̄ premio: eo quo tedet nos bonis studiis insistere ex horrore difficultatis: aut si voluntatem faciēdi habemus. q̄ tunc de tempore in tempus differimus: et procrastinamus: et interim irrecuperabiliter perdimus et tempus et meritū qd̄ lucrari poteramus: aut ita desidiose: et indeuote facim⁹ q̄ nec deo est valde gratū: nec conscientie nostre meritorius vel consolatorius. Immo ita corisuiū conscientie nostre q̄ etiā inde puniri timen⁹. Et ex insipiditate tedet nos laborare: et fessinamus inde cito absolui: et tedet nos aliud simile inchoare. Exemplū de studio oratiōis v̄l obsequij in coquinal infirmariā: et alterius boni operis in quo nullum honorem vel temporale cōmodū vel proprie voluntatis solacium expectam⁹

et hoc est contra boni operis naturam: qd̄ si debito modo sit lenificat p̄scientiam: et accendit affectum ad bonū faciendum. **I**uxta illud. Eccle. **Q**ui edent me adhuc esurient. Sic deus iussit producere herbā virentem: et lignū pomiferum habēs vnū qd̄cunq̄ semen in semetipso generis sui. i. bona opera tam minora q̄ maiora: que si virent debito virore haberent semē sui generis in se. i. desidriū alterius boni operis qd̄ quasi germen pullulet ex priore. Si autē ex desidria elanguescit: et semen ipsius infertilitate permanebit. Et ideo tedet nos aliud bonum facere cū ex iam facto parū aut nullū concipimus deuotionis affectū. **O**mni ergo tempore seruus dei provideat quid illa hora sit magis expediēs vt faciat et qd̄ faciendum viderit penset qualiter id cōgrue: et s̄m veritatis regulā magis apte perficiat quantū valet. Sic enim assuefaciendū est corpus et animus: vt ex sensu boni operis nullo labore territus paratus sicut seruus fidelis et agilis domino suo imperanti statim ad omnia rationabilia obedire. Sicut videmus in seruis secularibus qui nec p̄ frigore: vel labore vel inopia vel alia difficultate non pinguescunt dominis suis pro modica mercede per longa terrarum spacia etiam periculo mortis obedire gratū habentes si pro gratiarū actione euz redierint non magnas allapas et vituperia a dominis suis receperint: nihil de cōmodis infirmarie vel domus hospitij cogitantes. **C**laustales vero serui delicati clati sūt parū volunt laborare: et procurari bene: et cum ipsi dominos suos debilitate honoret volūt esse suis dominis in omnibus quasi equales voluntate propria pro lege vtētes que p̄ambula est temporis instantis et c̄. **Q**ui delicate seruum suū. i. corpus nutrit ab infantia scilicet r. ouiciat⁹ postea sentiet illum contumacem vel quia piger erit ad bona vel ad peccata prodiuorum maxime caro. Ex consuetudine ocij homo mollis: et

piger efficitur: ut nihil velit pati vel facere quod licet. Contra fidelis seruus ita habitare se semetipsum et assuescere sicut ioculator: catulum suum: ut statim cum iubetur surgat a lecto ad orationes nocturnas quasi ad nutum rationis cito promptus ad spiritualia exercitia que obedientia iusserit: vel fraternam caritatem requirit vel deuotionis studio apta sint vel cuiuslibet alterius virtutis.

De velocitate abstrahendi se a malo.

Capitulum quintum.

Secundum est: ut sicut ad agenda bona agilis est: ita etiam sit velox ad abstinendum se a quibuslibet viciosis statim cum sentit se aliquo eorum interius pulsari: vel exterius occupari. scilicet ab ociosis verbis ab actionibus infructuosis maxime a cogitationibus vanis et affectionibus vitiosis: et carnalibus concupiscentiis quas nec ad horam debemus in corde permittere morari ne offendamus deum et sanctos Angelos nobiscum presentes: et conscientiam sordidemus: et penam incurramus: et bona que possimus cogitare et agere interius negligamus. Sic abraham deo iubenti sacrificia offerens descendentes supra ea volucres ad lacerandam vel sedandum sollicite abigebat. Ita et nos ne aliquando in conuentu dei appareamus vacui quandoque sacrificia ei offerentes bone voluntatis bone actione bone locutionis sacre meditationis et pie affectionis: volucres. id est malorum cogitationum et affectionum statim abigere debemus ne ea nobis dissimulantibus aliquatenus maculent et deo ingrata efficiantur et nobis inefficacia ad meritum: et spirituales profectum. Nec solum carnales: et turpes cogitationes statim debemus abigere: sed vanas etiam et amaras et gloriosas. Et similiter vitiorum simulacrum in cordis nostri templo non pingamus imaginando. Theatra: et taberne solent secularibus: et ludicis fabulis depingi. Tempora autem sacris historiis: et mysticis pi-

cturis decorari. Et quia re considerat quasi sit domus domini et in ea moratus. Aliquos superbia pingit sibi platuras et dominias: et famulorum obsequia: et quecumque alia posita. Anagoria depingit sibi quoslibet ornatus unde possit laus hominum attribui. Aliquando etiam sanctitates et mirabilia et prophetias et magnas deuotiones et edificatorias predicationes: et multa similia ex quibus admiratio oritur hominibus et sibi laus laudatio: et reuerentia exhibeatur. Sic inuidia fraudes et detractioes. ira rixas et bella et conuitia mouet ut pugnet cum absentibus: et laetetur a nullo fatigatus. Sic auaritia: pecunias et diuersa edificat et destruit et acquirit. Qui ergo bonum hospitem. id est christum non vult effugare de hospitio cordis sui inimicos eius. id est vitia secum non hospitetur. Que est conuentio christi ad belial. Et quis consensus templo dei cum ydolis huiusmodi. Si citius eicias hostem de vrbe tua securus es. Si tarde obstas ei inualecit contra te et capiet urbem: et occidet te. Sic de cogitationibus malis. Curiositas queque pulchra: et curiosa pingit. Sula molles amplas: et varios ciborum apparatus et potum. Luxuria est que sibi congruit fantastice depingit. Nec sunt idola que deus excelsi iuxta parietem templi ostendit depicta et etiam abhominaciones appellat. Nec de cordis nostri templo sollicite detergamus ne fiat deo abhominabilis: sicut et illa sunt Iere. Usquequo morabuntur in te cogitationes noxie.

De pace cordis. Capitulum vi.

tertium est ut semper cor pacificum cum omnibus habere studemus quod consistit in duobus. Primum est ut nulli malum facere vel cupere studeamus. Et si quod in aliquo noxi offendit pacientie scuto excipiamus. In medio prelij versamur et difficile effugere et quin semper mittantur iacula super nos tam sicut ab acutoz quam factorum nobis molestorum et a sup-

ionib⁹ nr̄is increpationū ⁊ improperioꝝ du
roy ⁊ alioꝝ quoruꝫq; aduersoꝝ vñcūq;
emergentiū. Et si clipeū paciētie nō oppo
namus sepe letaliter poterimus vulnerari
⁊ p̄ ipatientiā ⁊ nimīā pturbationē vitam
amittere spūalē. Quē clipeū vt impetra
bilior sit inimici iaculis p̄tegere debemus
sanctoꝝ martirū ⁊ amicoꝝ bonoꝝ exēplis
quasi pellib⁹ aialiu mortuoꝝ. Jac. Exc
plū accipite fratres exilus mali ⁊ lungani
mitas laborū ⁊ paciētie ⁊c. Ecce benedici
mus eos q̄ sustinuerūt sufferēnā. Job. Au
distis ⁊ finē dñi vidistis. Semp ergo mu
niti manemus ⁊ p̄tecti ḡtra iacula v̄borū
⁊ ictus factoꝝ aduersoꝝ vt pacē quā exte
rius nō possum⁹ in hac vita spare durabi
lē saltē interius per paciētiā conserue
mus. Luc. In paciētia vestra. ⁊c.

**De paritate vtendi. habendi: ⁊ cu
piēdi que mūdi sunt. Capi. vij.**

Artū est vt q̄s partius potest
vīatur necessarijs habeat: ⁊ cu
piat que sunt mūdi. Aliena sūt
a nobis oīa mūdāna: q̄ nec ve
re nostra sūt nec a nobis facta
nec diu nobiscū p̄māsurā: nec salus nostra
in ipsis consistat. Habemus ea quasi a v̄m
do mutuata p̄ quotidiana imo p̄inua: ⁊
gravi vsura sollicitudinū ⁊ laborū. Quātas
putas principes ⁊ potētes ⁊ diuites huius
seculi vsurā oī tpe exsoluere p̄ mutuo suo
⁊ anxietatis ⁊ occupationis: ⁊ afflictionis ⁊
quō ambiāt aliena quō augeāt vel custo
diāt sua que timēt perdere p̄ amicos ⁊ ini
micos p̄ fr̄es vxores ⁊ filios auferri. A po
tentiore timēt violentiā ab inferiori furtū ab
equali fraudē. De nullo ad plenum confidit
auar⁹. Dēs suspectos h̄s nec tñ eis oīb⁹ p̄t
carere: ⁊ iō nullū pōt diligerē v̄e: cū a nullo
se vere diligi suspicet. Timor. n. suspiciosus
nō ē i p̄fca dilectōe. Timet de reb⁹ timet d̄
co: pe pp̄ substantiā: ⁊ tot timoib⁹ plen⁹ nō
pōt vniū timere de aīa de q̄ tñ maxie re
stat timere. Sicut. n. principes exigūt a sub

iectis quotidiana fructa: ⁊ munera rōe offi
cij sui: ⁊ tādē cruciāt eos in carcerē ⁊ oīno
spoliāt. Sic ⁊ mūdus post multas exactio
nes vsurarū suarū rōne substantie ⁊ bonoꝝ
quos officialib⁹ suis diuitib⁹ mutuauit tan
dē eos euacuatos mittit i carcerē ifernālē.
Vñ bella ⁊ lites i seculo. nisi q̄ mutuo inf
nos ⁊ certatim cupim⁹ p̄ripere alter alterā
q̄d vterq; nō pōt integre possidere. In spi
ritualib⁹ diuitijs null⁹ ex alteri⁹ habūdātia
detrimentū patit cū ali⁹ nihil sit min⁹ sapi
ens vel v̄tuosus eo q̄ eis alter habundet.
S; sec⁹ ē de secularib⁹ diuitijs: ⁊ honoib⁹
q̄ tot necesse ē h̄e ptes quot sūt p̄cipian
tes. Et iō alter alteri invidet habēri q̄d ipse
nō post h̄e. b̄ fuit occasio: q̄re loth recessit
ab abraā: ⁊ esau a Jacob: q̄ multa h̄ebant
pecora: ⁊ nō poterat eos cape terra: vt si
mul. i. concorditer habitaret rixātib⁹ int̄ se
pastoib⁹ gregū: q̄ multiplicatis pecorinis
desiderijs. s. mūdānis sit rixa iter volunta
tes eoz q̄ volūt pascere sua desideria i pra
tis hui⁹ seculi: ⁊ cū oīb⁹ nō sufficit p̄ libito
diuidit frater a fratre p̄ inuidie disciplinā q̄
pecora si pauca foret modico p̄tēta essent.
zab. Pasce pecora occisiōis q̄ posside
rant occidebāt. Ad etiā sic pōt intelligi. i.
pecora occidebāt eos q̄ se possidebāt. Au
gu. Rixent imites: ⁊ dimittēt p̄ terrenis
beati at̄ mites qm̄ ipsi possidebūt terrā vi
uentiū: de qua pulli nō possunt. habētes at̄
alimēta ⁊ q̄b⁹ tegamur his p̄tēti sim⁹. Et
q̄cqd̄ penurie patimur loco illi⁹ deū i cord̄
ponamus: q̄ oīa iplet. Et beati paupes spū
i. voluntate ⁊ amore spūalis p̄fectus: qm̄
ipsoꝝ est regnū celoꝝ. Quanto enim se an
gustant in terra nihil capiēdo tanto dilata
tur in celo. Et econtra.

De humili extimatiōe siti. ca. viij.

Clintū est vt semp ⁊ int⁹ apd̄ se
⁊ extra coram hoībus in oībus
hūillet se ⁊ d̄p̄mat i sua extimatiōe
intrinsicus in verbis in gestibus ⁊ in om
ni facto suo nouissimum locum eligat sicut

fuerit opportunum. Ad humiliandū at se in oculis suis consideret qualis sit q̄z vilia et fetida sunt omnia que corporis sunt: vnde venit quid ē: quid intus sit: q̄z leuiter emarcescunt et si qua pulchra in hoīe apparent. Quāta est deceptio in honorib⁹ secularib⁹ q̄z nō honorant etiā diuites qui vident hoc facere: sed lucra sua sequuntur sicut canes et aues cadauer qd cū abrasum fuerit et nudatum ita qd nihil in eo plus ad rodendū inueniunt relinquūt et aliud requirūt. Itē in aīa quāta sunt ibi vicia et peccata quāta impuritas et falsitas in bonis que faciunt: et desidia et tepor: et quāta bona omittunt et negligimus vtilia: quāta inopia virtutū: quāta cecitas intelligētie: lubricitas memorie: inordinatio affectus nr̄i. Ad mala nr̄a pure sunt mala: et nostra totalr sunt. Ad bona nr̄a nobis tm̄ mutata sunt cū vsura repetenda et imperfecta et impura sunt in nobis. Et multa et alia dāt nobis materiā humilitatis. Verū enim ē nos eē viles et turpes: et quantum ab hac estimatiōe deuiam⁹ tantum erramus a veritate.

De maturitate et flositate. ca. ix.

Extū remedium est vt sit maturus et flosus cū quadā mearis dulcedie: nō tm̄ tediū amaritudine vel rancore. Ad hoc leuius pot̄ aliqui eē in bono ad horā: sed deuotio nunq̄z: dū est deuotus. Sicut exēplum habem⁹ in viris perfectis quos leues in morib⁹ et ad risum vel ad iocos p̄nos rarissime videm⁹: Unde cū vtile sit hoī esse in lucnū: ideo dicit deus. Beatos iugētes. Et tot cās eis dedit et ondit pro se ipsis proximis et pro dño. Pro se ipsis: q̄z peccatores sunt deū offenderūt et cōtinue offendūt et inopes sunt virtutū: tādē proficiūt expositi mille periculis: et adhuc dubius est an dā nētur multis miserijs inuoluti: alieni a deo exclusi a regno: proni ad mala: multis supplicijs obnoxij: mortis: purgatorij vel inferni: Proximis compatiendo pauperibus

afflictis: periclitantibus: peccantibus: damnandis: tēptatis: subuersis expositi similibus q̄bus et nos ipsi. Pro deo cōpatiēdo eius passiōi: et iniurijs a perfidis peccatoribus ei quotidie illatis: ex subuersione iustitie et animarū perditione et fidei conculcatione et ingratitude pro omnib⁹ beneficijs que oibus largitur: et pro scandalis quibus in honoatur a famulis suis et multis alijs. Seruus bonus hēt intus compassionē ad proximū exterius plenā benignitatē. Adulter aut seruus amarū et fastidiosus bonū hēt suspiciosum: rancorosum: sine ratione turbulentū et alijs onerosum. Dissolutio ē deuotionis sicut aqua ignis: et qui ducitur in consuetudine vix dissiuescit maxie ioculari.

De suspensione metis in deū. ca. xi.

Optimū ē mētē semper habere ad deū suspensam: curādo: cogitādo: vel recordando dei beneficia: meditādo: legēdo: attendēdo: ad bona contēplādo: vnde quādo cūq̄ dei h̄nus: v̄l ad modicū dei nō meminit: cōtremiscit et dolet quasi grauit̄ offenderit tantū amici intuitu defraudatus: qui nostrum nunq̄z obliuiscitur cū summa beatitudo et gloria consistat in iugi visione dei: hui⁹ beatitudinis imitatio: quedā est iugis memoria dei. Ista est meritum: sed illa est premium. Quādiu enim videre nō possumus p̄ntes saltem memoremur ei. Tanto quisq̄ lectius et plenius eum videbit in patria: quāto frequentius et deuotius eius meminit in h̄ cōilio. ps. Preuidebā dñm in aspectu me. semper et c. Non tm̄ in ocio sed etiam in negotijs et occupationibus eius memores esse debemus. Imitatores sanctorū angelorum qui missi in ministerium nostrum sic exteriora disponūt: vt tamen ab intimis nunq̄z recedant. Quanto celum est amplius q̄z terra: tanto spiritualis meditatio et contemplatio hēt latiores materias et vias q̄z cogitatio terrenorum. Quales autē sunt iste vie vel mē. Et quales profectus v̄l p̄

cessus meditandi & intue di spūalia nō hū
ius tēporis vel materiei: sed pertinet ad se
primū vite spiritualis profectum qui in
sapiētia versatur.

Sextus processus qui est in acquisitiōe
& exercitio virtutū: diuiditur in ca. xl. **De**
profectu & virtute: bono & malo. ca. i.

Anc de sexto qui in virtuti
bus puris constat aliq̄ sim
plicibus conuenientia & pro
ficientibus in religione com
petentia proponamus: alta
& subtilia magis exercitatis
in huiusmodi reseruantes. Quanto enim
quisq; altius profecerit & in anteriora se ex
tendere studuerit: tanto altiora & perfectio
ra intelliget tā de his que tā attingit q̄ de
his que nōdū actualr apprehendit. Sicut
qui in montē ascēderit: quo altius scandit:
eo altius videt q̄q̄ adhuc distet a cacu
mine summitatis. Et qd̄ in imo positus ex
timauerat eē montis verticem. sublimatus
videt iuxta montis pedem. Sic de perfe
ctione nemo proprie nisi perfectus & perfe
ctioni proximus nouit loqui. Virtus est or
dinatus s̄m veritatis iudiciū rōnis affe
ctus. Et iudiciū veritatis circa quatuor
generaliter versatur. s. circa bonum & ma
lum: & malum magis malum: & bonum ma
gis bonum. Bonū est aliud corpale: aliud
temporale: aliud spūale & perpetuū. Sed
spūale & perpetuum sine dubio melius est
q̄ corpale & temporale. **Malum** autem
aliud est pene: aliud est culpe. Culpa alia
venialis: alia mortalis pena: alia transitoria
alia sempiterna. **Malum** est ergo malum
culpe. **Peius** est qd̄ meretur malum pene
quia si culpa non esset: nec pena esset. **Pe
na** vero transitoria minor est sempiterna.
Et q̄ lex veritatis scripta est in corde ho
minis per iudiciū rōnis. **Date** sunt ei et
in adiutorium affectiones ad fugam mali &
ad procuratiōē boni: q̄ in his duob; con
sistit omnis beatitudo. s. in elongatiōe ois

mali & in fruitione ois boni.

De affectionibus mentis. ca. ij.

Septem autem sunt affectiones
mētis cōmuniter. s. spes: timor:
gaudium: meror: amor: odium:
& pudor. **Harū** aut quatuor cō
tra malū: tres aut ad bonū ordinantur. **Malū**
timor: meror: odium: & pudor cōtra malum
sunt: spes: amor & gaudium ad bonū se ha
bent. **Malū** bonū non est timendū: sed optā
dum & sperandū: nec pro bono est dolēdū
sed gaudēdū: nisi forte priuatio boni timeat
vel doleat qd̄ nō est bonū sed pprie malū:
nā malū ē priuatio boni vel corruptio. **Itē**
bonū non est odiendū sed amandū: nec de
bono pudēdū est sed gloriandū: imo gloria
tio nō dicit affectio per se q̄ sub gaudio cō
prehendit & amore. **Cum** igitur iste affe
ctiones ordinate sunt ad qd̄ debet iuxta ra
tionis & veritatis iudiciū: tunc hō virtuo
sus cū nō solū timēda timet: & magis timē
da. i. magis mala plus timet: & dolēda do
let: & odiēda odit: & pudēda erubescit: sed
magis & minus sicut ipsa sunt dolēda & odi
ēda & pudēda: plus vel minus sicut sunt
mala. **Itē** vne sola speranda sperat sicut de
bet: & amāda amat: & gaudēdis gaudet s̄m
q̄ magis & minus sunt bona. **Sumū** autem
bonum qd̄ est deus summe amandus ē &
ante oia sperandū & super oia in ipso gau
dendum. Et ea que ab ipso retrahunt sum
me fugienda & execranda: que sunt preci
pue vicia & peccata. **Quia** h̄ vera & pro
prie mala sunt & omnibus mala & nulli bo
na & ad nihilum bona cui insunt: s; quan
doq; bonis cōsoperentur in bonum mala
aliena: vel etiam propria quedam: vt post
cōuersionē in eis magis humiliētur &
amplius inardescant in amorē dei: qui eos
in talibus vitijs tolleravit & a talibus libe
rauit. **Sanctis** etiam in gloria augebit leti
tiam dānatio reproborum: quia gaudē
bunt se ab his saluatos: que poterant sicut
& illi nisi eos de^o liberasset incidisset. **Adul**

Te sunt alie virtutū artificiales diuisiones
 fm q̄ alie dicuntur theozice vt fides: spes
 caritas. Alie cardinales: vt prudentia: iusti-
 tia: fortitudo: téperantia. Itē alie pollitice:
 alie purgatorie: alie animi purgati: alie exē-
 plares: quas sicut rudis rudibus loquens
 p̄tereo: solū illum ordinem sequens quo
 virtutes septē principalibus vicijs opponū-
 tur cū virtus s̄. n̄ hūc sensum vt nō aliud sit
 q̄ vicij carentia: et quāto quisq̄ ab omni
 vicio p̄ior: fuerit: tanto virtuosior: est: et per-
 fecior.

De habitu religionū exteriori. ca. iij.

op

Sicut nucleus in testa vel corni-
 ce sic est virtus intimior: ceteris
 obseruatijs in religione. Dia-
 enis que in obseruātia religio-

nis apparent: inuēta et statuta sunt propter
 obtinendas et seruādas virtutes. Cetera si-
 ne virtute sunt sicut testa sine nucleo. Et si-
 cut in tabernaculo sederis plura erāt vela-
 minum genera intra se protegētia vel de-
 corantia sanctuariū sicut pelles iacintie: pel-
 les arietū rubricate: gaza cilicina: cortine et
 tabule p̄ter alia. Ita in religioe plura sunt
 virtutū tegumenta: vel ad decorē vel ad cu-
 stodiam virtutum ordinata in quibus non
 pura virtus consistit: sed quedam virtutis
 verba: et latentis intrinsecus demonstrādo
 figuralis: vnde qui istis exterioribus contē-
 tus: interiora postponit: sic est quasi qui cor-
 ticem vel testam vacuam sine nucleo h̄et.

De primo religionis habitu. ca. iij.

p

Primū est habitus exterior: in
 vestibus et tonsura: que si per se
 religiosum facerent: etiā finie
 vel maimones religiosi forent:
 qui sunt talis habitus: q̄nq̄ etiā ioculatores:
 sed h̄ sunt tm̄ signa interiorum: sicut circu-
 lus ad tabernam potū venalem designat.
 Et vexillū super ecclesiam dedicationē de-
 nunciat: vnde si signa falsa fuerint decipiunt
 homines putantes inuenire significata.
 Ita est de ficto religioso qui exterius in ha-

bitu pretendit q̄d nō habet in moribus et in
 vita. **Secūm** est exteriores ceremoniales
 obseruantie: vt indinationes: genuflexiōes
 in horis: pulsationes et omnes gesticulatio-
 nes quibus claustrales vtuntur in diuino
 officio: et in alijs de quibus sepe min⁹ vir-
 tuosi maiorem vtm faciunt q̄ aliqui perfe-
 cti et magis deuoti. **Tertium** est mores
 exteriores compositi vt exteriorum mo-
 rū disciplina: in loquendo in gradiendo: in
 totius corporis gestu: que etiam curiales se-
 culares obseruant et cōmendabiles et secu-
 laris virtusi appellatur. Sed religiosi ma-
 gis cōuenit: h̄ modo humiliori et planiori.
Quartū sunt opera m̄: vt ieiunia: vi-
 gilie: flagella: et alie corporales exercitatio-
 nes et castigationes. Que licet magis pro-
 pinquant veritati q̄ precedentia tamē non
 sunt pure virtutes: q̄ ea etiam ypocrite pos-
 sunt habere et in mortali peccato positi se-
 pe in talibus exercent seipsos. **Quintū**
 est studium familiare ad expugnanda vicia
 et virtutes visitandas: vt semetipsum hu-
 miliare: motus ire deprimere: luxuriā do-
 mare et ceteris vicijs ipugnātib⁹ resistere:
 et opib⁹ caritatis: et obediētie insistere: et alia
 rū virtutū. Quāuis enim omnia bona ope-
 ra sint virtutum et exercitia: q̄ nec bonum
 opus esset: q̄d nullam virtutem respiceret:
 tamen aliud est aliquod bonum opus exer-
 cere simpliciter propter deum et itētionem
 merēdi gl̄iaz et veniā: et aliud est exercere
 ip̄s nō tm̄ cā merēdi p̄dicta: sed et p̄ h̄ ob-
 nere nisi virtutē sibi coherēdi et visitādi eā
 per opis exercitiū et vitiū p̄trariū expugnā-
 di: et h̄ est multo vtilius: q̄ illud prius: ver-
 bi gratia. Unus orat simpliciter: vt per h̄
 ip̄tret peccatorū suoz veniā vel vitā eter-
 nā. Alius et p̄ter istā intētionē orat vt ab-
 suet faciat seipsum in oratione et studio et p̄ h̄
 consequatur gratiam deuotionis et gustum
 diuine dulcedis: et gratiā diuine familiarita-
 tis assequat: et notitiā dei clarius assequat
 per mētis illuminationē. Et h̄ actio prioris

bona sit et meritoria venie: glie et gratie ta-
 men intentio si cooperatur: ut clarius et
 plenius h̄ qd̄ expressius desiderat a se quib
 unde multū valet ad perfectionē sanctita-
 tis intentionē dirigere ad eam querendam
 et studius ad h̄ ordinare: in tantū ut aliquis
 faciliore labore quo ad corporale exercitiū
 maiores mentales virtutes obtineat: q̄ scit
 prudēter disponere gressus suos: q̄ alius
 difficiliore labore. Exēplum de quolibet pi-
 to artifice qui melius leuius et citius opera-
 tur quodcūq; q̄ alius imperitus cum ma-
 iori labore. ¶ Sextus est ipse nucleus affe-
 ctualis virtutis que est perfectio vite acti-
 ue et ingressus ordinatus cōtēplatiue. Sine
 ipsa frustra speratur puritas cōtēplationis
 vel stabilitas. Sicut aqua fontis non ē pu-
 ra quēdiu nō ē eiectis sordib⁹ fundus emū-
 datus. Sicut autē ex nucleo pinguedo olei
 exprimitur: ita ex affectu virtutis sapor de-
 uotionis procedit: maxime diuini amoris: et
 desiderij spūalis et gaudij celestis: qui no-
 bilior et efficacior est q̄ compunctio timo-
 ris vel meroris. Hi sunt sex dies in quibus
 operari oportet salutem et cibos vite quere-
 re: ne ieiuni deficiamus in via hac qua am-
 bulam⁹: ita ut sexto die duplices cibos col-
 ligamus. s. bone actionis et pie affectionis:
 ut in septimo. i. sabbato toti sani facta vi-
 cio: um langoribus cum requie opulēta va-
 cari possimus cōtēplatiōi et videre quā
 suavis est deus et gustare q̄ suavis est vni-
 uersis. Qui sexta die dupplices non colli-
 git cibos in septima in. i. i. remanebit nil re-
 periens de dulcedine cōtēplatiōis. Quia
 qui sextum statum qui est in virtutum affe-
 ctualium sanitate. i. sanctitate: mundum atti-
 gerit septimi status dulcedine qui est in sa-
 pientie gustu et intelligentie lumine nō frue-
 tur. Hinc est q̄ Jacobus prius sex filios ge-
 nuit: et post hec Rachel peperit ei filium
 nomine Joseph decorum aspectu: quo na-
 to cepit Jacob petere dimitti et in patriam
 suam reuerti. Quia prius in actiua vita de-

bet homo perfectus esse in sex p̄dictis pro-
 fectuum statibus: et tunc gustato fructu vi-
 te cōtēplatiue cupit dissolui et esse cum
 christo in patria: cuius iam primitias in sa-
 pore superne dulcedinis p̄gustauit.

¶ De forma proficiendi. ca. v.

Et quia proficientibus h̄ for-
 ma scribitur: ut sciant quantum
 in singulis virtutibus profice-
 rit: vel quantum a perfectione
 earum adhuc distent: quālibet ipsarum in
 tres gradus longe inter se differentes di-
 stinguimus multos medios profectus pas-
 sus festinando transilientes propter fasti-
 dium deuitandum.

¶ De septem virtutum declaratione. septē
 vitijs oppositorum. ca. vi.

Ratio septem viciozum capita-
 lium h̄ est. ¶ Primum super-
 bia initium ois peccati. ¶ Se-
 cundum inuidia: deinde ira: ac-
 cidia: auaritia: gula: et luxuria. Hinc per cō-
 trarium ostenditur ordo virtutum. i. humi-
 litas contra superbiam: dilectio proximi cō-
 tra inuidiam: mititas contra iram: caritas
 dei contra accidiam: contemptus diuiciarū
 contra auaritiam: sobrietas contra gulam:
 castitas contra luxuriā. Sed quia teste bea-
 to Grego. sicut multi arboris rami ex vna
 radice prodeunt: ita ex caritate dei ceterę
 virtutes generant. Ideo de ipsa tanq̄ oī-
 um matre et nutrice primo dicam⁹: et post
 ea de eius filiabus. Ante ipsam enim nulla
 virtus meritoria est.

¶ De caritate. ca. vij.

Caritas enim est que oēs ifor-
 mat ut sint virtutes et vigorem
 ei tribuit ut magis et min⁹ me-
 ritorie et deo acceptę: secundū
 de ipsius nutrimento acceperint minus vel
 amplius. Sicut ramus arboris a radice na-
 scit ex succo. p̄cedēte ab ea nutrit: ut magis
 fructifex efficiatur. Initia autem singula-
 rum virtutū ad incipientes pertinent sine

quibus non possent esse salui & deo place-
re ad salutem. Profectus ad religiosos ma-
gis congrue pertinent: qui meliores esse de-
bent: quam popularis communitas vel laici se-
culares: qui tamen sunt de numero saluan-
dorum. Quid prodest altiora profiteri: & exte-
rius in habitu perfectiora pretendere: si in
studio virtutum: & in exercitio operis non di-
stamus ab infimis: qui sunt in spe saluatio-
nis. Immo maior est confusio: & spes falla-
cie: magna promittere: & exigua persolvere
& supplicio potius quam premio dignum. Per-
fectio autem ad perfectos pertinet: qui transce-
so difficultatis obstaculo in quo proficere
volentes laborant: quasi in montis ascensu
iam in ipso culmine christo duce constituti trans-
figurationis eius gloriam desiderant spe-
culari. Nemo enim in hac vita perfecte alicuius
virtutis apicem valet comprehendere
vel stabiliter in summo gradu semper manere
sed pro modo vite profecturus: quis vitur
respectu inferiorum.

Qualis est caritas. Capi. viij.

Caritas est ordinata & magna
voluntas seruiendi deo: placen-
di deo: seruiendi deo. Caritas.
dilectio: & amor: idem sunt: ta-
men beatus Grego. distinguit
eos dicens. Ad agis ad deum voluntas
amor: est. Sed cum lactatur a gratia est dile-
ctio. Cum vero fruitur & adheret deo ca-
ritas est. Diligere deus super omnia debe-
mus: propter tria. Primo quod bonus est in
se nec tantum modo bonus: sed etiam ipsa bo-
nitas est: qua nil melius: vel cogitari: vel esse
potest: & a quo omne quod aliquo modo bonus
est: est bonum. Si enim omne quod bonum est: diligere
dum est in quantum bonum: ille qui summe bo-
nus est. & infinitus est summe diligendus: &
si possibile esset etiam in infinitum iuxta me-
ritum dignitatis eius. Item quod ipse prior di-
lexit nos: & plus diligit nos quam ipsemet nos.
Ille enim quod infinitus est: & non est ei aliud
esse quam amare: quod ipse deus caritas est: dili-

gens nos pauperes: & viles miseros: & di-
lexit ab eterno nondum existentes: nondum
eum diligentes: imo & nescientes: & resisten-
tes: & offendentes ipsum. Et ideo iustus est
nos eius vicissim diligere ex omni quod sumus
& scimus & possumus. Et saltem cum exigua
mensura nostre possibilitatis fideliter reme-
diamur ei diligendo eum: cuius magnitudinem
non est finis. Tertio propter dilectionis
multiplicem effectum: qui cognoscitur in be-
nificijs eius: quod non sufficit ei diligere solo
affectu: nisi etiam nobis ostendat in effectu.
Probatio dilectionis namque exhibitio est ope-
ris. De quibus beneficijs modo non pro-
sequor causa breuitatis alterius oportunita-
tem adhuc expectans.

In quibus consistit dilectio.

Capitulum ix.

Dilectio in tribus consistit. In
voluntate. In opere. In affe-
ctu. Voluntas informata ad ra-
tionem consentit eius consilio ut
velit bonum: & ne ociosa sit pro-
greditur in actum boni operis omnem familiam
suo impio subiectam in adiutorium inuocans. I.
membrorum corporis: & sensuum: & cogitationum: si-
ue ad promouendum bonum: siue ad remouendum
malum. Cumque fideliter hoc fecerit: quasi remun-
eratione: vel releuatione laboris ex usu ex-
ercitij suscitatur. Et etiam affectus in solacium a
gratia demulcente eum: ut iam non tantum ex
instinctu rationis velit bonum: & conatu illud
agat: sed etiam ex desiderio optet: & affectu
amplectatur & diligat. Et contrarium illi odit
horreat & fugiat. I. malum. Et hoc est vera sani-
tas voluntatis eum non tantum ex instinctu
rationis cogit se ad volendum bonum vel
faciendum ad uolendum: vel vitandum ma-
lum. sed etiam ex affectu mentis: & deside-
rio amplectitur bonam & odit malum. Et hoc vir-
tus est mens bona de qua plures multa dixe-
runt. Sed utinam vere cognouissent eas.
Voluntas quamque sine opere sufficit ad me-
ritum & debitum: ubi facultas: & oportu-

mitas temporis nō substantie: verbigratia. Pauper libenter subueniret pauperi: sed non habet unde. Dives etiam quandoq; illud faceret libēter sed nō habet cui. Huc usq; ergo volūtas pro facto reputatur. Si autem facultas operis et opportunitas subessent et non sequeretur effectus operis: tunc non sufficeret: s; sola voluntas esset: cum posset perficere quod expedit et nōlet. Quantum enim vis tantum facis quod expedit cum potes: sed si non facis nō vis.

De virtutibus. ca. x.

¶ Ecce enim multe virtutes videntur inter se differentes: vt q; humilitas alia est q; castitas et patientia: alia est q; mīa: et sic de alijs: tamen quadam consideratiōe oēs vnū sunt vt ita quelibet non tantū coheret: sed etiam inest alteri: vt qui vnā habent: vere omnes habere dicantur in habitu: et si non in actu: quod apostolus ostendens ait. p̄ Cor. xij. Caritas patiens ē. benigna est non emulatur: non agit perperas: non inflatur: non est ambitiosa: non querit que sua sunt. Sicut enim deus est vnus simplex et perfectum bonum: in quo est omne bonum perfecte: et cui nullum bonum deest. Ita caritas est vna virtus in se habens omnes virtutes: sed ppter diversos effectus eius ex diuersis intrinsicis occasiōib; vel causis illatis: quibus se contra malum opponit: vel ad bonum extendit diuersa nomina sortitur. Virtus enī sicut diffinit Augustinus est amor ordinatus: vt amet solum quod debet et sicut debet et quātū debet. Quātū vero quis amat aliquid tantū fugit eius contrariū vt p̄t. Caritas igitur cum se extendat ad diligendum deum. Dilectio dei dicitur cū ad proximum dicis dilectio proximi cum eius miserie cōpatitur mīa appellatur cum eius bono cōgaudet cōgratulatio vocat: cū equanimiter aduersa tollerat: patiētia dicitur: cū bene facit se odientibus benignitas nūcupatur. Cū non

extollitur inaniter supra se humilitas est: cū obtemperat superioribus vt iustum est: obedientia est. Cum execratur turpia castitas est. Cum refecat superflua corporalis necessitatis sobrietas ē. Cū diuitias abicit: paupertas ē. Cū ad pauperes eas liber alr effundit: largitas est. Cū tedio expectatiōis pmissorū nō frāgit lūganimitas est. Cū inter bonū et meli⁹: et inter malum et peius discernit prudētia est. Cū ius suū vniciq; tribuit iustitia est. Cū delectationib; nō emolitur temperantia est. Cum duris nō terret fortitudo est. Cum credit credenda: fides est. Cum sperat speranda spes est. Unde spiritus. s. vnus et multiplex dicitur. Sap. vij. Et cum in se vnus sit: diuersa dona tribuit s; diuersorum donorum effectus. Sic aliqua nobilis et eff:ca; medicina diuersos curatiōnū effectus operatur: vel virtutē cōfert varia operandi: vt vinū acuat visum: alteri clarificet vocē: alij auditū referet: alij gustū tēperet: in alio aliud et aliud operet. Secundū autē q; caritas opponit se septēz vicis capitulū: virtutes somanē vt predictū est: de quibus nunc dicendum est. Ex quib; profectū gradibus distinguat. Vna queq; tamen virtus teste beato Bre. habet initium suū: profectum et profectionem. Multipliciter terra pfert germē suū: primo herbam: deinde spicam: deinde plenum frumentum. Verba est initium virtutis: in spica profectus: in pleno frumento perfectio. Caritas vō mater et nutrix omnium virtutū habet tres gradus: infimum mediū et summū. Sic et alie virtutes per singulas: nec inconueniēs distinctio ē. Si enim celestes ierarchie docente beato Dionisio singule internis differentijs distinguuntur: cur nō etiam spāles virtutū ierarchie eundē ordinem in terris imitantur: p̄sertim cum celestis pulchritudinis exēplar ad h; nobis celitus allatum sit: vt pro viribus studeamus domino in nobis sanctuariū facere: vt in medio nostri habitare dignetur: s; exemplar in mō

te celeste nobis demonstratū. Utrū autem qui in primo gradu. i. in prima infima virtutū ierarchia hic stant: ad infimā in celo ierarchiā pertineāt: et qui in mediā ad mediā in celo: et qui in summa ad summā in celo pertineant: cū illuc dño perducente uenerimus agnoscemus. Laboremus tamen hic fideliter de virtute in virtutem eundo proficere: certi q̄ nequaquā inferior: erit retributio glorie proportionata meritorum mensura. Luc. sexto. Mensuram bonam et constat etc. Eadem quippe mensura qua mensi fueritis remetietur vobis. Eiusdem mensure idria replebitur tibi vino glorie in celestibus nuptijs: cuius tu hic repleueris aqua iustitie presentis: que in cōparatione celestis est sicut aqua ad vinū optimum in valore. Ad ille nullū metretie aque fluminis vel maris nō valent vnā electi vini quo ad precium vtriusq̄.

De primo caritatis gradu. ca. xi.

Artas dei primus gradus est.

c Sic diligere concessa et eis uti ut tamē illicita odiam⁹: et amori dei nullius rei amorem pre-

ponamus: sicut illi qui sic ea que sunt mundi diligunt: ut tamē eorū dilectione vel cupiditate peccata mortalia deuitēt suādo que deus precepit facere et cauere que de⁹ prohibet per preceptum. Adat. xix. Si vis ad vi. ingre. idest in ingressu vite consistere: ut in processu altior: serua mandata.

De secundo gradu caritatis. ca. xij.

s Secundus gradus caritatis potest esse: cū hō volūtate pleniori et affectu seruentiori: nō sola contentus seruare precepta: sine quibus nō ē salus: s; etiā ad ea que dei sunt studiosus est et voluntarius tas facere in seq̄s in alijs pmouēdo et desiderando: h̄ pprie bonorū ē religiosorū: qui nō solū precepta dei sed et cōsilia ipsius implere imitando ipsum deliberāt sequi oīs iustitie decorem dñm icium xpm. Talibus dicit Ber. Non

est nostrū circa coia precepta: neq; hēt solū attendere quid precepiat dñs: sed quid velit probantes que sit voluntas dei bona: bene placens et perfecta. Quantū enīz amas dñm tanto studiosus es promouere beneplacitū vbi potes et honorē: et cauere eius offensam et inhonoratōē. Bre. Namq; ē amor dei ociosus. operatur enim magna si est: q; si operari renuerit amor non est. Fidelis autē dei seruus ea diligentia qua timet dñs suū offendere in se per peccatum: ea et cauet et dolet inhonorari ab alijs per scandalum et prauū exēplū. Quia in disciplina famulorū redūdat in dedecus dñorū. Quis enīz fidelis famulus patiēter sustinet at contēptū dñi sui et iniurias ne dicā pmoueat et augeat. Iste vō dño suo xpo nō seruit sed et vētri. Si tu pro velle tuo huius domino tuo ipse remunerabit te pro velle suo. Si at studueris ei huius pro velle suo: ipse remunerabit pro oī velle suo. Adat.

In qua mēsurā mēsi fueritis remetiet vobis et adijciet vobis: ut nō tantū s̄m meriti sed et s̄m desiderii remunerabimini.

De tertio caritatis gradu. ca. xij.

t Tertius gradus caritatis ē tāto affectu estuare ad deū q; sine ipso q̄si viuere nō possis colatus desiderio dissoluēdi et cū xpo. Talibus est viuere in patientia: vltimius in fastidio. Et mors in ardētī desiderio et p̄ dura tormēta. Hoc desiderii fecit Andrea amplecti crucē: Stephanū orare et lapidatib⁹: qui ei celū patefaciebāt: quoniam nelabat ingredi: Laurētii irridere carnicibus: Vincētii prouocare tortores: Agathe letissime et glorianter ire ad supplicia: quoniam ad epulas inuitata: et ceteros gloriosos martyres gaudere in tribulationib⁹: et inimicos psequētes diligere: a quibus ad desiderata gaudia adipiscēdi velocius pmouebantur. Amici scōrū desiderāt eos secū h̄ diu remanere. Inimici autē eorū dolēt eos aliquo tempore secū in mūdo morari. Et iō diligendi sunt

secū in mūdo morari. Et iō diligendi sunt

qui optat et promouet eos ut hic citius et plenus obtineat quod super omnia diligunt: et quomodo vtiliter eis esse poterit. Nihil enim est quod tale valeat estum extinguere desiderij quoad diu non datur eis copia de fonte vite pro libito potare cuius sit mirabilis cruciat. Tribus tamen interim ut cumque refocillant gutulis consolationum spiritualium. scilicet interne sanitatis recreatione. Sacramentali copio christi perceptio: que de uotis solet esse singulare solatiu pro releuando huius exilij tedio: et si non manifeste tamen vere et salutifere ipsum quem amant suscipiunt dominus iesum christum. Breue spiritualis fructus multiplicatione in quo et animarum profectum et dei bonorum scientes exilij sui molestias tollerabilius sustinent. Et sponsa dicit adolescentulis. Fulcite me floribus. scilicet noue conuersationis bonis: Stipate me malis. scilicet profectibus ad profectum tendentibus: quia amore languet desiderio dissoluenti et esse cum sponso: ut quoad diu ab hoc differat: saltem consoletur in conuersione peccatorum et profectu bonorum. Et ita medium exilium erit mihi tollerabilius si videro alios esse fructuosum. Et si tardius ad sponsum veniam tamen plures mecum ducant. Et sic Paulus coartatur iter desiderium dissoluetur et profectum subditorum solabat se iteris ex eorum profectu de sua dilatione a regno. Philii. Colartor: tamen et.

De proximi dilectione. ca. xiiij.

Dilectio proximi ex dilectione dei nascitur: quia propter deum et in deo: et secundum deum proximus est diligendus propter deum: quia ipse mandauit. i. Jo. iij. Hoc mandatum habemus: ut qui diligunt deum diligant et fratrem suum: In deo. i. ea affectione diligere proximum quantum deum. i. ea forma. Secundum deum. i. ad hoc diligere debemus proximum ad quod nos diligit deus. i. ad salutem anime et profectum in spiritu. Dicet deus puer ordiate diligere deum et non ficte: sicut illi qui tamen verbo et lingua diligunt: et non opere et veritate: pure et non carnali affectione: non pro vtilitate propria: non ex carnali societate. et seculari tamen: que et si

non sit semper mala: tamen non est meritoria nisi ex spirituali dilectione accipiat condimentum. Ordinate ut non ad vicia et comoda carnis: et temporalem prosperitatem: sed ad eternam salutem. Unde cum dilectio carnalis et est dilectio cupiditatis: et est dilectio naturalis: et est dilectio socialis: et est dilectio spiritualis. Carnalis est que in carnalibus nutritur: ut iter virum et feminam in copula carnali. Cupiditatis: ut qui diligunt pro muneribus. Sic et canis diligit eum qui dat ei cibum. Malis hec est inter cognatos et sanguine propinquos: vel patria: ut si diligimus illa que natura magis venustant: ut pulchros homines et animalia magis delectabilia: et etiam la que sunt nobis aliquo modo similia: sicut cum ex duobus equis ignotis vnum magis heret affectus: quia forte magis nobis simile est in natura. Eccl. xiiij. Deus aial diligit simile sibi: sic et omnis homo proximum suum. Ista sicut a bonis et a malis et et a brutis habetur: ista et bona et mala esse potest originem trahat a natura que bona est in se. Unde in necessitate plus tenemur ex iure naturali propinquo: quam extraneis subuenire. Socialis est qua notos et familiares et contubernales magis diligimus quam ignotos et alienos. Ista per se similiter indifferens est: quia et bonos et malos videmus eam habere: boni ad bonum: mali vero ad malum eas conuertunt fauendo socijs ad que volunt. Spiritualis vero dilectio a spiritu sancto denominata: a quo fluit qui amor patrie et filij dicitur: est illa que nobis mandatur a deo et est meritoria per se sola: et duas partes efficit meritorias quando ab ea reguntur. i. naturalem et socialem. Cupida autem non ordinat sed tollit et temperat ne excedat: quia magis querit vtilitatem propriam quam illius quem videtur amare. Carnalem vero odit et fugit et fugat et exterminat nec vnumquam erit fida societas inter eas: sed quantum vna ipsarum auget tamen aliam minuit: sed inter coniuges propter sacramenti virtutem si moderata sit excusetur. Sed a spiritualibus qui plenam deo voue

runt continentiam tanto magis premenda est carnalis dilectio et euellenda: quanto in decentior: appareret macula in candida bisso quam in rudi sacco. Que est enim societas lucis ad tenebras. Sap. **Q**uod est pulchrum est casta generatio etc.

De differentia inter spiritualement et carnalem amorem. ca. xv.

Ed quia solet se aliquando apud incautos paliare carnalis dilectio sub specie spiritualis: sicut zinzania sub tritico. Unde ut de viridario religiose vite euelli possit aliquis eius species quasi noxias herbas ad caute lam in expertis breuiter ostendamus: per quas dignoscatur distantia spiritualis amoris a carnali. Spūalis enim dilectio nobilis virtus est. Ideo ne vilescat a mixtione carnalis amoris: sicut balsamus sophisticata vilibus liquoribus: vel sicut alie nobiles species que falsitatis commixtione viciantur longe est inde et subtiliter segreganda. Isa. Vinum tuum mixtum est aqua. i. amor spiritualis est viciatus amore carnali. Sicut prauis caupones videntur vitiosa sub specie melioris: et hoc maxime inebriatis et rudibus qui nesciunt discernere preciosum a vili. Jo. ij. Omnis homo primum vinum bonum ponit: sed cum inebriatus fuerint: tunc id quod deterius est. Sic sepe mutat amor qui primo bonus et spūalis videbatur cum discretionis et sobrietatis metas excesserit in carnalem transit: quod astutus diabolus primo occultat tentationis laqueum donec amor increseat et tenax fiat sicut viscus quo capiuntur auicule: ut cum sibi inuito conglutinati fuerint inseparabili amore dilectionis: et dilectos ipsos ovidos simul in ignem transiendi carnalis concupiscentie mutatione cum iam ab invicem nequeant separari. Potius namque mutatio sibi consentiunt ad quemcumque spurca commertia quam velint fidem quam iam longo ex tempore integram sibi seruauerunt aliquatenus violare vel omnia seruitia per

dere que sibi mutuo impenderunt. Et licet hoc cum multo cordis dolore: quandoque faciam preualet tamen amoris violentia: que mentis vigorem solita est emolire. Sic valida sanonem fortissimum enervauit suis blanditijs et ceteris hominibus simile efficit et spiritu dei effugato tradidit eum hostibus ludandum cecandum: magerandum ad molam trahendam circumgirandum et deludendum. Nec tudio vincitur hostis nequissimus nec labore nec diurnitate lassatur: si modo post longa tempora potuerit efficere quod intendit cum ad nihil aliud vacet omni tempore vel studeat: nec alia cura sit occupatus: nisi quomodo subuertat bonos et malos precipitet in deterius et retineat in peccato et impediat a profectu salutis.

De septem indicijs carnalis amoris. ca. xvi.

Unum indicium huius carnalis amoris est: quod cum spiritualis dilectio spiritualium tantum eruditionibus et edificationibus collocutionibus pati solet et nugas et ociosas fabulas fastidiat. Ita e converso pauca de spiritualibus et plura de inutilibus confabulationibus et maxime de mutua dilectione insatiabiliter ruminat quantum ipse ea et illa cum diligit ita quod ad huiusmodi colloquia non sufficiunt hore non dies nec quelibet tempora: sed semper quando conuenire possunt copiosa habent loquendum materiam indiffimbiliter. **S**ecundum indicium amoris carnalis est insolentia gustuum et morum quam pariter se carnaliter amantes amoro se se mutuo respiciunt latus lateri: femur femoris manum tenent et comprimunt: deinde et lacertos humeros et verba sub vestibus et vteriora tangendo blandiunt. Aliquam amplexus et furnua oscula iungunt et similia sicut in secularibus amatoribus notari potest. E converso. Spiritualis dilectio tanta disciplina suat in occulto sicut in publico: quod nec angulos querit sed fugit: nisi quam secum habitare desiderat et soli deo vacare. **L**uz hoc autem colloquens

maxime si vir cū femina loquitur cōtineat oculos ⁊ manus: ⁊ omnia mēbra sub custodia modestie: ita q̄ etiā studiosus obseruatoꝝ non inueniret in quo eos reprehēdere posset. **T**ertium est inquietudo cordis quando sunt absentes cogitando de se inuicem: vbi iam sit ille dilectus: quid agat. quādo veniat. Quādiu defuerit si d̄ se cogitet si ex absentia amor eius circa se forte in aliquo tepurit cū longo tempore nihil eidem mādauerit: ⁊ quid in causa esse possit quō valeat in corpore. Et ita suspenso corde nec orare possunt libere: nec de deo quiete meditari: vel aliquid agere districto vel occupato animo circa dilectū: nisi quādo audit aliquid de eo prosperū vel loquitur. Hec est ei in refrigeriū: qualecūq̄. **S**piritualis vero dilectio h̄ nō curat. sed quiescit in dō ⁊ amicum suū fideliter in oratiōe cōmēdat cum fuerit oportunū sine inutili districtōe compatitur ei ⁊ cōgaudet sicut ratio dicta bu faciendū. **Q**uartum est impatientia vel inuidia condilecti. s. si aliquem secū diligat si benigne talem salutet: si aliqua beneficia ei exhibeat ex quibus timet ne forte amor alterius preualeat: ⁊ erga se tepescat inde dolet ⁊ tristat. Spūalis aut̄ vult omnes secum diligere: ⁊ in hoc gaudet: q̄ caritas est sui ipsius cōmunicatiua ⁊ quāto magis dilatatur tāto amplius augetur. Sic ignis quo plura fomēta accipit: eo magis crescit. **Q**uintū est ira ⁊ turbatio: q̄ tantum vt vulgo dicitur: se diligit q̄ p̄ nimia dilectōe nō possunt sibi mutuo parcere a molestia lesionis. Sicut enim aliquando metas excedit eoz inordinata dilectio in blandiēdo. Ita e contra quādo excedit in cōturbando maxime cū vnus alterū offendit in aliquo minus sibi faciendo in his que desiderat vel aliā personam vt ei videtur plus amādo: quia quo tenerior dilectio eo molestior offensio. Inde insurgunt querelae ⁊ improperia: ⁊ impensoz beneficioꝝ: ⁊ magne fidei que iā perdita videntur apud ingrātū.

Sequunt̄ etiā detestationes: ⁊ iuratorie pmissiones q̄ nunq̄ deinceps velit ipsū diligere sicut qui retribuit mala pro bonis ⁊ odium pro dilectione. Aliqñ adiungūtur clamores: contumelie. vituperia. maledicta infamationes. proditiones secretoz: ⁊ multa inconuenientia huiusmodi sicut sepe experimur. **S**piritualis vero amor pacificus est tractabilis ignoscens errori ⁊ infirmitati proximi ⁊ in spū lenitatis instrues aliquo p̄occupatū dilecto. **S**extū est munuscula: ⁊ dulces littere: amatorij dictat̄: ⁊ conuiuola: ⁊ morselli ab ore dulciter rapti: ⁊ q̄ libet alia que dilectus p̄tractauit: vel quib̄ vsus est: que quasi pro reliquijs venerant ⁊ pro memoriali p̄seruant: ⁊ pro icētino cōtinui amoris. **E**contra sicut dicit **I**ero. **L**ibra munuscula ⁊ faciolos ⁊ sonas. ⁊ p̄egustatos cibos ac dulces ⁊ suaves amoris litteras. **S**actus amor: nō habet: sed pure orationes: edificatorie in spū instructiones: pie in necessitate subuentiones sunt spiritualis amoris fiamēta. **S**eptimū est inordinata dissimulatio vitioꝝ adinuicem: mutuo: q̄ ⁊ vitia sua diligunt: ⁊ fouent ⁊ excusant: ⁊ astant sibi mutuo contra arguentes ⁊ corrigentes ea cōfederati ad malū sicut fur furē. **A**dulter adulterā diligit in malo. **S**piritualis aut̄ dilectio cum omniū vitia detestetur. singulariter tñ odit ea i separabiliter dilectus. Sicut pater magis dolet deformatatis maculam in filio q̄ in alio. Sic deus omniū peccata odit ⁊ tñ quodāmodo durius punit ea in presenti in amicis suis singularibus q̄ in alijs. Sicut in **D**aniel apparet qui grauissime pro peccato suo punitus est. Et ei nō diu differre peccatoꝝ: s̄ statim vltiones adhibere magni beneficii inditū: est. **A**poc̄. **Q**uos amo arguo. ⁊ c. **O**stendit ad cautelam carnalis amoris idē tñs que se quādo patiāt sub specie spūalis dilectionis: vt ignores decipiant ad spūalis dilectōis p̄fect̄ p̄siderādū redēam̄: ⁊ q̄b̄ gradib̄ de vnis ad summa p̄cedat cōdam̄.

De dilectione proximi. ca. vij.

Dilectionis proximi. **P**rimus gradus esse videtur nullum odire.

Nulli malum cupere, nullius velle bonum impedire. In necessitate

proximis auxilium subventionis non subtrahere: et breuiter ut nulli faciat malum vel cupiat cum voluntatis assensu: et bonum proximo optet et faciat sicut velle deberet sibi si indigeret. In his duobus consistit impletio precepti illius diliges proximum tuum sicut teipsum. Si quod tu oderis ab altero tibi fieri tu ne alteri facias. **Jo.** Et quecumque vultis ut faciant vobis homines, hec et vos facite illis. Hoc est enim lex et prophetia. **Dee. n.** docet lex vestra et pater scripture. **Secundum expositionem sanctorum orthodoxorum.** Profectus dilectionis est sic alteri profectui gaudere: et alterius bonum diligere quasi proprium. Et sic aduersitati eius communi pati sicut proprie ut aliena lucra: vel damna sua deputet ex affectu pietatis. **Ro.** Gaudere cum gaudentibus etc. **I.** sic aliena bona vel mala sentire sicut propria. **Cor.** Quis infirmus et conuerso non infirmus etc. **Ubi** autem talis inest affectus illi necessario non deerit subventionis effectus: quantum patitur oportunitas. Sicut enim sana membra corporis gaudent sibi et communiatur mutuo ita apparet illum affectum sanatum esse a sopore in sensibilitatis vitiose que iam nouit intelligere que sunt proximi ex seipso sumus enim membra inuicem. **Eph.**

Un deus iesus a quo omnis doctrina profectiois nobis influunt sicut membris a capite motus et sensus influunt. reputat sibi fieri quicquid membris eius infirmis inferat. sicut ipse dicit. **Ad** vni ex minimis meis fecistis etc. **P**erfectio dilectionis proximi est diligere inimicos ex affectu fraterne salutis et ea dulcedine erga odientes et persecutores se affici sicut erga singulariter dilectos. Et non solum res temporales: sed etiam corpus pro fratribus ponere: et paratum esse non tantum pro spe primii martirii sed magis pro affectu fraterne salutis. **H**ac christus docuit que pro peccatoribus inimicis suis mori dignatus est. **E**t il-

la peccata quibus ipsum offendimus: et propter ipsum expiaret. **Jo.** **M**aiore nemo habet dilectionem etc. **H**ac didicerat ab eo sancti que se mori pro fratribus obtulerunt: qui se suos vendiderunt pro aliorum redemptione. ut paulus etc. qui ut aliorum famam consuleret ipsi fame cruciabantur. que pro interfectores suis deuote orabant: et sua benignitate iniquorum scintilla lenire: et malum in bono vincere studuerunt. **E**t **Joseph** patriarcha. **M**oyses. **S**amuel. **D**aniel et alij multi sancti multipliciter ostenderunt. **E**t reuera tales sunt vere sapientes que sic diligunt inimicos: que centies maiora bona prestat persecutoribus quam subtrahat. Sicut qui mihi rapta talentum plumbi: et in eodem locum poneret talentum auri puri. **Q**uid potest hoc sancto nocere inimicus. **H**onores mundi. vel delicias vel diuitias ex quibus nutrit carnis concupiscentia: potest aduersarius subtrahere. spoliando. detrahendo. persecutor. **S**ed sancti ista non habent ideo non tristantur cum ista eis subtrahuntur. **N**am si ista que sunt mundi diligerent: et de amissis valde dolerent non esset amor dei prior in eis. **C**um igitur aufert eis inimicus mundana que sunt eis onerosa et onerosa cumulat eis dona spiritualia: et merita celestia desiderabilia super aurum: et id est pre malum et dulcius super mel et fa. **E**t que occasione dicitur homini tanti lucri merito est ab eo diligendus. **M**at. Diligite inimicos vestros etc. a cuius pro parte et cetera. vos et erit merces vestra multa et eritis filij altissimi: que ipse benignus est super gratos: et malos.

De humilitate. Capi. xviii.

Nunc dicendum de humilitate ubi scilicet dicitur que vera beatitudo consistit in cognitione summe veritatis et dilectione summe bonitatis et fruitione eterne iocunditatis. **D**es autem virtutes ordinant nos ad illa tria. **E**t ideo quanto quisque magis fuerit ordinatus in virtutibus tanto magis erit capax superne beatitudinis. **S**ic ergo caritas ordinat nos ad bonitatem. ita humilitas huius nos ordinat ad veritatem. humilitas est ex intuitu proprie fragilitatis voluntaria mentis inclinatio. **Ber.**

litas est virtus qua hō verissima cognitōe
sui sibi et vilescit. Duo sūt que admonēt
nos vt hūiles simus. v3 qđ sumus. Et qđ
nō sum⁹. **Ad sum⁹.** Nō. n. hēm⁹ aliqd ex
nobis: nec ex nostris meritis: et iō nō oportet
extolli: q: aliene ptātis et bonitatis est
qđqd boni sum⁹ et hēm⁹. Et iō ille sol⁹ ex-
tollendus est cuius gratia sum⁹ id qđ sum⁹
Hec ē humilitas sanctorū et magnorū q se
q̄to maiores vidēt tanto se magis humili-
ant in oibus que hñt totū reddentes illi a
quo totū habēt. Quia furti reus est q sibi
aliqd retinet de his que sibi sunt comodata
inuito dño. Cū ipse dicat gloriā meā alte-
ri nō dabo. pfectū libenter nobis cōicat in
domis suis sibi seruat. Ad nō sum⁹ simi-
liter monet nos hūiliari: q: vana et inanis
gloria est extolli de eo qđ nō est. Velut silu-
tū gloriatur ie eē aux: et man⁹ iactet se esse
gigantē et medicus credit se esse regem: et
ethiops niue candidiorē. Apoē. Dicit
q: diues sum et nullius egeo: et nescis: quia
miser et miserabilis es paup cec⁹: et nudus
Hec humilitas est pauperū et ipsectorū q
psiderata iopia sua et iperfectiōe. in cōpatō
ne sublimitatis aliorū resiliūt in se et ex iudi-
cio veritatis sibi metipsis vilescūt. Sic dñs
nos cecos natos p nostri et dei ignorantia
illuminat nos lutū vñ facti sumus liniendo
sup' oculos nostros. Et primo incipimus
nos ipsos agnoscere: deinde ipsum illumi-
natorē nostrū credēdo p'oni adorare. Et
luto visum recipit: qui ex p'ditione. proprie
fragilitatis se ipsum humiliatus agnoscit.

De humilitate ad nos. ca. xix.

Triplicē vero humilitatez hñe
debemus. Humiles enim esse
debemus in nobis ad proximos
et ad deū. In nobis humiles eē
debemus. Nosmetipsos ex cō-

ditione proprie fragilitatis vel vilitatis d
spiciēdo vt omnia que in nobis despiciabi-
lia agnoscimus tani in naturalibus defecti-
bis. q̄z in fortuitis maxime culpabilibus et

viciosis diligenter attendamus: vt eorū in-
tuitu apud nos humiliemur. **Secundo**
in nobis simus humiles: mores et gesti⁹ hu-
miles habendo et verba humilia et respon-
sa. ps. Quasi lugens et quasi contrista-
tus sic humiliabar. Tertio in operibus
humilibus. et exercitijs nosmetipsos exer-
ceamus in quibus appareat vilitas et que
alij horrent et despiciūt: vt sordes purgare
rusticalia opera facere: et vestibus viliori-
bus contēti esse et cibus: et alijs quibuslibet
et Ro. vi. Ludā et vilio: fiam plus q̄z sa-
ctus sum: et ero humilis in oculis meis.

De humanitate ad proximū. ca. xx.

Proximū debemus esse hu-
miles. Primo meliores: et

digniores nobis eos reputare.
Nemo ipsos despiciere. vel te-

mere iudicare. Phil. ij. humi-
liate superiores sibi inuicem arbitantes.
Secundo honore exteriori inuicem pre-
uenientes reuerenter cedendo eis non de-
trahendo. sed obediendo. obsequendo. p-
moveudo. exaltare eos: et facta eorum ex-
tollere si bona sunt: et mala abscondere nō
ficte sed pure. Tertio patienter eorū in-
firma tollerare: et lesiones sustinere. si quas
nobis inferunt. Et malum pro malo nō red-
dere. nec odium contra eos exercere: et cor-
rectiones patienter eorum sustinere vel re-
cipere: et eorum miserijs plus q̄z nostris in
cōmodis condolare. ps. Ego autem cuz
mibi molesti essent humiliabam animam
meā. Item proximorū. Alij sunt nobis equa-
les. Alij superiores. Alij subditi. De equa-
libus plēna est regula predicta. De super-
ioribus addi. Apostolus duo. s. obedire p-
positis nostris: et subiaccere eis. Obedire p-
tinet ad impletionem iussionis eorū. Sub-
iacere eis. Humiliter subesse. quasi vica-
rijs dei. omni subiectione secundum deus.
De superioribus tres regulas nota. Pri-
mo. Ecclesiastici. xxxij. Rectorē te posue-
runt esto. nihilominus quasi vnus ex illis.

CSecda. i. thes. et facti sumus paruli in medio vestrum tanquam si nutritio foueat filios suos.
CTertia ipse dominus. Luc. vii. Ego sum in medio vestrum sicut qui ministrat. Secundum has tres regulas rector inter subditos sit quasi vnus ex illis. Communis sit in victu: in vestitu: in labore et in alijs exterioribus operibus. Sit paruulus in medio eorum: vt ex hoc quod patet est eis non putet se sanctorum esse vel sapientiorum: sed viliozem et obligatiozem in reddenda ratione pro se et pro illis. Sit quasi ministrans in medio eorum infirma eorum portando et curando: et preuendo exemplo.

CDe humilitate ad deum. ca. xxi.

Deus humiles esse debemus.
 Primo vt ipse esse iudicem nostrum deum ac dominum cognoscamus et ei oibus obediamus: sic sicut domino suo et operum factori suo. Et

si peccamus ei cito peniteamus: et digne ei satisficiamus et emendemus. **C**Secundo vt flagella eius humiliter tolleremus: et non murmuremus coniectis: sed iustum eius iudicium comedemus: et nos coniectioe dignos cognoscamus. **B**idhe. vii. Iudicium domini portabo quonia ipsi peccauit. **C**Tertio vt de beneficijs eius non extollamur: sed agnoscamus: quod non pro merito nostro: sed pure pro sua bonitate dilexit nos et elegit nos et vocauit: et iustificauit et magnificauit. vnde debemus ei gratias pure agere et humiliter referre: et nihil nobis de eius bonis arrogando ascribere. ps. Non nobis domine non nobis: sed nomini tuo da gloria.

CDe triplici gradu humilitatis.

Capi. xxij.

Facet autem ex predictis possit humilitatis gradus discerni: tamen vt magis sint in promptu ad inueniendum nota tres gradus humilitatis. Licet inter se multum distantes.

CPrimus est vt homo quod est. i. vile. infirmum inopem boni: vitiosum peccatorem: et si quos alios defectus habet agno-

scat et sciat. Et non mentiat se sibi esse maiorem: quacumque dignitate fulgeat: et non eleuet se supra se: quasi in ventum vel super alios insolenter nec vanas hominum laudes querat vel honores. Et si aliquando delectat eum aliquod istorum semetipsum redarguat et castiget quasi deceptum et in quo veritas non sit presens. **C**Filij hominum vsque quo graui corde vt quid di. va. et que me. **L**uz enim deus omnia possit: vt quid non fecit equales angelis in gloria nisi vt ipsa depressio nostra humiliet nos ne eleuemur sicut seducti et seductores angeli et coruamus et pereamus. **I**n de est quod cum deus in baptismo tollat penitentiam et reatum peccati originalis penam tamen corruptoris non tollit in hac vita vt semper remaneant nobis memoriale: humiliationis quo cauti simus ne superbiamus sicut primi parentes nostri ex quorum superbia transgressione omnes coruimus in culpam et penam miserie quam portamus: et adhuc deteriora: nisi deus custodiat expectamus. **C**Secundus gradus potest dici. Cum semetipsum non solum cognoscens homo spernit se pro vilitate sua: sed etiam spernit se ab alijs patienter accipit. Immo quod veritatem amat et se priuato amore non diligit contra veritatem: etiam desiderat ab alijs reputari talis qualis se reputat vilem. scilicet et vitiosum et ignobile et quales in veritate cognoscit in quantum credit agnoscanti non obesse. **B**reg. Sicut superbi honoribus in humiles plerumque sua despectum gaudet: quod iudicium quod de se intus habent: et ab alijs sentiunt approbati. **I**te cuius doloet homo fastidit honores sibi exhibitos: et vilipendit. **I**ste gradus altus est: et satis rari sunt qui eum ascenderunt etiam inter religiosos. **V**nde non est mirum si inopes sumus virtutum: cuius matrem et custodiam virtutum humilitatem tam alienam sentiamus a nobis. **Q**uid. n. in causa est quod ille qui diues est in misericordia patet celestis qui etiam pro dilectione quam dilexit nos proprio filio non pepercit: sed pro nobis oibus tradidit illum. **Q**uid in quantum

cause est qd nos tā inopes gratiarū: et virtu-
tū reliquit. quasi nō sit cure de nobis. **Mi-**
mirū autē defidia nostra in causa est. qd non
instanter querimus: vt debemus. Aut sup-
bia qd et si querim⁹ instāter vidit nos dūs
p̄ximos esse vt inde tollamur: et fieret no-
bis ipsa donoy eius sublimatio altioris oc-
casio ruine. Altiora edificia fundamēto p-
fundiori indigēt. Et arbor excelsa si p̄fide
radicata nō fuerit facilius vētoy impulsu
curuat. **Qui ergo desiderat cito virtutū**
culmē attingere: studeat in humilitatis v̄tu-
tū sue p̄funde solidare. Quia deus sicut su-
p̄bis resistit eos deprimēdo ita hūilib⁹ dat
grām magnis virtutibus eos attollendo.

Tertius humilitatis gradus ē: qñ ē in
magnis v̄tutib⁹: et donis: et honorb⁹. hō nō
extollit in aliquo: nihil sibi ex h̄ blādif to-
tū illi refundēs: et integrū restituens a quo
fuit oē bonū. Talis fuit humilitas beatissi-
me **Marię** virginis: q̄ cū electā se sciret vt
mater dei fieret ancillā eius se hūiliter re-
cognouit: dicēs. Quia respexit hu. an. sue.
Luc. p̄. Talis ē humilitas xpi: qui cū i for-
ma dei esset nō rapinā arbitrat⁹ ē eē se eq̄le
deos: s; hūiliauit. et c. **Mat. ii.** Disci-
te a me qd mitis su et humilis corde. Talis
est hūilitas āgeloy et sanctorū in gloria: qui
cum sint pleni sūmo bono et sūmo honore
sublimati: nullū de hoc motū habēt supbie
s; sūt in se hūiliores. Immo altiores in deo
vñ et oib⁹ i mōtib⁹ i euagādo simulant.
Luc. xv. Duo. p̄pter hūilitatis māsueti-
dinē. In montib⁹ p̄p altitudinē dignitatis.
Necesse hūilitas p̄fectoy qui q̄to maiores
sūt tanto magis se hūilant in oib⁹ i sensu. i
affectu. i verbo. i act. de. i h̄itu. ps. **Domine** nō
est letatātū cor meū. Si. n. hūiliaf et se d̄spi-
cit: qd nō h̄ vñ gloriēs: s; multa h̄ vñ p̄fun-
dat. s; bona sūt illa hūilitas. tñ nō est mirā-
da. Et si filius rustici nō vult fili⁹ regis re-
putari: laudāda ē in eo simplex puritas: s;
nō predicāda: v̄ ex h̄ mirāda hūilitas. Itē
si paup se paupē reputat: et ab alijs v̄li pau-

per agnosci veritati p̄sentit in illis. s; nō est
admiratiōis talis hūilitas. Si vero diues
paupib⁹ se p̄format et alt⁹ nihil altū sapit: et
gloriosus nihil sibi de gloria attribuit: s; to-
tū ei refundit a quo h̄. vñ gloriosus vide-
tur. hic est humilis nō cogente necessitate
sed veritatis caritate.

De virtute paciētie. Ca. xxiij.

Hinc de paciētia aliqd dicam⁹
vbi sciēdū qd ex caritate. et hūi-
litate nascit⁹ v̄tus paciētie. **Hec**
ordinat nos ad fruitionē sūme
paciē. **Nihil. n. pati moleste est**
pacē h̄re qd fit duob⁹ modis. s. Aut nullā
molestiā sentiēdo. qd erit tñ in p̄ria. Aut
molestas nō moleste ferēdo qd est magna
nimoy et in via. Et h̄ est paciētia. **Magna**
nimus est. n. qui ad vniuersa sustinēda pa-
tiēs est. qui nullis passiomb⁹ p̄turbat. Pa-
ciētia eterne glorie respectu volūtaria: et in
superabilis p̄pessio laboroy. **Paciētia** alia si-
mulationis. Alia est necessitatis. Alia vir-
tutis. **Simulationis** est. qñ aut p̄ humana
gloria aliqs se pat ētem in aduersis oñdit.
Aut cū interim dissimulat iniuriā quā pa-
tiē vt i aliud tps oportū differat v̄locy.
Greg. Qui mala p̄ximi ita tollerat: vt tñ i
trifec⁹ doleat: et tps retributiōis exgrat pa-
ciētiā nō exhibet s; oñdit: paciētia necitat⁹
ē. Cū aliqs iō in aduersis v̄lisci nō p̄su-
mit: qd nō p̄t: vel nō audet timēs sibi ex h̄
maius iminere dispendiū: vel cōmodus de-
perire. Et serui a dñis verberati vel pau-
peres a diuitibus obiurgati: vel discipuli
a magistris castigati. **Paciētia** virtus ē
de qua beatus **Ambrosius** ait in lib. de pa-
ciētia. **Paciētia** est qua mala equo animo
tolleramus. hoc ē sine p̄turbatiōe tristitie
de hoc supradictū est. **Prima** vitiosa ē
et meretur suppliciu. **Secunda** cauta: et
evadit temporale dispendium. **Tertia**
virtuosa: et meretur gratiam in presentī: et
gloriam in futuro.

Anis passio: Aut est eo q̄ ne-
gant: vel auferuntur nobis ꝑcupi-
ta. Aut amata. Aut q̄ inferunt.
Aut minant. nobis in odio habitat: et noci-
ua: que possumus diuidere in quosq̄ in quib⁹
patiētia dicitur vel ꝑbat. **C** Primum corpis
lesio. **C** Secundū tpalis substantie priuatio
vel ablatio. **C** Tertium detrimētū honoris.
C Quartū caroz offensio: vlt̄ subtractio.
C Quintū trāquilitatis mentis quecumq̄
pturbatio. Istud tñ oīa priora sub se ꝑtinet.
Licet ꝑ se singulariter aliquoties valeat di-
scerni: et sine alijs repire. vt sublata aliqua
leticia vel ꝑsolatione minus vtili vel neces-
saria. verbi gr̄a: vt ꝑp̄nūmā plūniā vlt̄ aliā
inoxiā cām nō possumus spaciari: vlt̄ alios
ꝑceptus ai inde ꝑficere ꝑo libito. Eū aut̄
turbamur ꝑ defectū iusticie: vel ꝑ nocumē-
to salutis eterne. hec turbatio nō ipatientie
est deputāda: sed zelo iusticie et virtutis: nisi
sit imoderata et indiscreta. **C** Cor. vij. Tristi-
cia que h̄m deū est patiētiā in salute stabilē
opaf. Patiētia opponit vicio ire: sicut ca-
ritas dei opponit accidie: et caritas ꝑximi
inuidie: et humilitas supbie. Sic aut̄ ire vi-
tū hōiem stulto et furioso similē reddit. iu-
xta illud Job. **E**iz stultū interficit iracū-
dia. Ita patiētie virtus sapiētē oñdit. **P**ro-
uer. **D**octrina viri ꝑ patientiā noscif.
Sicut ergo ꝑ predictis quosq̄ causis se non
turbare: virt⁹ patientie est: ita ꝑ defectu iu-
sticie nō turbari ē vitiū teporis: vel obstina-
tionis. **P**er se. n. q̄libet trīstari d̄ ꝑ ꝑteri-
tis defectib⁹ iusticie: et tūc ē virt⁹ penūtie.
ꝑo p̄ntibus: et tūc seruoꝝ ē ꝑficiēdi. ꝑo fu-
turis: et tūc ē cautela timoris. **I**te ꝑ ꝑrimis
ꝑtrīstari d̄ hō moderat⁹ tā ꝑ tpalibus q̄
ꝑ eoz defectib⁹. **A**mpli⁹ aut̄ ꝑ ꝑspūalibus
vt eoz q̄ ꝑtinet ad salutē. **A**d h̄ aut̄ maxie
ꝑlati tenent. q̄ si patiēter subditoꝝ vitia tol-
lerant nō corrigēdo ꝑ posse ex hac patiētia
nō glorie meritū sp̄are debent: sed irā dei
cuius dāna et iniurias cauere et ꝑhibere d̄
buerūt tollerādo fouerūt. vñ. et beli q̄ filio

rū suoz mala nō acriter redarguit: irā dei
cū pena sensit. **Q**uāuis. n. aliqua d̄ria esse
videat inter patiētiā et fortitudinē et ꝑstan-
tiā: et magnanimitatē: et lōganimitatē: et mi-
tatem et mansuetudinē: sicut etiā ex eoz
diffinitioibus colligit tñ sepe vnū ꝑ altero
iuenit positū et mutuo: et se iuicē diffiniūt
vel describūt. **P**atiētia ē honestatis cā re-
spectu difficultū volūtaria ꝑfessio. **F**ortitu-
do est immobilis inter aduersa multiplex ai
laboz et periculoz equa susceptio. **C**ōstā-
tia est inter fluctuantes cās. et ꝑsonas nulla
mentis trepiditate ꝑcuti. **M**agnanimitas
est difficultū spontanea: et rōnabilis aggrē-
sio. **L**onganimitas est spes longa expecta-
ctōe bonoz. **A**nis est quē mētis aspitas
seu amaritudo nō afficit. **A**dsuetudo est
ai trāquilitas alteri⁹ nō incedēs iprobitati.
Posūt et singula istoz singul⁹ tollerādis
quoquo mō appropriari. verbi gr̄a. **P**a-
tiēs. dicit ꝑt̄ qui dolores equo aio tollerat.
vt **J**ob: et **T**hobias. **F**ortis ē quē tētatiōz
certamina n̄ enervāt. vt **J**oseph. **C**ōstās ē
quē labores et dolores pusillanimē faciūt.
vt machabei. **M**agnanim⁹ est q̄ ardua et
difficilia aggredi nō pauescit. vt **D**aniel. ij.
Jo. bab. **L**ōganimis ē quē lōga expectatio
a spe desiderij nō frāgit: vt abraā. **A**nis
est qui odiētū iaculis nequaq̄ irritat: vt
malū ꝑ malo retribuāt. **A**dsuet⁹ ē q̄ co-
de trāquill⁹ ē. et in moribus suis tractabil.
vt **J**o. euā. **E**laet aut̄ virt⁹ patientie ad mul-
ta. **P**rimo tollerabiliora reddit vite ꝑe-
sentis icōmoda: q̄ aduersitas eū i patiētia
auget icōmodū. dū extrinsecus hō affligit.
et intrinsecus ꝑ ipatientiā amaricat. **E**t i su-
ꝑ mala ꝑsciētia ledit mentē ꝑ reatu culpe.
CSecundo patiētia ē magis mentis refē-
ctio. q̄ sicut corp⁹ pascit conuiuiō: ita mens
virtutū dapibus saginat. **P**rouer. **S**e-
cura mens quasi iuge conuiuiū. **C**Tertio
magna edificatio est ꝑximoz: et tanto est
maior. q̄sto rarioꝝ: plures videmus castos
abstinentes. pauperes: seipsoꝝ humiliantes

elemosynas facientes. vel orationibus istas
bonas dantes. Fide stantes. sed paucos
admodum in contumelijs. et in detractioibus
et defectibus humiliter patientes. Excusan-
tes nos et defendimus ne forte alij scanda-
lizent de nobis putantes nos esse culpabiles
si taceamus. cum ex hoc magis reprehensi-
biles iudicemur. quod pro impatientia nos vindica-
mus: et mordentes nos acriter remordemus.
unde Gregorius. Imitantem domini gloriosus est in
iuria tacendo sustinere: quam ridentem superare.
¶ Quarto patientia purgat peccata preterita.
et precauet a futuris. ¶ Quinto auget gra-
tiam in presenti virtutum. et spiritualium donorum. psalmus.
Secundum multitudinem domini mei. in corde meo. psalmus.
me letitiam meam. ¶ Sexto meretur maxi-
mam gloriam in celo. Lucas. Gaudete et elia-
te. et ecce. n. vestra multa in celo. ¶ Se-
ptimo. singularis est retributio patientia
passionis christi. Talia. n. studet reprehendere
qualia ab ipso accepit quod dolores nostros ipse
portauit. Et hoc est leticia sanctorum in tribula-
tione patientium. et gaudetium. quod sic aliquomodo
occasio habent: et oportunitate tribuendi domino
pro illa magis caritate qua pro nobis animas suas
posuit. saltem aliquid sustinendo. quod bonorum nostro-
rum non indiget: ut aliquid de nostro dare possi-
mus. Cum ergo in iudicio venies ostendet idi-
cia passionis sue omnibus magna erit confusio il-
lis qui nihil pro ipso parauerunt. et magna
gloria illis qui pro ipso multa et magna patienter
sustinnerunt. Signum est spiritualis dulcedinis vel
amoris: videlicet tibi deus dat aduersa pati. ut
quasi ipsi tibi dignetur partem oneris sui portan-
di. Sic ille simeon cireneus crucem dominicam
portauit. Solent. n. socij in via cum laxatur
rogare eos in quibus plus confidunt: et quos
plus diligunt: ut partem oneris sui pro se ad-
hibere ferant. ut hec quasi indicium sit illis. quod
maiorē habeant de eorum dilectione fiduciam. quod
bus onera sua portanda inferunt imponunt. quam
de illis quibus formidant imponere. ne forte
nolint equo animo portare. Sic et dominus qui
nobiscum est omnibus diebus in via qua

ambulamus laxatus usque ad mortem labo-
re passionis: querit quis nostrum velit ei
compati: et onus tribulationum suarum: quod
adhuc in corpore suo mistico quod est eccle-
sia sustinet secum portare: quia hanc passio-
nem quam capit in se pro nobis sustinuit in
carne diuisit per omnia membra fidelium
suorum. ut sicut oportebat pati christum et
ita intrare in gloriam suam. ita et membra
eius si capiti fideliter compatiantur: et con-
glorificentur sicut socij passionis: ita et resur-
rectionis. Qui enim plus christo compas-
sus fuerit etiam proprius regnabit cum eo.

¶ De gradibus sine profectibus pa-
tientie. Capitulum. xxiiij.

¶ Radus vel profectus patientie. ¶ Primus est cum discat
homo motum ire et impatientie per pugnam prohibere: et re-
primere. ne erumpat foris in verba vel facta
illicita. Sicut ignis suffocatus fumo non
extinguitur: si autem non cohibetur crescit
et omnia que contingere potest cremabi-
lia incendit. Quattuor autem modis ignis
solet extinguere: per fusionem: obstru-
tionem. Dissipationem. defectu materie. Simili modo
impatientie deseruere consuevit. Per
fusionem prudentium consiliorum: ut matrem
deliberet homo quantum ei nocere possit
impatientia: et quantum procedere. quia su-
perius de remedijs ire latius aliqua dicta
sunt: nunc pretereque immorari. Obstru-
tione oris: vel labiorum: ne lingua profiliat
in verba falsa: vel ne manus erumpant in
facta furibunda. psalmus. Donec domine custodiam
os meum. et cetera. Dissipatione: ut ad alios ac-
tus. vel tractatus homo iste se conuertat
quibus abstractus obliuiscatur materie qua suc-
census est ad iram. Sicut cum ligna dissipantur
ab iniuncto ignis diuisus deficit defectu mate-
rie. ita homo abstractus se ab illis negotijs et cu-
piditatibus. quod solet ministrare materiam impatientie.

tur: cum maioris sit meriti b̄ pati equanimi-
ter ab alio q̄ a seipso. Et qui semetipsum
vilē & reprobū iudicat: cur nō patienter
accipiat q̄ aliud idē de ipso sentit. **Aul-**
lius iudiciū tantū timendū est alicui post de-
um sicut suipsum. Cōsciētia enī cuiuslibet
gravior: ei inuidioso q̄ oīum aliorum erit
apud deū. Hinc apparet q̄ rara est virtus
p̄fecta. Vera enim humilitas sic gaudet ab
alio humiliari sicut a se. Et vera patientia
ita humiliter sustinet aduersa ab alijs illata
sicut a se procurata quantū spectat ad se.

De obedientia. ca. xxv.

Unc de obedientia aliquid dicē-
dum ē. Obediētia enim ex cari-
tate & humilitate & patientia na-
scitur: idē de ea aliquid ad edifi-
cationem breuiter videamus: q̄ in oī reli-
gione summe utilis est & necessaria. **Obe-**
diētia pprie ē volūtatīs subiectio: arbitrio
superioris ad licita & honesta. **Obediēdū** est
āt soli deo pp̄ se: cui⁹ sui sumus pprie vel
creature rōnali vice dei angelo vel homini
in his que de⁹ requirit & q̄ ad deū p̄ducit.

De triplici rōne obedientie. ca. xxvi.

Ratio obedientie triplex ē. **Prī-**
ma q̄ oīs creatura ita ordinata
ē a deo q̄ lz ipse de⁹ oībus &
singulis ita p̄sit: vt ab ipso solo
accipiāt qd̄ sunt & hnt̄ & possunt: in p̄pinq̄
ra sibi nō loco sed similitudie plen⁹ accipi-
unt ab ipso qd̄ inferioribus & sibi p̄pinq̄
ribus ifluant: & illa iterū suis inferioribus
vsq̄ ad infimū: vt inferiora superiorib⁹ subdi-
ta sint: & superiora inferiorib⁹ p̄sunt: & ea re-
gant: vt summa medijs: & media p̄sint imis.
Sic angeli superiores inferiorib⁹ p̄sunt: & cele-
stia terrenis: & irrationabilib⁹ rōnabilia.
Sec̄da. Faciam⁹ homines &c. & p̄sit piscib⁹ ma-
ris & volatilib⁹ celi & bestijs terre. **Ad Ro.**
Oīs aīa ptātib⁹ superioribus subdita sit &c.
Substāna enim diuina ita eleuata & segrē-
gata ē ab oī creatore: q̄ inferiora imediate mo-
tū ei⁹ sustinere vel suscipere nō p̄nt nisi me-

diantib⁹ superiorib⁹: cū tñ ipse imotus in se
oīa ineffabiliter moueat & gubernet: ita vt
nīl sit oībus eo p̄ncipali⁹ & nīl inēōpre-
hensibilius. **Secūda** rō est qd̄ cum non
omnibus datū sit eē docibiles dei ne ignari
errent a via dei per quā necesse est eos per-
uenire ad gloriā celestē: expedit eis vt se-
quant̄ ducātū doctorum suoz: sicut cecus
dat manū ductori suo ne cadat vel impigat
vel erret. **Tertia** ratio est vt homo qui
subesse noluit deo peccādo: & ita superbiē-
do: gratiā dei perdidit satisfaciāt ei subijci-
endo se homini pp̄ deū. Et ita per humilita-
tis meritū gratiā dei recuperet quā amisit.
Quāto maior aut̄ & purior fuerit humilia-
tio & promptior: tanto plenior erit gratie re-
cuperatio & glorie remuneratio. **Ad** agni-
tudo humiliationis attendit̄ in difficultate
iniūcti opis. **Puritas** in simplicitate itētio-
nis. **Promptitudo** in alacritate executionis.

De triplici obedientia. ca. xxvij.

St enim christi obedientia. s. ne-
cessitatis: cupiditatis: & carita-
tis. **Necessitate** obedit qui cogi-
tur inuitus: & libenter esset liber
si posset vel auderet: vt asinus & serui mali-
uoli & similes. **Cupiditate** obedit qui pro
mercede terrena vel cōmodo corporis: vel
cōsolatione exteriori libenter facit quod ei
iniungitur: vt canis vel accipiter vel merce-
narius & similes istis. **Quanto** autem obe-
dientia plus habet de temporali proprio
comodo vel solatio tanto minus habet de
merito coram deo. **Ad** merces prioris est eua-
sio pene quā timet incurere si nō obediat.
Ad merces secūdi est spes adipiscendi qd̄
desiderat obediendo pro obtinendo mun⁹
vel solatium temporale. **Obedientia** carita-
tis est quando ex caritate dei: & propter de-
um & propter diuinam remunerationē obe-
ditur large sumpto nomine caritatis sub
qua tam timor pene q̄ desiderium p̄remij
q̄ affectus amoris dei includitur: quorum
primum est incipientium. secundum profi-

cientium. tertium perfectorum.

Tertium alia distinctio obedientie.

i Quedam est generalis. Alia generalior. Alia generalissima. Item alia spiritualis. Alia spiritualior. Alia

spiritualissima. Generalis obedientia est quam deus fideles in ecclesia generaliter obligant suis prelati obedire: pape: episcopis: et aliis in his que canones precipiunt et iura promulgata. Generalior est quam omnis creatura ratione utens tenetur voluntate propria voluntati sui conditoris conformare ex arbitrii libertate: ut angelus et homo. Generalissima est quam omnis creatura obedit suo creatori: siue naturali motu nisi te conditoris ut irrationabilia: siue impulsu potentie presidentis: ut demones et malivolae mentes: que et si quandoque volunt quod deus non vult: non possunt tamen nisi quando vel quod deus vult. Spiritualis est illa quam clerici specialiter tenent ad obedientiam suorum prelatorum in his que ad officium spectant et ordinem dominicale: ut continere: et tonsuram debitam deferre: et similia sacris canonibus pro eis statuta observare. Spiritualior est illa quam propria voluntate obligat se aliquis certe persone: vel religiosi ad observantiam limitatam et pro arbitrio voluntatis determinatam: ut promitto tibi obedire in istis et non in aliis: vel tanto tempore et non ultra vel tali conditione et non aliter: vel in his que regula tua iubet et nil amplius. Spiritualissima obedientia est quam sine exceptione promittit aliquis obedientiam ad omnia que non sunt contra animam et regulam talem: ubi tamen ad ea que sunt regule quam ad alia que iubent se obligari: bona scilicet que conveniunt rationi et liberi arbitrii subsunt preterea: cum sit ad irrationabilia et impossibilia nemo debet cogi: sicut ad illicita nemo debet obedire.

De gradibus et profectibus obedientie

Capitulum. xxviii.

Profectus vel gradus obedientie quantum ad illa in quibus obe-

p

diendum est: colligi possunt ex predictis. Obedientie ad precepta communia. Obedire etiam ad aliquem consilio obedientie est ad bona et possibilia. Quantum vero ad mentem vel affectum obedientis breviter videamus que sint obedientie profectus. Quanto enim quis altius inobedientie virtutis profecerit: tanto ei deus et orationibus: et omnis creatura ad obediendum homini ordinata subiectior: et obsequiosior erit. Infimus obedientie gradus est: ex timore supplicij obedire: sicut illi qui tantum obediunt superioribus in his que precipitorie iusserint. Ad alia vero tepidi sunt et negligentes nisi in quantum vel communis consuetudo tangit vel pudoris manus impellit: vel timor temporalis castigatiois. Sufficit his qui huiusmodi sunt ut immortale peccatum per inobedientiam non incidat: nec damnationem incurrat. Et tamen hoc est valde periculosum in professis obedientiam regulari: quia prius quam discutiant an teneant facere quod iubetur forte mortalis inobedientie laqueum incidunt aliquando: sicut qui nimis appropinquat precipitio subito dum non caute circospicit in preceptis labitur. Cum autem de deo disputare velle stultum est: et quasi velle convincere eum ut non debeat iudicare hoc esse peccatum mortale: quod nostra opinio non vult pro mortali habere. Sua extitio est regula iustitie infallibilis non nostra angustosa opinio quam nostram conscientiam appellamus. Solis radius nunquam facit angulum semper directe in opposita sibi ferit: siue in nobis appareat siue aliter extiterit. In professione obedientie non exprimimus habere exceptionem ut nolimus ad ea teneri nisi quando adiungitur hoc verbum precipio vel pro obedientiam hoc tibi dico. Vnde bonus obediens tam studio se debet facere quod iubet simpliciter cum consistit suum prelatum tam plene illud velle quam si apponeret illud precipio: vel per obedientiam in iungo hoc vel illud quam timore supplicij adiuncta voluntarie. Secundus obedientie gradus est pro spe premij potest obedire. Iste non disputat in quo teneat: vel non teneat obedi-

re: q̄ siue teneat siue nō cōfidit sibi eē meri-
toriu: dūmodo malū non sit qđ iubetur: et
si mala intētiōe aliqua iuberet: que tamen
mala nō eēt. s. pro odio illius cui inunge-
ret vt eum sic tribularet vel pro cōmodo
pprio magis q̄z pro obedientie profectu.
Non solum nō nocet humiliter obedienti:
sed duplex meritum habet obedientie: ex b̄
et insuper patientie. Sicut inobedienti ma-
gis nocet bona intētiō precipientis prelati:
et precepti utilitas ex quibus duritia per-
penditur: in bono obedienti magis ad pro-
fectum prouenit indiscreti prelati precepti
fulminatio dūmodo non fuerit
contra deū: vt si quis in ira pauperi pro la-
pide massam argenti in gremium iactaret:
pauper non indignaretur pro ira iacentis:
sed iocūndaret pro argēto taliter acquisito.
¶ Tertius gradus obediētie est. Ex sola
dilectione deī nō nū volūtaria: sed etiā cum
gaudio obedire non solum ad facilia: sed
etiā ad difficilia atqz dura etiam et ad mor-
tem: sic xp̄s factus est pro nobis obediens
vsqz ad mortē et c. Pudeat dei seruus sic
tali dño pigre obedire pro regno celesti: si-
cut est consuetudinis quibusdā. Cū secula-
rium principum et nobilium serui pro incer-
ta et modica mercede: tot labores in bellis
tot periculis: tot penurias: tot etiam a domi-
nis opprobria et verba patienter sustineant
tot itinera longa in legationibus dominorū
prompte subeant: nec enim procrastināt nec
segniter exequuntur: nec difficultatē viarum
nec penuriam pretendunt: nec pactum pro
labore premittunt: sed incerti de premio in
temui spe omnia imperata perficiunt: etiam
gloriantes q̄z pre ceteris conseruis ad tale
negocium sunt electi. Et de q̄z seduli sunt
circa dominos: et circūspicientes in quibus
eis seruire et placere possint. Et cum nō tā
verbum iustionis audierint q̄z nutum ocu-
lorum aduerterint statim quasi precipites
exiunt et aude auscultant quid eis place-

at et quid velint. Et quāuis seruorum de-
obedientia quantum ad effectum ex seruo-
re maiori procedat: tamen quo ad actum
iste perfectior videretur qui ita promptus
et constans esset ad omnia iussa implenda:
sicut in seruis secularibus inuenitur. Sicut
de sanctissimo patre nostro legimus et pri-
mis eius socijs: qui non solum ea que bea-
tus pater eis verbo expressit prompte ad-
implebant: sed etiam si aliquo modo eius
beneplacitum poterant cognoscere studio-
sissime persequerunt sicut ab ipso didicerant
patre sancto. Hac virtute abraam obedi-
uit non tantum exire de terra sua et peregri-
nus esse in aliena: sed etiam vnicum filium
suum isaac voluit immolare. Et pro hac
prophete et apostoli et alij sancti exposue-
runt se omnibus laboribus et periculis: exi-
lijs: penurijs. et persecutiōibus et morti pro
christo. De hac dominus specialiter dicit.
Si quis vult venire post me. ab. se. et tol-
era. su. et se. me. Semetipsum abnegat qui
sui iuris esse recusat et totum se alterius ar-
bitrio submittat propter christum sicut chri-
stus non venit facere voluntatem suam sed
patrie.

¶ De paupertate.

ca. xxix.

Contemptus diuitiarum oppo-
nitur auaritie rerum tempora-
lium. Sic quandoqz pauper-
tas spiritus appellatur. Qui-
dam autem sunt pauperes et nō
spiritu: sicut qui libenter vellent esse diui-
tes sed non possunt: vt pauperes mundi.
Quidam sunt pauperes spiritu et non re-
bus: vt qui libenter essent sine rebus et nō
permittuntur. Et qui diuitias nō pro ipsa-
rum amore possident sed pro amore dei: vt
cultum dei per eas amplificent et defendāt
vel amore proximi in deum: vt proximis in
de subueniant: sicut Abraa: Jacob. David
Iosias et similes: vt q̄z obediētia p̄ncipat̄

et potestates: et dignitates suscipiunt. ut beatus Gregorius papa. et alij sancti episcopi qui pauperes esse elegerant: sed iussu diuino aliter factus est. ut principes terre constituerent: et dispensatores rerum ecclesiasticarum. per alios. Sed in se paupertatis propositum non abicientes tanto laudibiliores paupertatis sectatores effecti sunt: quanto magis in diuitiis ab eis amore non sunt separati. Quidam vero sunt pauperes spiritu et rebus: qui nec habent diuitias. nec velent habere si possent sine peccato. Hi tanto feliciores sunt quanto de laqueo cupiditatis elongantur. Horum sunt duo genera. Primum: qui non habentes diuitias fecerunt de necessitate virtutem nolentes habere si possent. Secundum: qui potuerunt vel habuerunt diuitias: et abierunt eas: et recusant habere propter deum.

De triplici contemptu diuitiarum.

Lapi. xxx.

Contemptus autem diuitiarum in duobus consistit. Aut cum liberaliter effunduntur in pauperes per opera misericordie: et ad cultum dei largiter expenduntur: sicut sancti reges: et alij diuites fecerunt: turbas pauperum alentes: et monasteria: et ecclesias edificantes. Aut cum penitus respuunt diuitie sicut sancti fecerunt in medietate et inopia rerum viuentes. ut sanctus pater Franciscus. sanctus Dominicus et alij christi sectatores: euangelice perfectionis emulatores. Juxta illud. Si vis perfectus esse. va. et veni. oia que habes et da pau. et veni se. me.

Quatuor autem de causis consilium diuitiarum contemptus. Primum. quia rerum amor retrahit ab amore dei et patrie celestis. Juxta ipsius veritatis testimonium. Nemo potest deo seruire et mano ne. id est diuitiis. Sicut. n. de profundo terre tolluntur: ita suo pondere ad infima terre suos detrahunt amatores. Hoc est in profundus inferni. Th. vi. Qui voluit diuites fieri in cadunt in tentationes: et laqueum diaboli qui mer-

gunt homines ad infernum. Secunda causa est. quod retardant hominem a profectu virtutum. Sicut. n. oneratus non potest velociter currere sic mundanis curis oppressus non potest in spiritu expedite proficere. Si ergo vis festinare ad patriam. Si vis non teneri laqueo venarum. Si non apprehendi in via et in captiuitate vendi. Si non reduci: prope avariciam et extrahere pedem de viscosa cupiditate terrenorum. Iohannes iudei tardi erant ad reditum de babilone in ierusalem: quod filios uxores: et possessiones iam adquisierant in babilone. Sic et religiosi tardius desiderant celestia cum in terrenis ceperit dilatare. Tertia causa ratione meriti amplioris. quanto minus tibi de terrenis indulget: tanto magis recuperabis tibi de celestibus in gloria sempiterna. Beati pauperes spiritu quam ipsorum est regnum celorum. Non portio aliqua glorie: sed tota gloria regni. Et ideo filii dei dant nobis exent plura perfectionis: nihil possessionis voluit habere in terra non agros: domos: vel redditus propter solum vestitum quem eis permisit ante crucem sibi auferri. Et doceret nos: quod oia reliquerent non tamen consistit in non habere volendo vel sponte oia pauperibus tribuendo: sed impatienter amittendo. Quod si habita vi tollat plures: maioris est meriti. quam pauperibus tribuere: quia rariores virtus est illata equumiter propter. quam sponte bona operari. Lucus igitur boni viri ob hoc solum vel maxime substantiam terrenam habere debeant ut inde benefaciant. et ad meritum glorie eterne expediant: quia aliter bona non essent si terrena non pia intentione quaereret et creaturam non propter creatoris diligeret debet ea ratione non minus cum ipsam substantiam quocumque casu amittunt gaudere. quam si ea in usus pios expendissent. eo quod eundem fructum meriti celestis in tanta patienter tollerata amissione. quam est in pia dispensatione consequi non dubitat. Sicut mercator illas merces equaliter diligit de quibus equaliter lucrum sibi peruenire confidit. Diuitias autem quaerere ut in malos usus expendantur. scilicet in vanitates et voluptates carnis et oculorum ipsius est: quia per beneficium creatoris largior ei contumelia irrogatur. Sed adhuc eas quaerere tamen ut adhuc

cumulatē feruentur stultum est: quia tantus
valet congeries lapidum sicut argenti vel
auri: si vsui non expēdatur. ¶ Quarta: quia
temporalis substantia contēptibilis est mul-
tis considerationibus ex sui natura non est
diligenda: cum terra sit ignobilius elemen-
tum inter omnia. Item quia non multum
necessaria. ¶ Modicus enim victus et ve-
stitus et rectum sufficit homini pro necessi-
tate ad viuendum quod superest superflu-
um est. Item multis est nocua: et occasio dā-
nationis eterne. Item multoꝝ patet iuidie qui
libēter eam auferrent habenti per multas
artes. Item multo labore et sollicitudine ac-
quiritur: et seruat̄ cum periculo vite. Item
non faciat appetitum hominis habentis: sed
quo plus habetur: eo inquietius finitur. Item
quia t̄z bonis quā malis datur: et ideo non
sunt felicioꝝ: qui in ea habundant: immo
frequentius infelicioꝝ: quia est eis occa-
sio multoꝝ malozum. Item quia diu cū
homine non perseuerat. Nam si aliter non
amittitur: mors eam separat ab homine
et nihil potest homo post mortem secū de-
ferre ex ipsis: nisi quod meruit vel demeruit
per ipsas. Sapientis ergo est paruipende-
re quod vile est et non multum laborare
pro eo quod parū est vtile et fugere quod per-
niciosum est. Et liberaliter spargere quod con-
seruat̄ parit: et distributum fructificat: si
in pauperes erogetur.

¶ De gradibus in contemptu diuini-
ciarum. ca. xxxi.

Primus autem gradus in con-
temptu diuinarum est nihil vel
le habere iniusti lucri nec per
se acquisitum nec ab alijs datus
vel relictum: vel reddere omnibus debita
pro posse. Et de iustis habitis elemosinas
facere. Et non abuti facultate propria ad pec-
catum lasiue: superbie: glorie et alioꝝ vi-
ciorum. Tribus autem modis aliquis vide-
tur iniuste bona habere. Cum autem ipsa
male acquisiuit quocūq; modo: aut ab alio

datum: venditum: intentus vel relictus ali-
quid ei est ab illo qui ius in eo non habuit:
aut cū nocuit alteri in rebus iniuste: etiam si
nihil de illis habuit. Inquātū enim teneo:
alteri restituere: in t̄m mea non sunt mea: sed
illius cui teneo. vnde si quis plus tenet cer-
tis personis quā habeat si dat alicui gra-
tis de bonis suis vnde scitur per accipien-
tem impotēs fieri ad reddendū qui sic ac-
cepit scienter tenetur pro eo soluere tantus
quantū accipit cū iste nō sua ei dederit sed
que sunt alioꝝ. ¶ Secundus gradus est ni-
hil velle superfluum hēre sed solū necessa-
rijs esse contentū: in victu: in vestitu: hospi-
tio: vtēilibus: obsequentium famulatu: re-
liqua habita pauperibus erogare: vel non
recipere oblata: nec acquirere supra neces-
sitatē. Luc. i. i. Quod superest date ele-
mosinam: et ecce omnia mūda sunt vobis.
Sic monachi egyptij et alij similes de la-
bore proprio victum et vestitum habentes:
reliqua pauperibus distribuebant. i. Th. i.
v. Habentes alimenta et quibus tegamur
his contenti simus. Sed ne nimis latos fa-
ciamus terminos sufficientie: est sciendum
quod duplex est sufficientia. scilicet indigentie et con-
cupiscentie: indigentie sufficit sustentare na-
turam vt possit ad seruiendum deo perdu-
rare. Et hanc sufficientiam natura docet si-
cut videmus in irrationabilibus animali-
bus: immo et in plantis que contente sunt
naturali alimento: et amplius nō requirūt.
Sufficientia vero concupiscentie excedit
mensuram. limites non habet nisi impos-
sibilitatis. h̄ solum relinquit quod non spe-
rat adipisci. Diues auarus in euangelio cū
vberioꝝ fructibus agri se vidisset dita-
tum: non dixit diues sum et habundo non
plus cupio quā non capio: sed cogitauit
ocrea vel a destruere et maiora facere. Luc.
xij. Prima ocrea sunt iuste necessitatis. h̄
parua sunt et paruis implent: sed auarus
destruit et maiora facit. i. ocrea concupis-
centie et superfluitatis: que nunquā replētur: quā